

RYNEK ZBÓŻ

stan i perspektywy

P Ó Ł R O C Z N I K

CZASOPISMO UKAZUJE SIĘ OD 1991 ROKU

ISSN 2956-5448

**ANALIZY
RYNKOWE**

Redakcja naukowa
Wiesław Łopaciuk

PAŹDZIERNIK 2024

REDAKCJA NAUKOWA RYNKU ZBÓŻ:

dr inż. Wiesław Łopaciuk

AUTORZY:

dr inż. Wiesław Łopaciuk (IERiGŻ PIB)
mgr Łukasz Chmielewski (IERiGŻ PIB)
mgr Jadwiga Drożdż (IERiGŻ PIB)
mgr Wiesław Dzwonkowski (IERiGŻ PIB)

RECENZENT:

dr inż. Ewa Rosiak

Oceny i komentarze prezentowane w *Analizach Rynkowych* są opracowywane na podstawie najlepszych, sprawdzonych źródeł informacji i są wyrazem wiedzy oraz poglądów autorów. Nie mogą więc być podstawą roszczeń podmiotów za skutki podejmowanych decyzji, które każdy podejmuje na własne ryzyko i koszt.

Wykorzystując informacje zawarte w publikacji, należy podać źródło.

Cytowanie: Łopaciuk, W. (red.). (2024). *Rynek zbóż. Stan i perspektywy*. Nr 67. Analizy Rynkowe. IERiGŻ PIB.

Symbole użyte w tabelach mają następujące znaczenie:

. (kropka) oznacza brak informacji, konieczność zachowania tajemnicy statystycznej

lub że wypełnienie pozycji jest niemożliwe albo niecelowe

– (półpauza) oznacza, że zjawisko nie występuje

x (mała litera iks) informuje, że wypełnienie rubryki ze względu na układ tablicy jest niemożliwe

Publikację sfinansowano ze środków MRiRW w ramach umowy DIW.ib.070.12.2024.

ISSN 1231-3149 (druk), ISSN 2956-5448 (pdf); ark. wyd. 5,9

Czasopismo przygotowano w Zakładzie Rynków Rolnych i Metod Ilościowych IERiGŻ PIB
Kierownik Zakładu: dr inż. Piotr Szajner

WYDAWCA: Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Państwowy Instytut Badawczy, <http://ierigz.waw.pl/>
ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa; tel. (22) 505 45 18; e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl
Projekt okładki: Leszek Ślipki
Korekta i skład: Barbara Walkiewicz
Druk: Dział Informacji i Wydawnictw IERiGŻ PIB

Spis treści

<u>Reasumpcja</u>	3
<u>Summary</u>	5
I. <u>Światowy rynek zbóż</u> dr inż. Wiesław Łopaciuk	7
II. <u>Rynek zbóż w Polsce</u>	17
1. <u>Krajowe zasoby zbóż</u> dr inż. Wiesław Łopaciuk	17
2. <u>Krajowe zużycie zbóż</u> dr inż. Wiesław Łopaciuk, mgr Jadwiga Drożdż, mgr Wiesław Dzwonkowski	20
3. <u>Handel zagraniczny zbożami i produktami zbożowymi</u> dr inż. Wiesław Łopaciuk, mgr Łukasz Chmielewski	33
4. <u>Ceny zbóż na krajowym rynku</u> dr inż. Wiesław Łopaciuk	37
<u>Aneks</u>	40

W sezonie 2023/24 sytuacja na światowych rynkach zbóż nadal była pod wpływem sytuacji geopolitycznej, ale jej znaczenie istotnie zmalało na rzecz relacji popytu i podaży. Na rynku zbóż paszowych, pomimo dynamicznego wzrostu popytu, wzrost podaży spowodował wystąpienie bieżących nadwyżek (zbiory przewyższyły zużycie). Z kolei na rynku pszenicy przy braku większych zmian podaży i rosnącym popycie pojawił się bieżący niedobór (zużycie przewyższało wielkość zbiorów).

Możliwości eksportowe Ukrainy drogą morską zostały odbudowane wraz z intensyfikacją wykorzystania tzw. alternatywnego korytarza transportowego, co w połączeniu z dobrymi zbiorami w krajach WNP i u większości innych eksporterów skutkowało spadkiem cen na światowych rynkach, nawet pomimo dynamicznego wzrostu popytu importowego.

W sezonie 2024/25, przy szacowanym minimalnym spadku podaży i popytu, można oczekiwać redukcji niedoborów na rynku pszenicy. Natomiast na rynku zbóż paszowych wzrost podaży nie skompensuje wzrostu popytu i w związku z tym zmaleją nadwyżki. Zbiory zbóż ogółem (bez ryżu) w 2024 r. mogą osiągnąć po raz kolejny rekordowy poziom 2,3 mld t,

tj. o 0,4% więcej niż w 2023 r., ale z powodu niższego stanu zapasów początkowych podaź wzrosła tylko marginalnie do ponad 2,9 mld t. Zużycie zbóż ogółem w sezonie 2024/25 może się zwiększyć o 0,6% do blisko 2,3 mld t. W tej sytuacji zapasy końcowe zmalałyby o 2,2% do 591 mln t. Jednak u głównych eksporterów przewiduje się mniejszy spadek (0,7% do 141 mln t). Około 19 mln t zapasów głównych eksporterów ulokowanych byłoby w Rosji i Ukrainie, co w przypadku eskalacji działań zbrojnych w tym rejonie i ewentualnego zmniejszenia możliwości logistycznych korytarza alternatywnego spowodowałoby znaczny spadek dostępności tych zbóż na światowych rynkach.

W 2024 r. światowe zbiory pszenicy oceniane są na rekordowe 797 mln t, czyli o 0,8% więcej niż w 2023 roku. Mniejsza produkcja w Europie i WNP (odpowiednio o 9,3 i 5,2%) została skompensowana wzrostem zbiorów w Australii (o 22,3%), Ameryce Południowej (o 12,3%) i Ameryce Północnej (o 6,3%). Spośród innych regionów spadek produkcji możliwy jest w Afryce, a u największych importerów, czyli na Bliskim i Dalekim Wschodzie zapowiada się jej wzrost. Większa podaź bieżąca (ze zbiorów) przy mniejszych zapasach początkowych przełożyły się na niewielki

spadek podaży całkowitej w sezonie 2024/45 (o 0,2% do 1,06 mld t). Zużycie pszenicy w sezonie 2024/25 zmaleje o 0,1% (1 mln t) do 799 mln t. Byłoby to blisko 2 mln t mniej niż szacowane zbiory (9 mln t deficytu w poprzednim sezonie). W tej sytuacji zapasy na koniec sezonu 2024/25 wyniosłyby 257 mln t, czyli o 3,0% mniej niż rok wcześniej, w tym 59 mln t byłoby ulokowane u głównych eksporterów (60 mln t na koniec sezonu 2022/23), z czego ok. 14 mln t w Rosji i Ukrainie (19 mln t w sezonie 2023/24).

Światowe zbiory zbóż paszowych w 2024 r. zwiększyły się tylko o 0,2% do 1,50 mld t. Spadek produkcji kukurydzy (o 0,5% do 1,22 mld t) i żyta (o 6,9% do 11 mln t) został skompensowany wzrostem produkcji pozostałych zbóż paszowych, w tym owsa o 13,1% do 22 mln t i jęczmienia o 1,3% do 144 mln t. Produkcja zbóż paszowych wzrosła przede wszystkim w Ameryce Południowej, gdzie większe zbiory w Brazylii (wzrost o 7,8%) z nawiązką skompensowały spadek o 3,1% w Argentynie. Więcej ich zebrano również na Dalekim Wschodzie (wzrost o 2,5%) i w Europie (wzrost o 2,4%). W pozostałych regionach zbiory zbóż paszowych były mniejsze niż w poprzednim roku, w szczególności w krajach WNP (spadek o ponad 10%) i na Bliskim

Tabela 1. Bilans zbóż ogółem^a (tys. t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	1 631	3 419	6 283	8 245	6 083	73,8
Areał uprawy	7 318	7 335	7 060	7 062	6 969	98,7
Plony (t/ha)	4,84	4,70	5,02	5,0	4,9	97,4
Produkcja	35 384	34 456	35 437	35 647	34 257	96,1
Import ^b	2 560	2 973	4 697	2 227	2 195	98,6
Ogółem zasoby	39 575	40 848	46 418	46 119	42 535	92,2
Zużycie krajowe:	25 596	25 340	25 252	25 768	26 059	101,1
– spożycie	4 731	4 819	4 947	4 674	4 626	99,0
– wysiew	1 290	1 293	1 188	1 146	1 121	97,8
– zużycie przemysłowe	2 837	2 901	2 949	3 165	3 367	106,4
– spasanie	15 324	14 850	14 480	15 100	15 400	102,0
– straty i ubytki	1 414	1 476	1 688	1 683	1 545	91,8
Eksport ^b	10 560	9 225	12 921	14 268	11 320	79,3
Zapasy końcowe ^c	3419	6283	8245	6083	5156	84,8
Zapas/zużycie (%)	13,4	24,8	32,6	23,6	19,8	x

^a łącznie z kukurydzą, ale z wyłączeniem gryki i prosa

^b łącznie z produktami zbożowymi w ekwiwalencie ziarna

^c łącznie z zapasami interwencyjnymi

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 7 października 2024 z <https://stat.gov.pl/>; oraz szacunki i prognozy IERiGZ PIB.

Wschodzie (spadek o 4,1%). W Afryce i Ameryce Północnej spadki zbiorów były minimalne (poniżej 1%). Podaż całkowita zbóż paszowych w sezonie 2024/25 zwiększyła się 0,8% do 1,84 mld t. Z kolei zużycie (1,50 mld t) przewidywane jest na poziomie o 1,0% wyższym niż w sezonie 2023/24, skutkiem czego stan zapasów końcowych zmniejszy się 1,6% do 334 mln t. W głównych krajach eksporterskich poziom zapasów końcowych będzie zbliżony do notowanego w poprzednim sezonie (82,2 wobec 81,9 mln t), w tym ok. 14 mln t (spadek o 29,5%) będzie ulokowane w Rosji i Ukrainie.

W 2024 r. GUS zbiory zbóż w Polsce szacuje na 35,3 mln t, tj. o blisko 2% mniej niż w 2023 roku. Według szacunków IERiGŻ PIB spadek był głębszy, a zbiory zbóż wyniosły 34,3 mln t, czyli były o 5,1% mniejsze, w wyniku większego – niż wynikałoby to z danych GUS-u – spadku zbiorów kukurydzy*. Zbiory zbóż podstawowych są szacowane na 25,4 mln t (spadek o 4,3%). Mniejsze zbiory były następstwem redukcji arealu uprawy o 0,5% do 7,2 mln ha i niższych plonów (spadek o 1,2% do 4,93 t/ha). Powierzchnia zbóż podstawowych z mieszankami zmalała o 1,9% do 5,7 mln ha, a powierzchnia kukurydzy na ziarno zwiększyła się o 1,2% do blisko 1,3 mln ha. Niekorzystne warunki pogodowe w okresie wegetacji i zbiorów spowodowały, że produkcja pszenicy i żyta o parametrach ziarna konsumpcyjnego jest znacznie mniejsza niż w poprzednim roku.

W sezonie 2023/24 zbiory przewyższyły krajowe zużycie o 9,9 mln t wobec 10,2 mln t nadwyżek w poprzednim sezonie. Tym samym był to drugi z rzędu sezon, który rozpoczął się z bardzo

dużymi nadwyżkami wewnętrznymi. Zapasy początkowe wyniosły 8,2 mln t i były o 31,2% większe niż na początku sezonu 2022/23. Z tego powodu krajowa podaż zbóż** w sezonie 2023/24 wzrosła o 5,2% do 43,9 mln t. Podaż całkowita (po uwzględnieniu salda obrotów handlu zagranicznego) wyniosła 46,1 mln t i była o 0,6% mniejsza niż w sezonie 2022/23. Zużycie wzrosło o 2% do 25,8 mln t. Zapasy zbóż na koniec sezonu zmniejszyły się o 26,2% do 6,1 mln t.

Jeżeli szacunki i prognozy zbiorów w 2024 r. okażą się prawidłowe, w sezonie 2024/25 mniejsze niż rok wcześniej zapasy początkowe (spadek o 26,2%) w połączeniu ze słabszymi zbiorami spowodują redukcję krajowych zasobów zbóż o 8,1% do 40,3 mln t. Import przewidywany jest na blisko 2,2 mln t (spadek o 1,4%). Wobec tego podaż całkowita może się zmniejszyć o 7,8% do 42,5 mln t. Zużycie zbóż przewiduje się na blisko 26,1 mln t, tj. o 1,1% więcej niż w sezonie 2023/24, w tym zużycie paszowe (spasanie) jest przewidywane na 15,4 mln t (wzrost o 2,0% w stosunku do sezonu 2023/24). Eksport może zmniejszyć się o ponad 20% do 11,3 mln t. Rozchody ogółem (zużycie krajowe plus eksport) zmniejszą się do 37,4 mln t. Zapasy końcowe zmniejszą się o ponad 15% do 5,2 mln t, co w relacji do zużycia krajowego stanowiłoby 19,8% wobec 23,6% rok wcześniej.

W 2023 r. w porównaniu z poprzednim rokiem przemysłowe przemiaty zbóż po raz kolejny zwiększyły się o 0,7%, osiągając rekordowy poziom blisko 3,9 mln t. Wzrosła produkcja mąk, pieczywa świeżego i trwałego pieczywa cukierniczego, a zmalała makaronów oraz kasz i płatków. W 2024 r. przewiduje się stabilizację wolumenu przemiatów, produkcji mąk pszennych oraz kasz i płatków. Produkcja mąk żytnich się zmniejszy, a produkcja pozostałych produktów wzrośnie, szczególnie makaronów.

W I półroczu 2024 r. w porównaniu z I połową 2023 r. wyraźnie zwiększyła się ak-

tywność inwestycyjna przedsiębiorstw przetwarzających zboża. Wartość inwestycji wzrosła o 19,8%, a w ujęciu realnym (po uwzględnieniu wskaźnika wzrostu cen dóbr inwestycyjnych) o ok. 12%. Poprawiła się sytuacja ekonomiczno-finansowa całego przetwórstwa zbóż. W większości branż dodatnie wyniki finansowe znacznie przewyższyły średnią wyliczoną dla całego przemysłu spożywczego. Podobnie jak przed rokiem, najwyższe wskaźniki rentowności osiągnęli producenci pieczywa świeżego. W kolejnych miesiącach 2024 r. i w 2025 r. działania branży mogą utrudniać wysokie koszty materiałów oraz energii i płac.

W sezonie 2023/24 ponownie nastąpiła znaczna poprawa wyników polskiego handlu zagranicznego zbożami i produktami zbożowymi, zarówno w ujęciu ilościowym, jak i wartościowym. Dodatkowo saldo obrotów handlowych wyniosło 5,21 mld EUR (wzrost o 1,9% w stosunku do sezonu 2022/23).

W sezonie 2023/24 wywóz zbóż i produktów zbożowych wyniósł rekordowe 14,6 mln t w masie produktu (14,3 mln t w przeliczeniu na ziarno) i w porównaniu z sezonem 2022/23 był o 6,7% wyższy. Z kolei import zmalał o blisko połowę do 1,8 mln t, o czym zadecydował spadek zakupów we wszystkich kategoriach, a zwłaszcza bardzo silne ograniczenie importu ziarna. W sezonie 2024/25 eksport zbóż i przetworów zbożowych (w ekwiwalencie ziarna) przewiduje się na 11 mln t, import na 2,2 mln t, a dodatkowo saldo obrotów może wynieść 4,6 mln EUR.

Średnie ceny pszenicy w IV kwartale 2024 r. mogą wynieść 850–950 PLN/t (pszenica paszowa – 750–850 PLN/t, konsumpcyjna – 950–1050 PLN/t), a żyta 630–730 PLN/t. Kukurydza może kosztować 700–800 PLN/t (sucha). W końcu sezonu (II kwartał 2025 r.) pszenica może kosztować średnio 880–980 PLN/t (paszowa 790–890 PLN/t, konsumpcyjna – 980–1080 PLN/t), a żyto 650–750 PLN/t. Ceny kukurydzy mogą być od 15 do 25% niższe od cen pszenicy paszowej.

* Ze względu na to, że w przedwzrostowym szacunku GUS nie publikuje szacunku zbiorów kukurydzy, a wyliczenie jej zbiorów poprzez różnicę pomiędzy zbiorami ogółem a zbiorami zbóż podstawowych i pozostałych zbożowych daje ok. 9,5–9,6 mln t, co według informacji z rynku (rolnicy, organizację branżowe, ośrodki doradztwa rolniczego, firmy analizujące rynek zbóż) wydaje się być wartością zawyżoną, na tym etapie do analizy użyto szacunków własnych, w związku z czym wysokość zbiorów ogółem jest szacowana na poziomie niższym niż przez GUS. Korekty szacunku zbiorów kukurydzy wykonanych przez IERiGŻ PIB będą dokonane po publikacji szacunku wynikowego (ostatecznego) przez GUS.

** Zapasy początkowe plus zbiory.

SUMMARY

The world market of grains in the 2023/24 season was influenced by geopolitical issues, but their importance considerably declined in favour of market fundamentals. Despite a dynamic rise in demand, rising supplies led to current surpluses (current crop exceeded disappearance) on the market of feed grains. On the other hand, no major changes in supply and rising demand resulted in current deficit (disappearance was higher than current crop) on the wheat market.

As the shipments through alternative logistic corridor were intensified Ukraine's export capacity has been restored, which along with good crops in CIS countries and in majority of other large exporting countries lead to a drop in prices, despite strong import demand.

In the 2024/25 season with estimated negligible decline in both supply and demand, a reduction of current deficit is expected on the market of wheat. Since rising supplies will not match the pace of demand current surpluses on the market of feed grains are expected well below the level observed in the previous season. Cereal crops (excluding rice) in 2024 season are estimated at a historical high of 2.30 billion t, i.e. 0.4% up on the record

crop reported in the previous season. However, due to lower opening stocks total supplies is to rise only marginally to 2.90 billion t. At the same time disappearance is forecast to rise by 0.6% to 2.30 billion t. As a result, closing stocks in the 2024/25 season would decline by 2.2% to 591 million t. Inventories in exporting countries are estimated only 0.7% down at 141 million t, of which 19 million t would be located in Russia and Ukraine. An escalation of the conflict in this region and thus possible reduction of logistic capacity of the alternative corridor would lead a significant decline in availability of the grains from Black Sea ports on the world markets.

In 2024 world wheat crop is estimated at a historical high of 797 million t (0.8% up on 2023). A decline in crops across Europe and in CIS (by 9.3 and 5.2%, respectively) was more than compensated by growth in Australia (by 22.3%), South America (by 12.3%) and North America (by 6.3%). Apart from this lower crops are expected in Africa, but in key importing regions, i.e. in Middle and East an increase in production is expected. Total supply in the 2024/25 season, due to decline in inventories, would decline by 0.2% in 2023/24 to 1.06 billion t. Wheat

use in the 2024/25 season is forecast to decline slightly by 0.1% (1 million t) to 799 million t, which would exceed current crop by almost 2 million t (9 million t of deficit in 2023/24). Carryover stock at the end of the 2024/25 season would then shrink by 3.0% to 257 million t, of which 59 million t would be located in major exporting countries (60 million t at the end of 2023/24), including around 13 million t in Russian and Ukraine (19 million t in 2023/24).

In 2024 world crop of feed grain increased by negligible 0.2% to 1.50 billion t. The decline in the production of maize (corn) (by 0.5% to 1.22 billion t) and rye (by 6.9% to 11 million t) was more than offset by the growth in the production of remaining feed grains, including oats (by 13.1% to 22 million t) and barley (by 1.3% to 144 million t). The production of feed grains increased primarily in South America where bulk crops in Brazil (increase by 7.8%) overmatched the decline by 3.1% in Argentina. Increases were also reported in the Far East (by 2.5%) and Europe (by 2.4%). In the remaining regions, the crops of feed grains were lower than in the previous year, in particular in CIS (by over 10%) and the Middle East (by 4.1%).

Table 1. Grain balance sheet^a (thousand tons)

Item	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 estimation	2024/25 forecast	2024/25 2023/24
Opening stocks	1,631	3,419	6,283	8,245	6,083	73.8
Area sown	7,318	7,335	7,060	7,062	6,969	98.7
Yield (t/ha)	4.84	4.70	5.02	5.05	4.92	97.4
Crops	35,384	34,456	35,437	35,647	34,257	96.1
Imports ^b	2,560	2,973	4,697	2,227	2,195	98.6
Total supply	39,575	40,848	46,418	46,119	42,535	92.2
Domestic use	25,596	25,340	25,252	25,768	26,059	101.1
– food	4,731	4,819	4,947	4,674	4,626	99.0
– seeds	1,290	1,293	1,188	1,146	1,121	97.8
– industrial uses	2,837	2,901	2,949	3,165	3,367	106.4
– feed	15,324	14,850	14,480	15,100	15,400	102.0
– wastes and losses	1,414	1,476	1,688	1,683	1,545	91.8
Exports ^b	10,560	9,225	12,921	14,268	11,320	79.3
Carryover stocks ^c	3,419	6,283	8,245	6,083	5,156	84.8
Stocks/use ratio (%)	13.4	24.8	32.6	23.6	19.8	x

^a including maize (corn) but excluding buckwheat and millet

^b including cereal products in terms of grain

^c including intervention stocks

Source: data from Statistics Poland. Retrieved October 7, 2024, from <https://stat.gov.pl/>, and IAFE NRI estimations and forecast.

North America and Africa faced declines (not exceeding 1%). Total supply of feed grains in the 2024/25 season is forecast 0.8% up on 2023/24 at 1.84 billion t, while total use is forecast at 1.50 billion t, i.e. 1.0% up on 2023/24. Reflecting that carryover inventories (stocks) would decline by 1.6% up on 2023/24 to 334 million t. Leading exporters would hold 82.2 million t versus 81.9 million t in 2023/24, including around 14 million t (decline by 29.5%) would be located in Russia and Ukraine.

In 2024, cereal crop in Poland is estimated at 35.3 million t (Statistics Poland estimations), i.e. almost 2% down on the previous year. According to the estimates of Institute of Agricultural and Food Economics National Research Institute (IAFE NRI) grain crop is estimated at 34.3 million t, i.e. 5.1% down on 2023. The difference reflects lower estimates of maize (corn) crops by the IAFE NRI than those provided by Statistics Poland*. The crops of basic grains are estimated at 25.4 million t (4.3% down on 2023). The decline in crops resulted from a reduction of area planted by 0.5% to 7.2 million ha and lower yields (decline by 1.2% to 4.93 t/ha). The area of basic grains and grain mixes dropped by 1.9% to 5.7 million ha, while the area of maize increased by 1.2% to almost 1.3 million ha. Adverse weather conditions during the vegetation period and harvest resulted in a deterioration of quality of grains so the proportion of bread grains is much smaller than a in the previous year.

In the 2023/24 season, domestic crop exceeded disappearance (use) by 9.9 million t (10.2 million t in 2022/23) giving a second season in row with bulk surpluses. Opening stocks were estimated

* Due to lack of maize (corn) production estimates in the Second Estimates of Yields and Crops provided by Statistics Poland, the calculation of its crops as a difference between the crop of total grains and the crop of basic grains with cereal mixes give some 9.5–9.6 million t, which according to the market information (farmers, branch organisations, extension services) is an overestimated figure, therefore at this stage the IAFE NRI estimations are taken into consideration. Thus, the total grain crop estimated by IAFE NRI at a lower level and by Statistics Poland. Correction of the current IAFE NRI estimates will be implemented once Statistics Poland publishes final estimates of grain crops including maize (corn).

at around 8.2 million t, i.e. 31.1% up on 2022/23. Reflecting that domestic supply** in the 2023/24 season increased by 5.2% to 43.9 million t. Total supply (taking into account forecast balance of foreign trade) declined by 0.6% to 46.1 million t. Imports increased by a half to 4.7 million t, which reflected a deep decline of imports (particularly maize) from Ukraine. Domestic use is estimated at 25.8 million t (2.0% up on 2022/23). Taking the above into account, owing to a record level of exports (increase by over 10% to 14.4 million t) carryover stocks at the end of 2023/24 season declined by 26.2% to 6.1 million t.

If estimates and forecasts of crops in 2024 are correct the decline in opening stocks (by 26.2%) along with lower crops caused a reduction in domestic supply of grains by 8.1% to 40.3 million t. Imports are forecast at 2.2 million t (1.4% down). Total supply is likely to shrink by 7.8% to 42.5 million t. Domestic use is forecast at 26.1 million t (1.1% up on 2022/23), including feed use at 15.4 million t (2.0% up). Cereal exports are likely to decline by more than 20% to 11.3 million t, which would give total disappearance almost 7% down at 37.4 million t. Carryover stocks are expected to decline by over 15% to 5.2 million t, which still has to be considered as a very high level accounting for 19.8% of domestic use (23.6% in 2023/24).

In 2023, cereal millings totalled 0.7% up on the previous year and for the second time in row reached a historical high at 3.9 million t. The production of flour, bread and bread confectionery increased, while in the case of pasta, groats and flakes a decline was reported. A stabilisation in cereal milling and the production of wheat flour, groats and flakes is expected in 2024. At the same time, the production of rye flour is expected down, while the production of the remaining grain products may increase.

In the first half of 2024 cereal processors showed a distinct increase of invest-

** Current crop plus opening stocks.

ment activities with the value in nominal terms 19.8% higher than in the first half of 2023. Taking into account the price index of investment goods the value of investment in real terms increased by around 12%. The economic situation of the whole industry was fairly safe, which was confirmed by achieved financial results, mostly higher than the average calculated for the entire food industry. Similarly to 2023, the highest profitability ratios were reported in bread production. In the coming months and in 2025 the branch is likely to face problems arising from growing material and labour costs and high energy prices.

In the 2023/24 season the results of Polish foreign trade in cereals and cereal products showed a remarkable improvement both in terms of volume and value. The surplus reached EUR 5.21 billion, which was 1.9% up on 2022/23.

Exports totalled a record level of 14.6 million t in terms of product weight or 14.4 million t in terms of grain, i.e. 6.7% up on 2022/23. Imports almost halved to 1.8 million tons, which reflected declining purchases in all categories of products, particularly imports of grains. In the 2024/25 season exports of cereals and cereal products are forecast at 11.0 million t (in terms of grain) and imports at 2.2 million t. Following that the surplus of foreign trade in cereals and cereal products in terms of value may total around EUR 4.6 billion.

In the fourth quarter of 2024, average price of wheat is expected at PLN 850–950 per ton (PLN 760–860 per ton of feed wheat and PLN 950–1050 per ton of breadmaking wheat) and average price of rye at PLN 630–730 per ton. Maize price may fall within PLN 700–800 per ton (dried). At the end of the 2024/25 season (second quarter of 2024), wheat price is forecast at PLN 880–980 per ton (PLN 790–890 per ton and PLN 980–1080 per ton of feed and breadmaking wheat, respectively), while that of rye at PLN 650–750 per ton. Maize prices are likely to fluctuate some 15–25% below the prices of feed wheat.

I. ŚWIATOWY RYNEK ZBÓŻ

W sezonie 2023/24 sytuacja na światowych rynkach zbóż nadal była pod wpływem sytuacji geopolitycznej, ale jej znaczenie istotnie zmalało na rzecz relacji popytu i podaży. Na rynku zbóż paszowych wyraźnie zwiększyła się ich podaż, ale jednocześnie dynamicznie wzrósł popyt. Pomimo tego wzrosły nadwyżki bieżące (zbiory minus zużycie). Z kolei na rynku pszenicy, przy braku większych zmian podaży i rosnącym popycie, pojawił się bieżący niedobór (zużycie przewyższało wielkość zbiorów).

W końcu pierwszej i na początku drugiej połowy sezonu 2023/24 Ukraina odbudowała możliwości eksportowe przez tzw. alternatywny korytarz, w wyniku czego wywóz drogą morską z tego kraju osiągnął, a nawet przekroczył rozmiary notowane w okresie funkcjonowania uzgodnionego z pomocą ONZ-etu i Turcji przez skonfliktowane kraje korytarza humanitarnego. W tej sytuacji, w obliczu dobrych zbiorów w 2023 r. na międzynarodowych rynkach, pomimo krótkoterminowych wahań, postępował spadek cen, w szczególności zbóż paszowych.

Po niewielkim spadku w sezonie 2022/23 w sezonie 2023/24 udział Ukrainy w światowym eksporcie kukurydzy znacznie się zwiększył (wzrost o 2,8 pkt proc. do 16,3%), w wyniku czego kraj ten w handlu kukurydzą powrócił na trzecią pozycję za Brazylią (27,0%) i USA (25,2%). Na rynku pszenicy swoją pozycję umocniła Rosja z udziałem na poziomie 26,3% (wzrost o 3,3 pkt proc. w stosunku do sezonu 2022/23), a udział Ukrainy zwiększył się o 0,6 pkt proc. do 8,8%, co pozwoliło jej na zajęcie szóstego miejsca wśród największych eksporterów. W światowych obrotach jęczmieniem paszowym Ukraina nie odbudowała swej pozycji sprzed 2022 roku. Od momentu rozpoczęcia konfliktu zbrojnego jej udział w handlu jęczmieniem paszowym maleje i w sezonie 2023/24 wyniósł 8,6% (spadek o 1,8 pkt proc. w stosunku do sezonu 2022/23) wobec 19,8% w sezonie 2021/22. Skorzystały na tym głównie Australia i Rosja.

Światowe zbiory zbóż ogółem (bez ryżu) w 2023 r. wyniosły rekordowe 2,29 mld t i były o 2,2% większe niż w 2022 roku. Podaż całkowita (zapasy początkowe plus zbiory) zbóż w sezonie 2022/23 zmniejszyła się o 1,4%, do 2,90 mld t, a ich zużycie wzrosło o 2,4%, do 2,29 mld t. Wyraźnie większe były obroty handlowe (wzrost o 7,3%, do 457 mln t, w tym obroty zbożami paszowymi wzrosły o 11,7% do 236 mln t). Światowe zapasy zbóż na koniec sezonu szacuje się na 605 mln t, czyli niewiele, bo o 0,5% mniej niż rok wcześniej. Stanowiłyby to 26,4% zużycia wobec 27,2% w poprzednim sezonie. U głównych eksporterów¹ odnotowano jednak spadek stanu zapasów o 3,7% do 142 mln t, w tym zbóż paszowych o 1,7% do 82 mln t. Zapasy pszenicy w tych krajach zmalały o 10,2% do 60 mln t. Należy pamiętać, że większą część redukcji zapasów odnotowano w Rosji i Ukrainie, do czego przyczynił się znaczny wzrost eksportu oraz niższe zbiory (Rosja).

Sytuacja na rynku pszenicy w sezonie 2023/24 była jednak odmienna od sytuacji na rynku zbóż paszowych. Na rynku pszenicy, pomimo nieco lepszych zbiorów w 2023 r., powstał deficyt bieżący² (9,2 mln t wobec 8,8 mln t nadwyżek w sezonie 2022/23), a na rynku zbóż paszowych nadwyżka bieżąca wyniosła 12,3 mln t wobec 0,3 mln t niedoboru w poprzednim sezonie.

Zbiory pszenicy w 2023 r. wyniosły nie notowane wcześniej 791 mln t, tj. o 0,1% (1 mln t) więcej niż w poprzednim roku. Podaż pszenicy w sezonie 2023/24 pozostała na poziomie z poprzedniego sezonu (1,06 mld t). Zużycie pszenicy w sezonie 2023/24 szacowane jest na 800 mln t, tj. o 2,4% więcej niż w sezonie poprzednim. W wyniku tego na koniec sezonu 2023/24 zapasy pszenicy zmniejszyły się o 3,1% do 265 mln t. Stanowiło to 32,2% rocznego zużycia wobec 35,0% rok wcześniej, co z pewnością można uznać za bezpieczny poziom. U głównych

¹ Argentyna, Australia, Kanada, Kazachstan, Rosja, UE, Ukraina, USA, Brazylia przy zbożach paszowych).

² Zbiory minus zużycie.

eksporterów zapasy pszenicy zmalały o 10,2% do 60 mln t, co przy wznosie u zamorskich eksporterów odzwierciedlało spadki we Wspólnocie Niepodległych Państw (WNP) i Unii Europejskiej (UE).

Zbiory zbóż paszowych w 2023 r. wyniosły 1,50 mld t (wzrost o 3,3 % w porównaniu z 2022 r.). Zdecydował o tym wzrost zbiorów kukurydzy o 5,6% do 1,22 mld t i sorga o 1,3% do 58 mln t. Produkcja pozostałych zbóż paszowych zmniejszyła się, w tym owsa o 23,7% do 19 mln t, jęczmienia o 5,6% do 123 mln t i żyta o 3,6 % do 12 mln t.

W sezonie 2024/25 przy szacowanym niewielkim spadku podaży i popytu można oczekiwać redukcji niedoborów na rynku pszenicy. Natomiast na rynku zbóż paszowych wzrost podaży nie skompensuje wzrostu popytu i w związku z tym zmaleją nadwyżki. Zbiory zbóż ogółem (bez ryżu) w 2024 r. mogą osiągnąć po raz kolejny rekordowy poziom 2,30 mld t, tj. o 0,4% większy niż w 2023 r., ale z powodu niższego stanu zapasów początkowych podaż wzrośnie niewiele do ponad 2,90 mld t. Zużycie zbóż ogółem w sezonie 2024/25 może się zwiększyć o 0,6% do blisko 2,30 mld t. W tej sytuacji zapasy końcowe zmalałyby o 2,2% do 591 mln t. Jednak u głównych eksporterów przewiduje się mniejszy spadek (0,7% do 141 mln t). Około 13 mln t zapasów głównych eksporterów ulokowanych byłoby w Rosji i Ukrainie, co w przypadku eskalacji działań zbrojnych w tym rejonie i ewentualnego zmniejszenia możliwości logistycznych korytarza alternatywnego spowoduje znaczny spadek dostępności tych zbóż na światowych rynkach, nawet przy zachowaniu możliwości przewozowych w transporcie lądowym lub mieszanym przez Morze Bałtyckie.

W 2024 r. światowe zbiory pszenicy oceniane są na rekordowe 797 mln t, czyli o 0,8% więcej niż w 2023 roku. Mniejsza produkcja w Europie i WNP (odpowiednio o 9,3 i 5,2%) została skompensowana wzrostem zbiorów w Australii (o 22,3%), Ameryce Południowej (o 12,3%) i Ameryce

Północnej (o 6,3%). Spośród innych regionów spadek produkcji możliwy jest w Afryce, a u największych importerów, czyli na Bliskim i Dalekim Wschodzie, zapowiada się jej wzrost.

Produkcja w UE jest szacowana na znacznie niższym poziomie w związku z mniejszymi zbiorami w Niemczech, Francji, Hiszpanii i Polsce. Nadmiar opadów we Francji i Niemczech spowodowały zmniejszenie areálu upraw pszenicy, jak również pogorszenie jakości zbieranego ziarna. Wzrost zbiorów w Australii wynika z wyższych plonów, którym sprzyjały warunki pogodowe przez cały sezon wegetacyjny. Zbiory pszenicy w Ukrainie będą mniejsze od ubiegłorocznych.

Większa podaż bieżąca (ze zbiorów) przy mniejszych zapasach początkowych przełożyły się na niewielki spadek podaży całkowitej w sezonie 2024/45 (o 0,2% do 1,06 mld t). Zużycie pszenicy w sezonie 2024/25 zmaleje o 0,1% (1 mln t) do 799 mln t. Byłoby to blisko 2 mln t mniej niż szacowane zbiory (9 mln t deficytu w poprzednim sezonie). W tej sytuacji zapasy na koniec sezonu 2024/25 wyniosłyby 257 mln t, czyli o 3,0% mniej niż rok wcześniej, w tym 59 mln t byłoby ulokowane u głównych eksporterów (60 mln t na koniec sezonu 2022/23), z czego około 13 mln t w Rosji i Ukrainie (19 mln t w sezonie 2023/24).

Światowe zbiory zbóż paszowych w 2024 r. zwiększyły się tylko o 0,2% do 1,50 mld t. Spadek produkcji kukurydzy (o 0,5% do 1,22 mld t) i żyta (o 6,9% do 11 mln t) został skompensowany wzrostem produkcji pozostałych zbóż paszowych, w tym owsa (o 13,1% do 22 mln t), sorgo (o 6,4% do 32 mln t) i jęczmienia (o 1,3% do 144 mln t). Produkcja zbóż paszowych wzrosła przede wszystkim w Ameryce Południowej, gdzie większe zbiory w Brazylii (wzrost o 7,8%) z nawiązką skompensowały spadek o 3,1% w Argentynie. Więcej ich zebrano również na Dalekim Wschodzie (wzrost o 2,5%) i w Europie (wzrost o 2,4%). W pozostałych regionach zbiory zbóż paszowych były mniejsze niż w poprzednim roku,

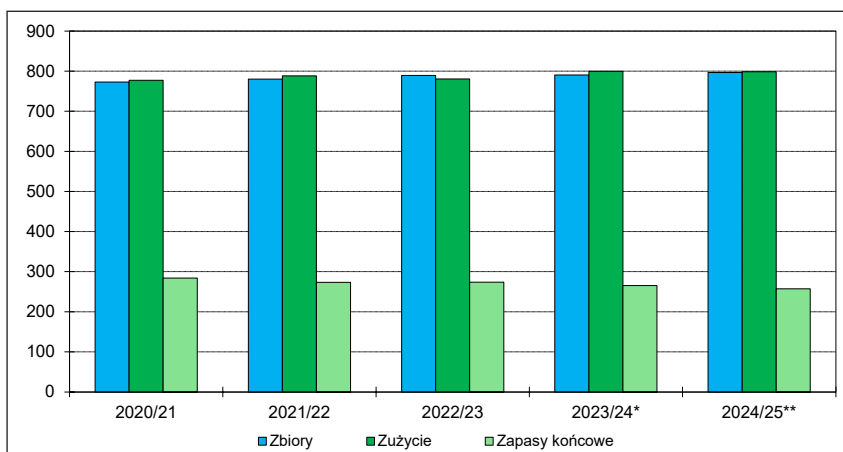
Tabela 2. Produkcja i zużycie pszenicy i zbóż paszowych na świecie (mln t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
	Produkcja					
Pszenica	772,7	780,4	789,5	790,5	796,9	100,8
Zboża pastewne	1445,0	1502,6	1451,7	1499,1	1502,4	100,2
w tym: kukurydza	1131,9	1217,7	1159,7	1224,3	1218,6	99,5
jęczmień	161,5	145,3	150,9	142,5	144,3	101,3
sorgo	62,8	61,1	57,6	58,4	62,1	106,4
owies	26,0	22,6	25,3	19,3	21,9	113,1
żyto	14,3	12,4	12,1	11,7	10,9	93,1
pozostałe zboża	48,5	43,5	46,0	42,9	44,7	104,3
Podaż całkowita^a						
Pszenica	1070,1	1064,4	1063,0	1064,2	1062,1	99,8
Zboża pastewne	1788,0	1828,9	1793,3	1833,2	1841,9	100,5
Zużycie						
Pszenica	777,2	788,3	780,7	799,7	798,7	99,9
Zboża pastewne	1461,8	1463,9	1452,0	1486,7	1501,9	101,0
Bilans produkcji i zużycia; nadwyżka (+) niedobór (-)						
Pszenica	-4,5	-7,9	8,8	-9,2	-1,8	19,5
Zboża pastewne	-16,8	38,7	-0,3	12,3	0,6	4,5
Zapasy końcowe						
Pszenica	284,0	273,5	273,6	265,2	257,2	97,0
Zboża pastewne	326,4	341,6	334,1	339,5	333,9	98,4

^a zapasy początkowe plus zbiory

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie danych FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

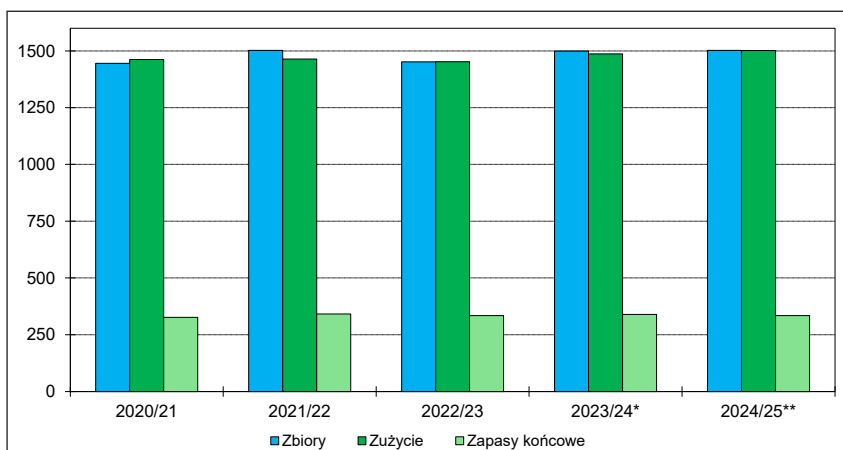
Wykres 1. Światowe zbiory, zużycie i zapasy końcowe pszenicy (mln t)

* szacunek, ** prognoza

Źródło: FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

Wykres 2. Światowe zbiory, zużycie i zapasy końcowe zbóż paszowych (mln t)

* szacunek, ** prognoza

Źródło: FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

w szczególności w krajach WNP (spadek o ponad 10%) i na Bliskim Wschodzie (spadek o 4,1%). W Afryce i Ameryce Północnej spadki zbiorów były minimalne (poniżej 1%).

Podaż całkowita zbóż pasowych w sezonie 2024/25 zwiększyła się 0,8% do 1,84 mld t. Z kolei zużycie (1,50 mld t) przewidywane jest na poziomie o 1,0% wyższym niż w sezonie 2023/24, skutkiem czego stan zapasów końcowych zmaleje o 1,6% do 334 mln t. W głównych krajach eksporterskich poziom zapasów końcowych będzie zbliżony do notowanego w poprzednim sezonie (82,2 mln t wobec 81,9 mln t), w tym ok. 14 mln t (spadek o 29,5%) będzie ulokowane w Rosji i Ukrainie (tab. 2).

W sezonie 2023/24 światowe obroty handlowe pszenicą szacuje się na 221 mln t, czyli o 4,1% więcej niż w poprzednim sezonie. Popyt importowy wzrósł w większości rejonów świata, w tym w kluczowych rejonach importerskich takich jak: Azja Południowo-Wschodnia (wzrost o 24,4%), Azja Południowa (wzrost o 19,7%), Afryka Południowa (wzrost o 15,4%) i Afryka Północna (wzrost o 7,6%). Spadek popytu importowego wystąpił w krajach WNP (o 20,3%) i w rejonie dominującym w imporcie pszenicy, tj. na Bliskim Wschodzie (o 21,5%).

Znacznie zwiększył się również popyt importowy na zboża paszowe³ (wzrost o 11,7% do 236 mln t). Zapotrzebowanie na ich import zmniejszyło się jedynie w UE (spadek o 15,7%), a o wroście w skali globalnej przesądził dynamiczny wzrost popytu importowego w głównych rejonach importerskich, tj. w Azji i Afryce (wzrost od 16 do 26%).

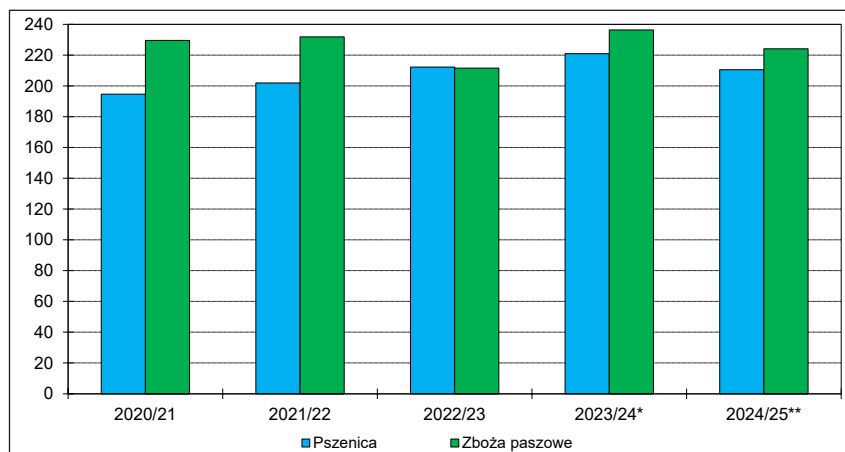
Wzrost obrotów pszenicą i zbożami paszowymi odzwierciedla odbudowę możliwości eksportowych w rejonie Morza Czarnego oraz sytuację rynkową w rejonach importerskich, a także postępującą reorganizację alternatywnych rynków zaopatrzenia.

W sezonie 2024/25 przewiduje się redukcję światowego zapotrzebowania na

import pszenicy (tab. 3). Wolumen jej importu prognozuje się na 211 mln t, czyli o 4,7% mniej niż w sezonie 2023/24. Popyt importowy na pszenicę zmaleje przede wszystkim w wiodących rejonach importerskich – Azji Południowej i Wschodniej (spadek odpowiednio o 18,4 i 8,5% do 13 i 24 mln t oraz na Bliskim Wschodzie (spadek o 9,8% do 27 mln t). Nieco większy będzie spadek popytu importowego na zboża paszowe (o 5,3% do 224 mln t).

Podobnie jak na rynku pszenicy przywóz ograniczą główne rejonny deficytowe – Azja Wschodnia (spadek o 8,7% do 73 mln t), Bliski Wschód (spadek o 6,7% do 26 mln t) i Ameryka Północna (spadek o 5,8% do 28 mln t). Mniejsze będzie zapotrzebowanie importowe również w UE (spadek o 5,0% do 21 mln t). Wzrost przewidywany jest w Afryce Północnej i Południowej (wzrost odpowiednio o 1,6 i 11,3% do 20 i 5 mln t).

Wykres 3. Światowy handel pszenicą i zbożami paszowymi (mln t)

* szacunek, ** prognoza

Źródło: FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

Tabela 3. Import zbóż na świecie (mln t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Pszenica						
Ameryka Północna	8,0	8,6	9,0	9,6	9,2	95,1
Ameryka Południowa	15,3	14,8	13,0	14,3	13,9	97,7
UE-28/27	5,4	4,6	12,2	12,6	11,5	91,0
Europa – pozostałe kraje	4,6	4,4	3,6	4,9	4,9	101,1
WNP	8,9	10,6	13,5	10,8	10,1	94,2
Bliski Wschód	27,1	35,0	38,2	30,0	27,1	90,2
Afryka Północna	28,2	27,5	29,2	31,4	31,9	101,5
Afryka Południowa	26,7	26,8	24,3	28,1	28,9	102,9
Azja Wschodnia	22,2	22,2	25,1	26,0	23,8	91,5
Azja Południowa	16,4	13,9	13,4	16,0	13,1	81,6
Azja Płd.-Wsch.	26,0	28,0	25,2	31,4	30,4	96,8
Pozostałe	5,6	5,5	5,4	5,9	5,8	98,1
Razem	194,6	201,9	212,2	220,9	210,5	95,3
Zboża paszowe						
Ameryka Północna	21,7	27,5	25,9	29,7	28,0	94,2
Ameryka Południowa	16,8	18,7	16,9	17,2	16,2	94,5
UE-28/27	15,8	21,6	25,6	21,6	20,5	95,0
WNP	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	89,5
Bliski Wschód	32,3	33,4	26,3	28,0	26,1	93,3
Afryka Północna	21,3	19,7	16,6	20,0	20,3	101,6
Afryka Południowa	3,6	4,0	3,7	4,6	5,2	111,3
Azja Wschodnia	83,8	74,3	64,6	79,7	72,8	91,3
Azja Płd.-Wsch.	20,2	17,3	18,0	20,8	20,4	97,8
Pozostałe	14,0	15,3	13,9	14,6	14,6	99,6
Razem	229,5	231,8	211,6	236,3	224,0	94,8

Źródło: FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

³ Kukurydza stanowi ok. 90% obrotów światowego handlu zbożami paszowymi.

Zbiory pszenicy w głównych pozaeuropejskich krajach eksporterskich (USA, Kanada, Australia, Argentyna) w sezonie 2023/24 były o 6,6% niższe niż w poprzednim sezonie i wyniosły 124 mln t. Wynikało to ze słabszych zbiorów w Australii (spadek o 36,0%) i Kanadzie (spadek o 23,3%), czego nie skompensował wzrost w Argentynie (o 26,6%) i USA (o 9,8%).

Ubytek bieżącej podaży (ze zbiorów) tylko częściowo został zrównoważony większymi zapasami początkowymi i dlatego całkowita podaż pszenicy w sezonie 2023/24, w porównaniu z poprzednim sezonem, w tych krajach zmniejszyła się o 4,5% do 154 mln t, a więc w nieco mniejszym stopniu niż zbiory. Zużycie pszenicy szacuje się na 54 mln t, czyli o 0,7% więcej niż w sezonie 2022/23. Eksport netto⁴ był wyraźnie mniejszy (spadek o 10,3%), dzięki czemu zapasy pszenicy zwiększyły się o 6,3% do 31 mln t.

W 2023 r. zbiory zbóż paszowych u zamorskich eksporterów⁵ zwiększyły się o 6,7% do 632 mln t. Słabsze niż w 2022 r. zbiory w Brazylii (spadek o 12,2%), Australii (spadek o 23,1%) i Kanadzie (spadek o 9,8%) z nawiązką zrekompensował wzrost w Argentynie (o 36,3%) i USA (o 13,0%). Podaż całkowita w sezonie 2023/24 zwiększyła się o 6,7% do 689 mln t. Zużycie szacuje się na 468 mln t, tj. o 3,9% więcej niż w sezonie 2022/23, co przełożyło się na wzrost nadwyżek⁶ (potencjału eksportowego) o 12,5%. Znacznie większy był eksport netto (wzrost o 13,9%). Zapasy na koniec wzrosły o 8,1% do 62 mln t. Zatem w kolejny sezon 2023/24 eksporterzy spoza Europy weszli z większymi nadwyżkami zbóż paszowych, przy ich wyraźnym spadku dla pszenicy.

W 2024 r. zbiory pszenicy w tych krajach szacowane są na 139 mln t, czyli o 12,0% więcej niż w poprzednim roku, co przy większych zapasach początkowych spowoduje powiększenie podaży całkowitej o 10,9% do 170 mln t.

⁴ Saldo obrotów handlowych (eksport minus import).

⁵ W przypadku zbóż paszowych, oprócz USA, Kanady, Australii i Argentyny, do grupy zamorskich eksporterów zalicza się także Brazylię (duży producent i eksporter kukurydzy).

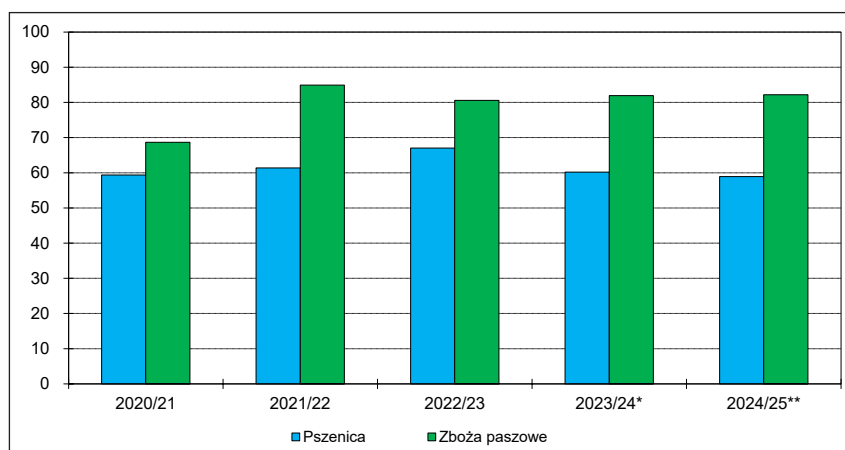
⁶ Podaż całkowita minus zużycie wewnętrzne.

Zużycie wewnętrzne w sezonie 2024/25 jest przewidywane na 55 mln t, tj. o 2,2% więcej niż w sezonie 2023/24, a eksport netto na poziomie o 15,3% wyższym. Pomimo tego zapasy pszenicy na koniec sezonu 2023/24 mogą zwiększyć się o 8,1% do 34 mln t.

Zbiory zbóż paszowych u zamorskich eksporterów ponownie będą bardzo dobre. Szacuje się je na rekordowym

poziomie 634 mln t (wzrost o 0,3% w stosunku do 2023 r.), co w połączeniu z dużymi zapasami spowoduje wzrost podaży całkowitej o 1,0% do 696 mln t. Zużycie przewidywane jest na 469 mln t, tj. o 0,3% więcej niż w sezonie 2023/24, co nawet przy wzroście eksportu netto o ponad 3% będzie skutkowało odbudową zapasów końcowych (wzrost o 5,4% do 66 mln t), czyli do poziomu najwyższego od czterech lat (tab. 4).

Wykres 4. Zapasy pszenicy i zbóż paszowych u głównych eksporterów (mln t)

* szacunek, ** prognoza

Źródło: FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

Tabela 4. Bilans pszenicy i zbóż paszowych w głównych pozaeuropejskich krajach eksporterskich^a (mln t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
	Pszenica					
Zapasy początkowe	38,6	34,3	27,9	29,5	31,3	106,3
Zbiory	134,5	125,6	132,8	124,1	138,9	112,0
Podaż ogółem	173,2	159,9	160,7	153,5	170,2	110,9
Zużycie krajowe	53,6	55,1	53,5	53,9	55,1	102,2
Nadwyżki	119,6	104,8	107,2	99,7	115,2	115,6
– eksport netto	80,0	76,5	78,6	70,5	81,2	115,3
– zapasy końcowe	34,3	27,9	29,5	31,3	33,8	108,1
Nadwyżki z bieżących zbiorów^b	81,0	70,5	79,3	70,2	83,9	119,5
Zboża paszowe						
Zapasy początkowe	74,6	49,7	54,9	57,6	62,3	108,1
Zbiory	574,1	622,3	592,2	631,8	633,7	100,3
Podaż ogółem	648,7	672,0	647,1	689,4	696,0	101,0
Zużycie krajowe	445,1	453,8	450,0	467,7	469,1	100,3
Nadwyżki	203,5	218,2	197,1	221,7	226,9	102,3
– eksport netto	153,9	150,3	139,0	158,3	163,7	103,4
– zapasy końcowe	49,7	54,9	57,6	62,3	65,7	105,4
Nadwyżki z bieżących zbiorów^b	128,9	168,4	142,2	164,1	164,6	100,3

^a Argentyna, Australia, Kanada, Stany Zjednoczone oraz Brazylia w przypadku zbóż paszowych

^b zbiory minus zużycie

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie danych FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

W sezonie 2023/24 po raz drugi z rzędu poprawiły się relacje podaży do popytu na rynku pszenicy w UE, a wpływ na to miał duży import w poprzednim sezonie i wzrost zapasów. W 2023 r. nie było większych zmian wielkości zbiorów pszenicy (135 mln t). Wzrost zbiorów w Węgrzech (o 36,3%), Słowacji (o 22,0%), Rumunii (o 17,2%), Bułgarii (o 5,8%) i we Francji (o 4,4%) wyrównał spadek zbiorów w pozostałych krajach członkowskich: w Hiszpanii (o 36,3%), Szwecji (o 16,3%), Danii (o 14,0%) i Niemczech (o 3,7%). W tej sytuacji większe zapasy początkowe (16 mln t wobec 14 mln t rok wcześniej) przełożyły się na wzrost podaży całkowitej o 2,0% do 151 mln t. Zużycie pszenicy szacowane jest na 111 mln t (wzrost o 1,8%), co przy wzroście eksportu netto o ponad 10% skutkowało redukcją stanu zapasów na koniec sezonu 2023/24 o 8,6% do 15 mln t.

Zbiory zbóż paszowych w UE w 2023 r. wyniosły 136 mln t wobec 133 mln t w 2022 roku. Wzrost produkcji w Węgrzech (nie-mal dwukrotny), Rumunii (o 35,9%) i we Francji (o 9,1%) zrekompensował mniejsze zbiory w Hiszpanii (spadek o 40,7%), Szwecji i Danii (spadek o 35-46%) oraz w Czechach (o 10,1%) i Polsce. Zbiory dominującej w strukturze produkcji zbóż paszowych kukurydzy wzrosły o blisko 17%. Zwiększyła się również produkcja żyta (o 1,6% do 7,4 mln t), ale zbiory pozostałych zbóż paszowych były niższe, w tym jęczmienia o 7,8% (48 mln t) i owsa o 21,3% (6 mln t).

Podaż całkowita zwiększyła się o 0,5%, do 153 mln t. Zużycie szacuje się na 148 mln t (spadek o 1,3%). Deficyt obrotów handlowych zmalał o ponad 29,6%, głównie za sprawą ograniczeń w imporcie z Ukrainy. Zapasy na koniec sezonu zmniejszyły się o 9,4% do 15 mln t. Odmiennie niż eksporterzy spoza Europy, UE w nowy sezon 2024/25 weszła z mniejszymi zapasami zbóż.

W sezonie 2024/25 w UE przewiduje się umiarkowaną redukcję nadwyżek na rynku pszenicy, przy niedoborach zbóż paszowych zbliżonych do obserwowanych w poprzednim sezonie. Zbiory pszenicy w 2024 r. szacuje się na poziomie 132 mln t, tj., o 2,1% niższym od notowa-

Tabela 5. Bilans pszenicy i zbóż paszowych w krajach UE-27 (mln t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
	Pszenica					
Zapasy początkowe	13,1	10,7	13,6	16,0	14,7	91,4
Zbiory	126,7	138,5	134,3	134,9	132,0	97,9
Podaż ogółem	139,8	149,2	147,9	150,9	146,7	97,2
Zużycie krajowe	104,8	108,3	109,0	111,0	111,3	100,2
Nadwyżki	35,0	40,9	38,9	39,9	35,4	88,7
- eksport netto	24,3	27,3	22,9	25,2	23,0	91,1
- zapasy końcowe	10,7	13,6	16,0	14,7	14,4	98,5
Nadwyżki z bieżących zbiorów	21,9	30,2	25,3	23,9	20,8	86,9
Zboża paszowe						
Zapasy początkowe	14,1	14,5	18,8	16,2	14,7	90,6
Zbiory	155,5	155,0	133,1	136,4	138,5	101,5
Podaż ogółem	169,6	169,5	151,9	152,6	153,1	100,3
Zużycie krajowe	159,5	158,3	150,1	148,2	149,9	101,2
Nadwyżki	10,1	11,3	1,8	4,4	3,3	73,4
- eksport netto	-3,3	-8,8	-14,6	-10,3	-10,4	100,9
- zapasy końcowe	14,5	18,8	16,2	14,7	13,6	92,9
Nadwyżki z bieżących zbiorów	-4,0	-3,2	-17,0	-11,7	-11,4	x

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie danych FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

nego w 2023 roku. W porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszyły się zbiory w większości krajów członkowskich, w tym szczególnie u dwóch największych producentów – we Francji i Niemczech (spadek odpowiednio o 24,7 i 12,8% do 27 i 19 mln t). Znacznie mniej zebrano też w Węgrzech (spadek o 11,8% do 5 mln t), we Włoszech (spadek o 10,7% do 6 mln t) oraz w Czechach (spadek o 8,9% do 5 mln t). Wzrost zanotowano tylko w Hiszpanii (o 87,0% do 7 mln t, ale to w dużej części był efekt bazy, oraz w Danii i Szwecji (wzrost odpowiednio o 13,7 i 10,2% do 4 i 3 mln t).

Podaż całkowita w sezonie 2024/25 zmalała o 2,8% do 147 mln t. Zużycie pszenicy w UE jest prognozowane na 111 mln t, czyli o 0,2% więcej niż w poprzednim sezonie, co przy przewidywanej umiarkowanej redukcji eksportu netto, będzie skutkowało zmniejszeniem zapasów o blisko 2% do 14 mln t, które będą stanowiły 13,0% zużycia, a więc porównywalnie z sezonem poprzednim.

Zbiory zbóż paszowych w 2024 r. prognozowane są na 139 mln t, czyli o 1,5% więcej niż w poprzednim roku. Wzrost zbiorów w Hiszpanii⁷ (o 76,7% do 14 mln t), Szwecji (o 54,1% do 2 mln t),

⁷ Tu również, podobnie jak w przypadku zbiorów pszenicy, można mówić o efekcie bazy.

Danii (o 35,6% do 5 mln t), Czechach (o 9,4% do 3 mln t) i w Niemczech (o 3,4% do 21 mln t) z nawiązką zrekompensował słabsze zbiory w pozostałych krajach UE, w tym w Rumunii (spadek o 21,9% do 11 mln t), Węgrzech (spadek o 14,7% do 8 mln t) i we Włoszech (spadek o 5,5% do 7 mln t). Podaż całkowita w sezonie 2024/25 wzrosła marginalnie (153 mln t). Zużycie przewidywane jest na 150 mln t (wzrost o 1,2% w porównaniu z sezonem 2023/24). Nie powinno być większych zmian w bilansie handlowym. W tej sytuacji zapasy zbóż paszowych na koniec sezonu 2024/25 mogą się zmniejszyć o około 7% do niespełna 14 mln t, czyli znacznie poniżej poziomu z ostatnich pięciu lat. Należy jednak zaznaczyć, że jeżeli niektóre kraje UE sąsiadujące z Ukrainą zwiększą możliwości logistyczne i/lub odblokują swoje rynki, poziom zapasów w UE może być większy niż przewidywany.

Możliwości eksportowe Ukrainy zostały przywrócone do poziomu rejestrowanego w okresie działania korytarza humanitarnego. Ziarno z portów Morza Czarnego (w tym ziarno z Rosji) w bieżącym sezonie jest bardziej konkurencyjne cenowo niż w sezonie 2023/24. Będzie to oznaczało mniejszy popyt na zboża z innych lokalizacji, w tym na ziarno z UE. Wobec tego mniejsze będą możliwości

eksportowe z krajów UE. W związku z tym sytuacja w bilansie zbóż UE może okazać się nieco mniej napięta niż wynikałoby to z powyższych prognoz.

U głównych eksporterów z byłego Związku Radzieckiego⁸ w 2023 r. zanotowano spadek produkcji pszenicy o 2,5% do 127 mln t, ale zbiory zbóż paszowych wzrosły o 4,7% do 86 mln t. Pszenicy zebrano więcej w Ukrainie (wzrost o 7,0% do 23 mln t), ale w Rosji i Kazachstanie jej produkcja spadła odpowiednio o 0,5 i 26,2% do 92 i 12 mln t. Produkcja zbóż paszowych zmalała w Rosji i Kazachstanie odpowiednio o 3,6 i 14,5% do 43 i 4 mln t, a w Ukrainie wzrosła do 40 mln t, tj. o 17,3%.

Mimo większych niż rok wcześniej zapasów początkowych podaży ogółem pszenicy z tytułu spadku zbiorów w tych krajach zmniejszyła się o 1,1% do 148 mln t. Jej zużycie zmalało o 0,7%, a eksport netto wzrósł o ponad 11%. Zapasy na koniec sezonu 2023/24 są szacowane na poziomie 14 mln t, czyli o 33,9% niższym od notowanego na koniec sezonu 2022/23, z czego 10 mln t (spadek o 29,2%) znajdowało się w Rosji, a niespełna 1 mln t (spadek o 75,9%) w Ukrainie.

W wyniku redukcji zapasów początkowych podaży całkowita zbóż paszowych zmniejszyła się 1,0% do 93 mln t. Zużycie wewnętrzne zmalało o 8,2%, a eksport netto zwiększył się o 10,1%. Zapasy na koniec sezonu 2022/23 zmalały o 26,1% do 5 mln t, z czego około 3 mln t kukurydzy (spadek o 24,0%) było ulokowane w Ukrainie, a 2 mln t (spadek o 29,2) jęczmienia w Rosji. W nowy sezon 2023/25 eksporterzy z rejonu Morza Czarnego weszli z mniejszymi zapasami zbóż w Rosji i Ukrainie.

W 2024 r. zbiory pszenicy zmalały w tych krajach o 4,2% do 121 mln t. W Rosji i Ukrainie zbiory pszenicy szacuje się odpowiednio na 83 i 22 mln t (spadek o 9,3 i 3,0%), a w Kazachstanie na 16 mln t (wzrost o 32,1%). Podaż całkowita pszenicy w sezonie 2024/25 w krajach WNP może się zmniejszyć o 8,5% do 136 mln t.

⁸ Kazachstan, Rosja, Ukraina.

Tabela 6. Zbiorczy bilans pszenicy i zbóż paszowych Kazachstanu, Rosji i Ukrainy (mln t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
	Pszenica					
Zapasy początkowe	9,4	14,4	19,8	21,5	14,2	66,1
Zbiory	125,0	120,0	129,9	126,6	121,3	95,8
Podaż ogółem	134,4	134,3	149,7	148,1	135,5	91,5
Zużycie krajowe	57,5	57,5	55,6	54,7	52,8	96,4
Nadwyżki	77,0	76,9	94,1	93,4	82,8	88,6
– eksport netto	62,5	57,4	71,6	79,8	72,1	90,4
– zapasy końcowe	14,4	19,8	21,5	14,2	10,7	74,9
Nadwyżki z bieżących zbiorów	67,6	62,5	74,3	71,9	68,6	95,3
Zboża paszowe						
Zapasy początkowe	5,1	4,4	11,2	6,8	5,0	73,9
Zbiory	85,9	95,8	82,8	86,3	74,8	86,6
Podaż ogółem	91,0	100,2	94,0	93,1	79,7	85,7
Zużycie krajowe	47,2	48,2	46,0	42,2	41,1	97,2
Nadwyżki	43,9	52,0	48,0	50,8	38,7	76,1
– eksport netto	39,8	37,7	42,0	46,3	35,7	77,1
– zapasy końcowe	4,4	11,2	6,8	5,0	2,9	58,0
Nadwyżki z bieżących zbiorów	38,7	47,6	36,7	44,1	33,7	76,5

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie danych FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

Tabela 7. Bilans pszenicy i zbóż Rosji (mln t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
	Pszenica					
Zapasy początkowe	7,2	11,4	12,1	14,4	10,2	70,8
Zbiory	85,4	75,2	92,0	91,5	83,0	90,7
Podaż ogółem	92,6	86,5	104,1	105,9	93,2	88,0
Zużycie krajowe	42,5	41,8	41,0	40,5	38,8	95,7
Nadwyżki	50,1	44,8	63,1	65,4	54,4	83,3
– eksport netto	38,7	32,7	48,7	55,2	47,7	86,4
– zapasy końcowe	11,4	12,1	14,4	10,2	6,7	66,1
Nadwyżki z bieżących zbiorów	42,9	33,4	51,0	51,0	44,3	86,8
Zboża paszowe						
Zapasy początkowe	1,9	1,9	1,9	2,3	1,7	73,8
Zbiory	41,4	38,5	44,1	42,5	36,8	86,5
Podaż ogółem	43,3	40,4	46,0	44,9	38,5	85,8
Zużycie krajowe	31,0	31,1	33,2	30,4	29,5	96,9
Nadwyżki	12,2	9,3	12,8	14,5	9,1	62,6
– eksport netto	9,8	7,3	11,4	12,4	8,0	64,7
– zapasy końcowe	1,9	1,9	2,3	1,7	1,1	62,1
Nadwyżki z bieżących zbiorów	10,4	7,4	11,0	12,2	7,4	60,5

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie danych FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

Zużycie może się zmniejszyć o 3,6% do 53 mln t, a eksport netto o blisko 10%. Zapasy końcowe przewiduje się na 11 mln t, tj. o 25% mniej niż rok wcześniej, w tym 7 mln t znajdowałoby się w Rosji (spadek o blisko 34%), a 1 mln t w Ukrainie (wzrost o blisko 54%).

Zmalały również zbiory zbóż paszowych (spadek o 13,4% do 75 mln t), gdzie

dominuje zbierana w Ukrainie kukurydza (spadek o 16,3% do 27 mln t). Zbiory jęczmienia w Rosji i Ukrainie są przewidywane na odpowiednio 18 i 5 mln t (spadek o 10,7% i 15,0%). Podaż zbóż paszowych ogółem zmaleje o 14,3% do 80 mln t. Ich zużycie przewiduje się na 41 mln t (spadek o 2,8%), ale nawet pomimo dużego ograniczenia eksportu, zapasy końcowe mogą się zmniejszyć o blisko

połowę do 3 mln t, w tym po 0,6 mln t jęczmienia ulokowane byłoby w Rosji i Ukrainie, a 0,7 mln t kukurydzy w Ukrainie (spadek o ponad połowę). Podaż eksportowa zbóż, szczególnie ukraińskiej kukurydzy z portów M. Czarnego, w sezonie 2024/25 może być mniejsza niż w poprzednim sezonie nie tylko z powodu niższych zbiorów, ale również ewentualnych ograniczeń administracyjnych narzuconych w obliczu znacznego spadku podaży z nowych zbiorów.

Ostatnie cztery lata przyniosły poważną destabilizację rynków rolnych, która w szczególności dotknęła rynki surowcowe, w tym rynek zbóż, a powodowana była w pierwszej kolejności pandemią COVID-19, a następnie agresją Rosji na Ukrainę.

Wskutek tego na rynkach dochodziło do szoków podaży-popytowych i w efekcie znacznych wahań cen. W miarę upływu czasu skutki pandemii niemalże wygasły, a wpływ działań wojennych po odbudowie możliwości logistycznych ukraińskich portów na Morzu Czarnym słabnie na rzecz czynników fundamentalnych. Aczkolwiek obawy przed potencjalną eskalacją działań wojennych sprawiają, że o pełnej stabilizacji sytuacji rynkowej jeszcze nie można mówić, tym bardziej, że w innych regionach, ważnych z punktu widzenia rynku zbóż (Bliski Wschód, Zatoka Arabska), narastają konflikty mogące wywołać poważne skutki gospodarcze.

Sezonowy spadek cen po zbiorach zbóż na północnej półkuli w 2022 r. na większości rynków był niewielki, a następujący po nim wzrost cen – przejściowy. W dalszej kolejności ceny większości zbóż od przelotu II i III kwartału 2022 r. do końca I kwartału 2024 r., pomimo drobnych korekt, wykazywały tendencję spadkową, osiągając wartości znacznie poniżej notowanych w pierwszej połowie 2023 r., a w pierwszym kwartale 2024 r. nawet poniżej notowań sprzed wojny (zbliżony do obserwowanego w 2021 r.). Dopiero obawy związane z niekorzystnymi warunkami pogodowymi w kluczowych rejonach uprawy zbóż (Ameryka

Tabela 8. Bilans pszenicy i zbóż paszowych Ukrainy (mln t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
	Pszenica					
Zapasy początkowe	1,5	1,5	6,3	2,9	0,7	24,1
Zbiory	25,4	33,0	21,5	23,0	22,3	97,0
Podaż ogółem	26,9	34,5	27,8	25,9	23,0	88,7
Zużycie krajowe	8,7	9,5	7,8	6,7	7,0	104,5
Nadwyżki	18,2	25,0	20,0	19,2	16,0	83,3
– eksport netto	16,7	18,7	17,0	18,5	14,9	80,6
– zapasy końcowe	1,5	6,3	2,9	0,7	1,1	153,8
Nadwyżki z bieżących zbiorów	16,7	23,5	13,7	16,3	15,3	93,9
Zboża paszowe						
Zapasy początkowe	2,6	1,7	8,8	3,8	2,9	76,0
Zbiory	39,6	53,5	33,9	39,8	33,4	84,0
Podaż ogółem	42,1	55,2	42,8	43,6	36,3	83,3
Zużycie krajowe	12,4	13,4	9,1	8,7	8,4	96,8
Nadwyżki	29,7	41,8	33,7	34,9	27,9	80,0
– eksport netto	29,0	29,9	29,7	32,7	26,4	80,8
– zapasy końcowe	1,7	8,8	3,8	2,9	1,5	50,9
Nadwyżki z bieżących zbiorów	27,2	40,1	24,8	31,1	25,0	80,5

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie danych FAS USDA, PSD online. Pobrane 24 września 2024 z <http://apps.fas.usda.gov/psdonline/psd>

Północna, UE, Rosja, Ukraina), w połączeniu z rosnącą niepewnością co do zakończenia konfliktu w Ukrainie i rosnącymi możliwościami jego eskalacji, skutkowały wzrostem cen w końcu I i w II kwartale 2024 roku. W pierwszych miesiącach sezonu 2024/25 w okresie żniw na północnej półkuli na większości rynków wystąpił sezonowy spadek cen wspierany rosnącą podażą ziarna z nowych zbiorów oraz nasilającą się na rynkach Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu konkurencją pomiędzy zbożami z Rosji i Ukrainy a ziarnem pochodzącym z Europy (UE) czy Ameryki Północnej (USA, Kanada) i Południowej (Argentyna i Brazylia). Dlatego pomimo obaw o zbiory w Europie Zachodniej i Centralnej ceny zbóż wykazywały tendencję spadkową. Do spadku przyczyniło się również umocnienie euro wobec dolara USA. W końcu sierpnia 2024 r., w odpowiedzi na osłabienie euro wobec dolara USA oraz potwierdzenie słabej jakości ziarna z tegorocznych zbiorów, zarysowały się wahania cen, a w drugim tygodniu września pojawiła się umiarkowana tendencja wzrostowa. Wzrost cen w kolejnych tygodniach wspierały doniesienia o niekorzystnych warunkach pogodowych utrudniających zbiory oraz zasiewy ozimów w Europie oraz w Rosji. Oprócz tego zakłócenia w dostawach

do portów ziarna z Rosji na skutek ataku Ukrainy na region kurski wzmacniały tendencję wzrostową.

Po spadku w sierpniu 2024 r. do wartości niemal najniższej od 3 lat indeks cen GOI⁹ we wrześniu 2024 r., w porównaniu z poprzednim miesiącem, zwiększył się o 4,9 pkt proc., w tym indeks cen pszenicy o 4,2 pkt proc., jęczmienia o 2,5 pkt proc., a indeks zbieranej później kukurydzy o 5,2 pkt proc. W porównaniu z wrześniem 2023 r. indeks cen zbóż zmalał o 14,7 pkt proc., w tym pszenicy o 12,5 pkt proc., jęczmienia o 8,2 pkt proc., a kukurydzy o 13,1 pkt proc.

We wrześniu 2024 r. za pszenicę amerykańską SRW i HRW płacono odpowiednio 273 i 246 USD/t (fob Zat. Meksykańska) wobec 318 i 249 USD/t we wrześniu 2023 r., a za pszenicę argentyńską Trigo Pan (fob Rosario) 261 USD/t (314 USD/t rok wcześniej). We Francji i Niemczech pszenica kosztowała odpowiednio 245 i 251 USD/t (248 i 258 USD/t).

⁹ Grains and Oilseeds Index – obliczany przez Międzynarodową Radę Zbożową (IGC) indeks dziennych notowań cen zbóż i olejnych, składający się z notowań pszenicy, kukurydzy, jęczmienia, ryżu, soi, mączki sojowej i rzepaku/kanoli, za podstawę przyjmuje ceny ze stycznia 2000 r., wagi poszczególnych komponentów składowych są określane na podstawie ich średnich udziałów w handlu w okresie ostatnich pięciu lat, szczegóły na stronie <http://www.igc.int/en/default.aspx>.

W Europie Centralnej (Słowacja, Rumunia, Węgry) płacono za nią od 208 do 226 USD/t (188–246 USD/t). Najtańsza była pszenica (paszowa) w portach Morza Czarnego (203 USD/t), rok wcześniej nie było notowań, ale w poprzednich miesiącach jej ceny były zbliżone do cen w Europie Centralnej. Natomiast ceny pszenicy konsumpcyjnej kształtowały się na poziomie 217 USD/t wobec 245 USD/t we wrześniu 2023 r. (tab. 9).

W portach Europy Zachodniej, tj. w Niemczech i Francji jęczmień paszowy we wrześniu 2023 r. kosztował 214 i 207 USD/t wobec 237 i 218 USD/t we wrześniu 2023 roku. Na Węgrzech i Słowacji płacono za niego odpowiednio 209 i 233 USD/t wobec 221 i 259 USD/t rok wcześniej, a w portach Morza Czarnego 193 USD/t wobec 187 USD/t rok wcześniej.

Ceny kukurydzy amerykańskiej US YC wyniosły 206 USD/t wobec 235 USD/t

we wrześniu 2023 r. Na zbliżonym poziomie były ceny kukurydzy w Brazylii i portach Morza Czarnego (odpowiednio 204 i 202 USD/t wobec 228 USD/t we wrześniu 2023 r.). Zdecydowanie tańsza była kukurydza w Europie Centralnej, gdzie płacono za nią od 182–183 USD/t (Węgry, Rumunia) do 189 USD/t (Słowacja) wobec 212–221 USD/t rok wcześniej.

W dalszych miesiącach bieżącego sezonu (2024/25), wzrost cen będą wspierały mniej korzystne relacje podaży i popytu, czyli mniejszy potencjał eksportowy u głównych eksporterów w Europie, krajach WNP, a także zapowiedzi zwiększonych zakupów przez Egipt oraz złagodzenia regulacji importowych w Turcji. Nie bez znaczenia będzie też niepewność co do eskalacji konfliktu zbrojnego w Ukrainie oraz na Bliskim Wschodzie. Jednak możliwość dalszego umocnienia euro wobec dolara USA i silna konkurencja taniego ziarna

z rejonu Morza Czarnego będą hamowały tendencje wzrostowe.

Wobec tego w kolejnych miesiącach sezonu 2024/25 należy liczyć się z możliwością dalszego wzrostu cen zbóż konsumpcyjnych. Ceny zbóż paszowych (kukurydza), po ewentualnym sezonowym spadku w październiku–listopadzie 2024 r., również będą rosły, ale ich dynamika powinna być mniejsza niż cen pszenicy. Aczkolwiek należy liczyć się z możliwością silnych krótkoterminowych wahań. Wzrostowe tendencje mogą osłabnąć w I kwartale 2025 r., ale będzie to zależało w dużej mierze od rozwoju sytuacji w rejonie Morza Czarnego i na Bliskim Wschodzie oraz od wyników siewów ozimin w głównych rejonach produkcyjnych na półkul północnej. Poziom cen światowych powinien być jednak zbliżony lub niewiele wyższy od notowanego w analogicznym okresie sezonu 2023/24.

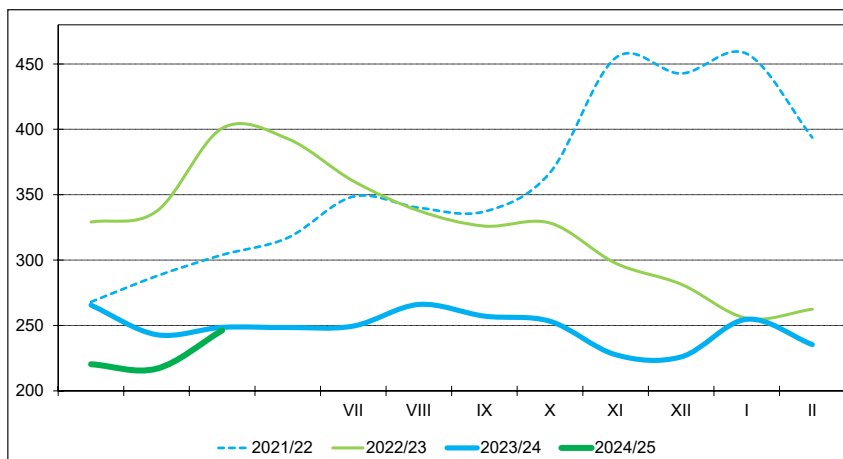
Tabela 9. Eksportowe ceny pszenicy, jęczmienia i kukurydzy oferowane przez dostawców amerykańskich i europejskich oraz stawki frachtów morskich (USD/t)

Wyszczególnienie	2022		2023				2024		
	IX	XII	III	VI	IX	XII	III	VI	IX
Pszenica									
HRW nr 2 ^a	442	387	369	342	318	288	273	264	273
SRW nr 2 ^a	401	338	298	262	249	266	228	235	246
Argentyńska Trigo Pan ^b	421	394	350	360	314	247	222	286	261
Francuska standard ^c	348	335	292	253	248	247	213	248	245
Niemiecka B quality ^d	356	343	294	264	258	255	226	255	251
Morze Czarne paszowa	282	267	262	212	-	-	174	213	203
Morze Czarne konsumpcyjna	327	313	385	230	245	242	202	239	217
Słowacka paszowa ^f	282	284	280	249	236	234	214	228	226
Słowacka konsumpcyjna ^f	318	349	260	234	246	254	226	222	208
Czeska konsumpcyjna ^f	340	352	299	260	235	232	204	212	217
Rumuńska paszowa ^f	283	304	279	237	225	241	205	240	226
Węgierska paszowa ^f	323	348	270	207	188	179	166	187	216
Jęczmień									
Węgierski paszowy ^f	-	-	263	226	221	218	203	219	209
Słowacki paszowy ^f	266	272	287	251	259	258	230	264	233
Jęczmień francuski ^c	312	305	286	237	237	226	199	220	214
Jęczmień niemiecki ^d	321	300	254	227	218	208	190	205	207
Morze Czarne	282	274	249	190	187	191	174	184	193
Kukurydza									
US YC nr 3 ^a	337	313	288	269	235	211	192	197	206
Argentyńska ^b	306	313	300	237	237	216	189	193	194
Brazylia ^b	293	300	291	232	228	229	192	199	204
Morze Czarne	265	261	253	218	-	-	174	197	202
Słowacka paszowa ^f	-	328	261	220	212	213	198	195	189
Rumuńska paszowa ^f	272	281	261	227	219	-	172	188	183
Węgierska paszowa ^f	343	339	261	227	221	-	172	186	182
Stawki frachtów morskich									
Argentyna / ARAH ^e	35	35	32	25	36	31	31	33	31
Gulf / porty Polski ^g	31	30	28	22	30	34	33	30	28

^afob Gulf; ^bfob Rosario, Parangua; ^cfob Rouen; ^dfob Rostock; ^eAmsterdam, Rotterdam, Antwerpia – statki o największej ładowności; ^floco odpowiednio Węgry lub Słowacja; ^gstatki o ładowności maksymalnie 25 000 t

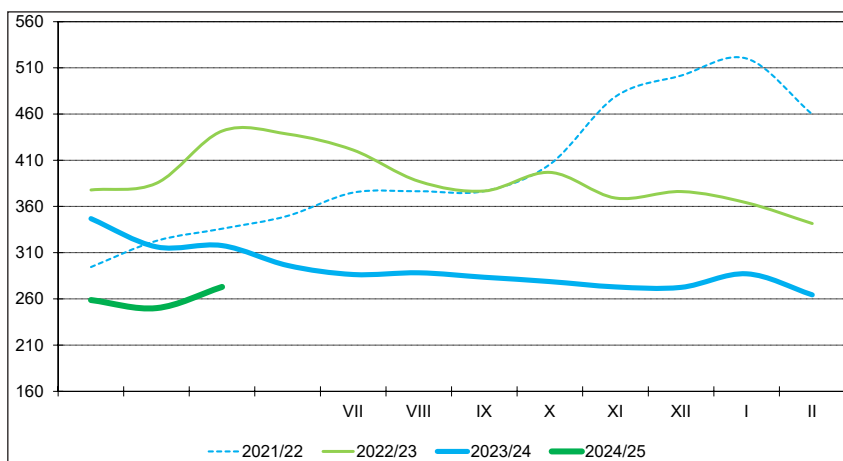
Źródło: IGC, FAO, KE. Pobrane 23 września 2024 z https://www.igc.int/en/subscribers/subscribers_home.aspx; <https://fpma.fao.org/giews/fpmat4/#/dashboard/tool/international>; https://agriculture.ec.europa.eu/data-and-analysis/markets/overviews/market-observatories/crops/cereals-statistics_en

**Wykres 5. Ceny pszenicy amerykańskiej SRW nr 2
(USD/t, fob Zatoka Meksykańska)**

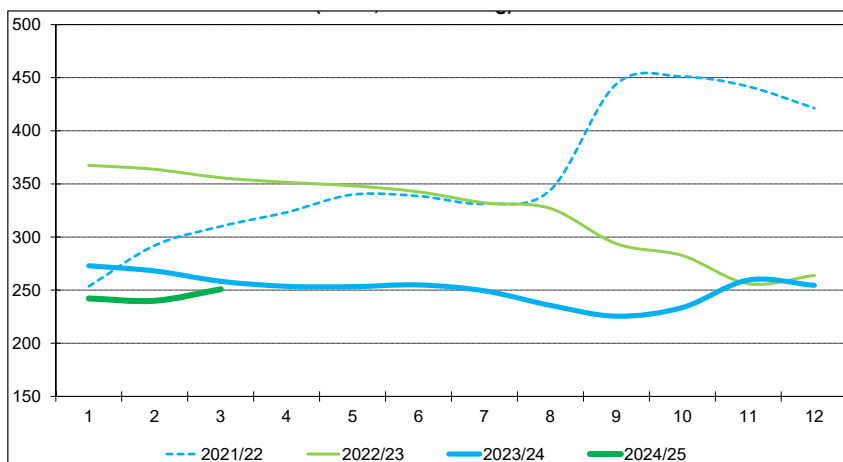
Źródło: IGC. Pobrane 23 września 2024 z https://www.igc.int/en/subscribers_home.aspx

**Wykres 6. Ceny pszenicy amerykańskiej HRW nr 2
(USD/t, fob Zatoka Meksykańska)**

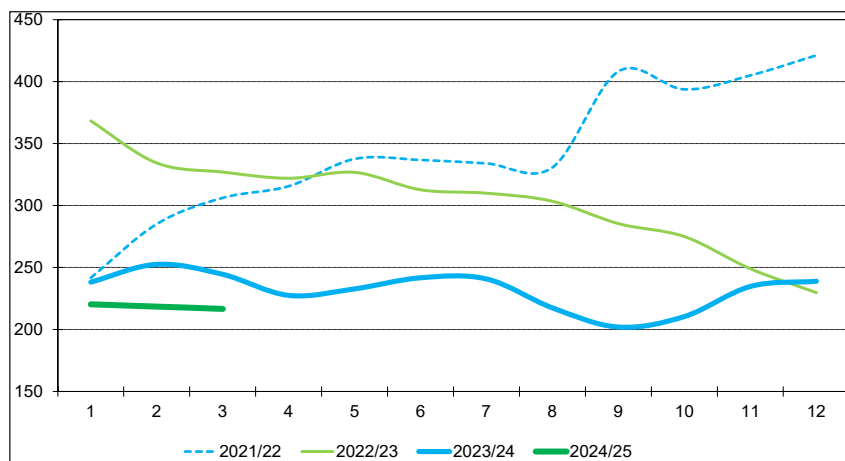
Źródło: IGC. Pobrane 23 września 2024 z https://www.igc.int/en/subscribers_home.aspx

**Wykres 7. Ceny pszenicy niemieckiej B Quality
(USD/t, fob Hamburg)**

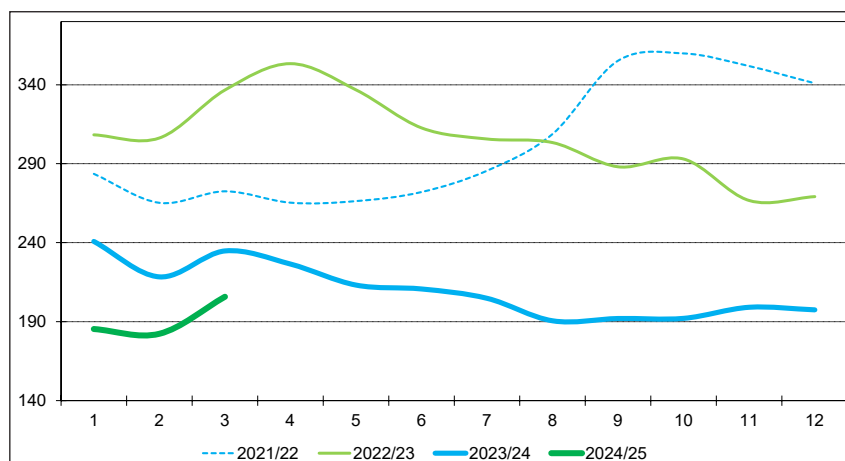
Źródło: IGC. Pobrane 23 września 2024 z https://www.igc.int/en/subscribers_home.aspx

**Wykres 8. Ceny pszenicy konsumpcyjnej
(USD/t, fob porty M. Czarnego)**

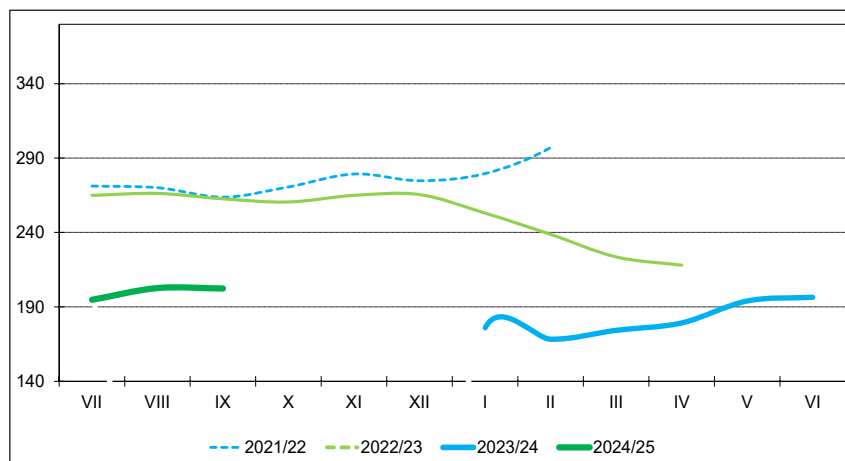
Źródło: IGC. Pobrane 23 września 2024 z https://www.igc.int/en/subscribers_home.aspx

**Wykres 9. Ceny kukurydzy amerykańskiej US YC nr 3
(USD/t, fob Zatoka Meksykańska)**

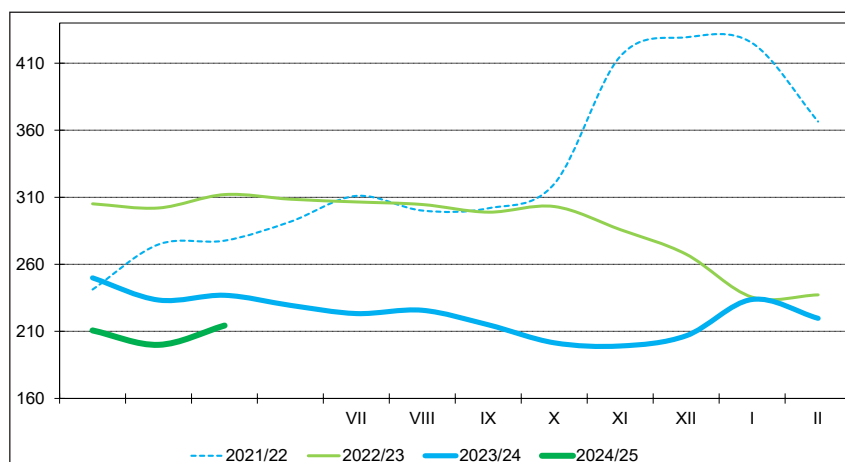
Źródło: IGC. Pobrane 23 września 2024 z https://www.igc.int/en/subscribers_home.aspx

**Wykres 10. Eksportowe ceny kukurydzy ukraińskiej
(USD/t, fob porty M. Czarnego)**

Źródło: IGC. Pobrane 23 września 2024 z https://www.igc.int/en/subscribers_home.aspx

Wykres 11. Ceny jęczmienia francuskiego (USD/t, fob Rouen)

Źródło: IGC. Pobrane 23 września 2024 z https://www.igc.int/en/subscribers_home.aspx

II. RYNEK ZBÓŻ W POLSCE

1. Krajowe zasoby zbóż

1.1. Zbiory i podaż zbóż

Według GUS-u zbiory zbóż w 2024 r. są szacowane na 35,3 mln t¹⁰, tj. o 1,6% mniej niż w 2023 roku. Według szacunków IERiGŻ PIB spadek był głębszy, zbiory zbóż wyniosły 34,3 mln t, czyli były o 5,1% mniejsze, głównie wyniku większego, niż zakładają to szacunkowe dane GUS-u spadku zbiorów kukurydzy¹¹. Zbiory zbóż podstawowych są szacowane na 25,4 mln t (spadek o 4,3%). Mniejsze zbiory były następstwem redukcji areалу uprawy o 0,5% do 7,2 mln ha i niższych plonów (spadek o 1,2% do 4,93 t/ha). Powierzchnia zbóż podstawowych z mieszankami zmalała o 1,9% do 5,7 mln ha, a powierzchnia

¹⁰ GUS. (2023). *Przedwzrostkowy szacunek głównych ziemniaków rolnych i ogrodnictwa w 2023 r.* <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/uprawy-rolne-i-ogrodnictwo/przedwzrostkowy-szacunek-glownych-ziemniakow-rolnych-i-ogrodnictwa-w-2023-roku,4,22.html>

¹¹ Ze względu na to, że w ww. przedwzrostkowym szacunku GUS nie publikuje szacunku zbiorów kukurydzy, a wyliczenie jej zbiorów poprzez różnicę pomiędzy zbiorami ogółem a zbiorami zbóż podstawowych i pozostałych zbożowych daje ok. 9,5–9,6 mln t, co według informacji z rynku (rolnicy, organizację branżowe, ośrodki doradztwa rolniczego, firmy analizujące rynek zbóż) wydaje się być wartością zawyżoną, na tym etapie do analizy użyto szacunków własnych, w związku z czym wysokość zbiorów ogółem jest szacowana na poziomie niższym niż przez GUS. Korekty szacunku zbiorów kukurydzy wykonanych przez IERiGŻ PIB będą dokonane po publikacji szacunku wynikowego (ostatecznego) przez GUS.

Tabela 10. Zbiory zbóż^a (tys. t)

Wyszczególnienie	2020 ^b	2021	2022	2023	2024 szacunek	2024 szacunek 2023
Pszenica	12 669	12 119	13 456	13 175	12 348	93,7
Żyto	29 60	2 520	2 377	2 580	2 461	95,4
Jęczmień	3 001	3 018	2 835	2 906	2 947	101,4
Owies	1 658	1 656	1 529	1 531	1 661	108,5
Mieszanki	2 080	2 232	1 191	922	866	93,9
Pszennyżyto	6 195	5 451	5 546	5 382	5 084	94,5
Razem podstawowe	28 562	26 995	26 934	26 497	25 367	95,7
Kukurydza	6 822	7 461	8 504	9 150	8 890 ^c	97,2
Razem zboża	35 384	34 456	35 437	35 647	34 257^c	96,1

^a bez prosa, gryki i pozostałych zbożowych

^b szacunek na podstawie danych z PSR GUS-u 2020

^c szacunek IERiGŻ PIB

Źródło: opracowano na podstawie niepublikowanych danych GUS-u oraz Powszechnego Spisu Rolnego 2020. Pobrane 10 października 2024 z <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/psr-2020/>

kukurydzy na ziarno zwiększyła się o 1,2% do blisko 1,3 mln ha. Średnie plony zbóż podstawowych z mieszankami (4,45 t/ha) w porównaniu z 2023 r. były mniejsze o 2,5%, a plony kukurydzy (7,0 t/ha) spadły o 4,0%.

Zmniejszyła się produkcja większości zbóż paszowych, w tym kukurydzy o 2,8% do 8,9 mln t, mieszanek o 6,1% do 0,9 mln t, pszenżyta o 5,5% do 5,1 mln t i żyta o 4,6% do 2,5 mln t. Zwiększyły się zbiory owsa (o 8,5% do 1,7 mln t) i jęczmienia (o 1,4% do 2,9 mln t). Produkcję pszenicy szacuje się na 12,3 mln t, tj. o 6,4% mniej niż w 2023 roku. Niekorzystne warunki pogodowe

w okresie wegetacji i zbiorów spowodowały, że produkcja pszenicy i żyta o parametrach ziarna konsumpcyjnego jest znacznie mniejsza niż w poprzednim roku.

W sezonie 2023/24 zbiory przewyższyły krajowe zużycie o 9,9 mln t wobec 10,2 mln t nadwyżek w poprzednim sezonie. Tym samym był to drugi z rzędu sezon, który rozpoczął się z bardzo dużymi nadwyżkami wewnętrznymi. Zapasy początkowe oszacowano na około 8,2 mln t, tj. o 31,2% więcej niż na początku sezonu 2022/23. Z tego powodu krajowa podaż zbóż¹² w sezonie 2023/24 wzrosła o 5,2%

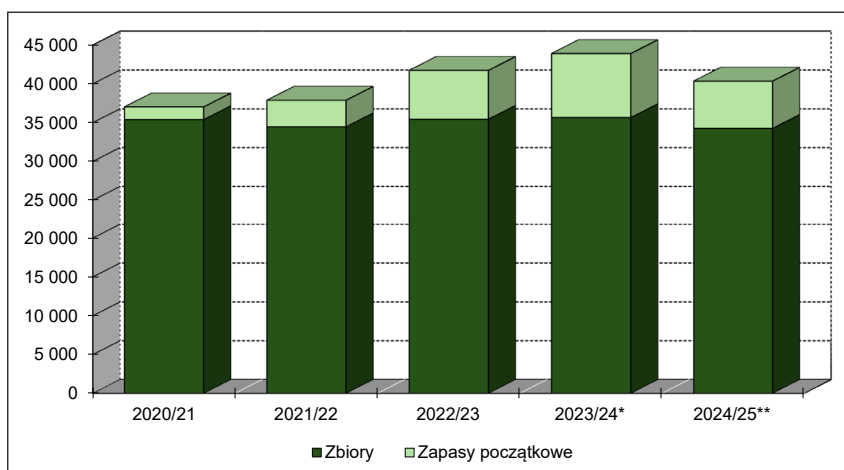
¹² Zapasy początkowe plus zbiory.

do 43,9 mln t. Zmalała podaż krajowa owsa i mieszanek (spadek o 16,7%), co zostało skompensowane wzrostem podaży krajowej pozostałych zbóż, w tym kukurydzy o 17,4% i żyta o 20,7%.

Podaż całkowita (po uwzględnieniu salda handlu zagranicznego) wyniosła 46,1 mln t i była o 0,6% mniejsza niż w sezonie 2022/23. Zużycie w sezonie 2023/24 wzrosło o 2,0% do 25,8 mln t. Zapasy na koniec sezonu zmniejszyły się o 26,2% do 6,1 mln t. Należy jednak nadmienić, że ponad 70% zapasów zbóż charakteryzowała się ograniczoną mobilnością. Są to bowiem zboża paszowe (głównie owies, mieszanki oraz pszenżyto), niewchodzące do obrotu rynkowego (lub wchodzące w relatywnie niewielkim stopniu), przeznaczone na spasanie sposobem gospodarskim. Zapasy pszenicy zmniejszyły się do około 1,2 mln t, z czego około 1,1 mln t znajdowało się w kanałach rynkowych. Duża część zapasów pozostałych (ok. 65%) znajduje się w gospodarstwach rolnych.

Jeżeli szacunki i prognozy zbiorów w 2024 r. okażą się trafne, w sezonie 2024/25 mniejsze niż rok wcześniej zapasy początkowe (spadek o 26,2%) w połączeniu ze słabszymi zbiorami spowodowały redukcję krajowych zasobów zbóż o 8,1% do 40,3 mln t. Import przewidywany jest na blisko 2,2 mln t (spadek o 1,4%). Wobec tego podaż całkowita może się zmniejszyć o 7,8% do 42,5 mln t. Zużycie zbóż przewiduje się na blisko 26,1 mln t, tj. o 1,1% więcej niż w sezonie 2023/24, w tym zużycie paszowe (spasanie) jest przewidywane na 15,4 mln t (wzrost o 4,3% w stosunku do sezonu 2023/24). Eksport może zmniejszyć się o ponad 20% do 11,3 mln t. Rozchody ogółem (zużycie krajowe plus eksport) zmniejszą się o ponad 15% do 5,2 mln t, co w relacji do zużycia krajowego stanowiłoby 19,8% wobec 23,6% rok wcześniej. Pomimo spadku nadal byłby to wysoki poziom. W strukturze zapasów nadal będą dominowały zboża paszowe.

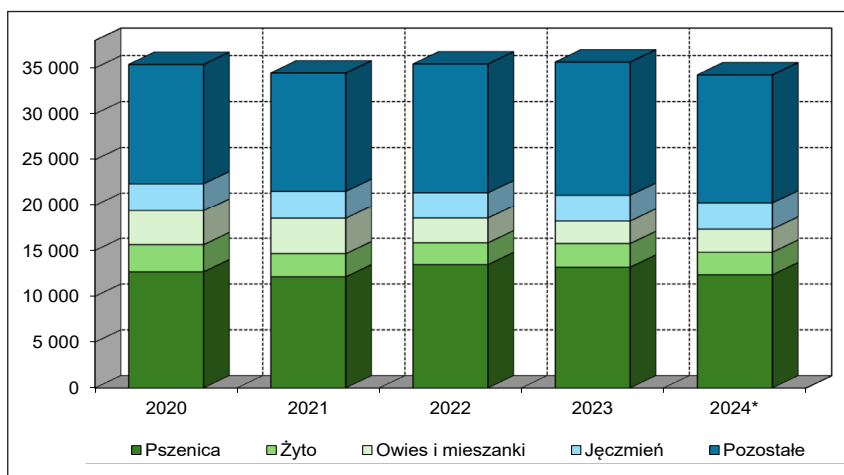
Wykres 12. Krajowe zasoby zbóż (tys. t)

* szacunek, ** prognoza

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 10 października 2024 z <https://stat.gov.pl/>; szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Wykres 13. Produkcja zbóż (tys. t)

* prognoza

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 10 października 2024 z <https://stat.gov.pl/>; szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Tabela 11. Bilans zbóż^a ogółem (tys. t)

Wyszczególnienie	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	6 283	8 245	6 083	73,8
Produkcja	35 437	35 647	34 257	96,1
Zasoby krajowe	41 721	43 892	40 340	91,9
Import ^b	4 697	2 227	2 195	98,6
Ogółem zasoby	46 418	46 119	42 535	92,2
Zużycie krajowe:	25 252	25 768	26 059	101,1
w tym spasanie	14 480	15 100	15 400	102,0
Eksport ^b	12 921	14 268	11 320	79,3
Razem rozchody	38 173	40 036	37 379	93,4
Zapasy końcowe	8 245	6 083	5 156	84,8
Zbiory minus zużycie	10 185	9 879	8 198	83,0
Zapasy/zużycie (%)	32,6	23,6	19,8	x

^a bez prosa, gryki i pozostałych zbożowych;

^b łącznie z produktami przemiału w ekwiwalencie ziarna

Źródło: opracowano na podstawie niepublikowanych danych i szacunków GUS-u, szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

1.2. Powierzchnia zasiewów

Pod zbiory w 2024 r. zbożami obsiano około 7,15 mln ha¹³, tj. o 0,5% mniej niż w 2023 roku. Powierzchnia uprawy zbóż ozimych zmalała o 2,2% do 4,46 mln ha, a areal zbóż jarych wzrósł (o 0,2% do 2,63 mln ha). Zwiększyła się też powierzchnia uprawy jęczmienia i owsa (wzrost odpowiednio o 5,0 i 5,4% do 680 i 524 tys. ha). Większe były także zasiewy kukurydzy, ale obecnie trudno jest je oszacować, ze względu na to, iż część plantacji przeznaczonych na kiszonkę mogła być przeznaczona na ziarno. Powierzchnia uprawy pozostałych zbóż zmalała, w tym najbardziej mieszanek (spadek o 7,3% do 263 tys. ha) i żyta (spadek o 5,0% do 691 tys. ha).

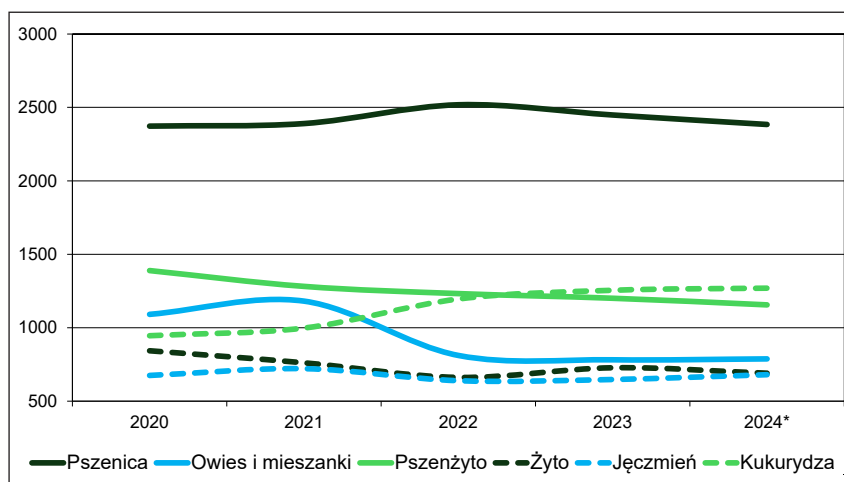
Areal zbóż zmniejszył się w siedmiu województwach: dolnośląskim (o 9,4%), świętokrzyskim (o 2,9%), warmińsko-mazurskim (o 2,6%), śląskim (o 2,6%), lubelskim (o 2,0%), lubuskim (o 1,2%) i wielkopolskim (o 0,3%). W pozostałych województwach zanotowano wzrost, w tym szczególnie w podlaskim (o 3,8%), małopolskim (o 1,7%) i pomorskim (o 1,2%).

1.3. Plony zbóż

Warunki agrometeorologiczne w okresie przedzimowym sprzyjały wykonaniu uprawek późniejszych i przygotowaniu gleby do siewu ozimin, które w większości wysiano w optymalnych terminach. Faza krzewienia rozpoczęła się w listopadzie, a dobowe wahania temperatury sprzyjały procesom hartowania się roślin. W końcu listopada notowano spadki temperatury oraz opady śniegu, co przyczyniło się do spowolnienia procesów życiowych roślin. W zimie nie było nasilenia niekorzystnych zjawisk pogodowych, które na większą skalę mogłyby zagrozić ozimom. Straty zimowe i wiosenne w plantacjach zbóż ozimych były niewielkie i nie przekraczały 0,9% areal mieszank zbożowych ozimych, 0,3% areal jęczmienia ozimego, 0,1% areal żyta. Jeszcze mniejsze straty były na plantacjach pszenicy ozimej i pszenżyta ozimego (poniżej 0,1% areal).

¹³ Jak w przypisie 10.

Wykres 14. Powierzchnia zasiewów zbóż (tys. ha)

* prognoza

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 10 października 2024 z <https://stat.gov.pl/>; szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Wegetacja ruszyła w na początku marca. Po zimie uwilgotnienie warstwy uprawnej gleby w pełni zabezpieczało potrzeby wodne roślin. Kondycja zasiewów¹⁴ zbóż ozimych wiosną 2024 r. była nieznacznie lepsza niż rok wcześniej. W pierwszej dekadzie maja stan plantacji ozimin oceniano na 3,9 (żyto, jęczmień) i 4,0 (pszenica, pszenżyto) stopnia kwalifikacyjnego, wobec 3,9 w analogicznym okresie poprzedniego roku. Również stan plantacji zbóż jarych był lepszy niż wiosną 2023 r. (3,7 stopnia kwalifikacyjnego wobec 3,6 rok wcześniej).

Korzystne warunki agrometeorologiczne umożliwiły wykonywanie wiosennych prac uprawowych i siewy, które rozpoczęto w pierwszej dekadzie marca oraz na przeważającym obszarze kraju w drugiej dekadzie miesiąca. Kwiecień przyniósł duże zróżnicowanie warunków pogodowych, które w pierwszej połowie wspierały wzrost i rozwój roślin, ale przymrozki w połowie miesiąca i ochłodzenie w kolejnych tygodniach spowolniły tempo tych procesów. W maju układ warunków agrometeorologicznych był podobny – ciepło w pierwszej połowie miesiąca i ochłodzenie w drugiej. Oprócz tego w niektórych rejonach, szczególnie na wschodzie Polski, zaczął się zaznaczać deficyt wody w glebie. Według IUNG PIB¹⁵

¹⁴ Jak w przypisie 10.

¹⁵ IUNG PIB. *Potencjalne zasięgi suszy*. Pobrane 7 czerwca 2024 z https://susza.iung.pulawy.pl/mapy/2024.02.Zb_jar/

w szczytowym okresie (pierwsza dekada sierpnia 2024 r.) 29,6% areal zbóż ozimych i 40,9% areal zbóż jarych było zagrożone suszą. Obszary te koncentrowały na Mazowszu, Podlasiu, Warmii i Mazurach oraz na Pomorzu.

Wcześniejszy niż przeciętnie start okresu wegetacji i dalszy przebieg warunków pogodowych (średnie temperatury powyżej normy, niskie opady i ich złe rozłożenie) doprowadziły do szybszego dojrzewania zbóż. Żniwa jęczmienia ozimego rozpoczęto już w drugiej dekadzie czerwca. Większość prac żniwnych miała miejsce w drugiej połowie lipca i na początku sierpnia. Susza i wysokie temperatury skutkowały pogorszeniem jakości ziarna w 2024 roku. W wyniku tego około 60–70% zbiorów pszenicy i żyta charakteryzowały parametry ziarna paszowego.

Od 2021 r. występuje spadkowa tendencja relacji cen detalicznych większości środków produkcji dla rolnictwa do cen skupu zbóż. W 2023 r. relacje te kształtowały się na bardzo niskim, nienotowanym wcześniej poziomie. W połowie 2024 r. nastąpiła niewielka poprawa relacji na korzyść zbóż. Zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego¹⁶ zużycie nawozów mineralnych pod zbiory

¹⁶ GUS. (2022). *Powszechny Spis Rolny 2020. Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2020 r.* <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/psr-2020/powszechny-spis-rolny-2020-charakterystyka-gospodarstw-rolnych-w-2020-r-6.1.html>

w 2020 r. kształtowało się na poziomie 130,5 kg NPK/ha. W kolejnych latach wraz z relatywnym spadkiem cen zbóż wobec cen nawozów zużycie tych ostatnich malało do 103,7 kg NPK/ha pod zbiory w 2024 roku¹⁷.

Udział kwalifikowanego materiału siewnego w zasiewach zbóż w dalszym ciągu kształtuje się na niskim poziomie. W 2023 r. jego udział wyniósł 19,3% (20,4% z wyłączeniem mieszanek zbożowych). Po wzroście w poprzednich latach w 2022 r. i w kolejnych latach zanotowano spadek sprzedaży i zużycia pestycydów.

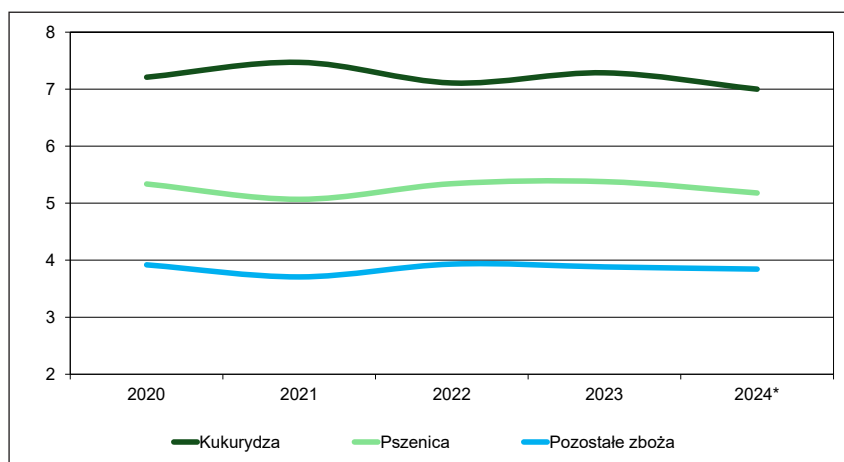
Średnia wysokość plonów zbóż podstawowych w 2024 r. jest szacowana na 4,45 t/ha, czyli o 2,5% mniej niż w 2023 roku. Plony kukurydzy mogą wynieść ok. 7,0 t/ha (o 4,0% więcej niż w poprzednim roku). Bardzo duże były jednak odchylenia plonów od średniej w zależności od rejonu kraju. Największy spadek plonów wystąpił w rejonach najbardziej dotkniętych suszą i wysokimi temperaturami, gdzie były one nawet o 10 do 14% mniejsze niż w poprzednim roku. W rejonach mniej narażonych na niekorzystne czynniki obserwowano wzrost plonów od 2 do 8%.

2. Krajowe zużycie zbóż

2.1. Zużycie paszowe

Spasanie ziarna w formie nieprzetworzonej w ostatnich latach, głównie z powodu regresu w produkcji trzody chlewnej, charakteryzowało się tendencją spadkową, która nasiliła się w sezonach 2020/21–2022/23. Natomiast wykorzystanie zbóż w przemysłowej produkcji pasz systematycznie rosło, co wynikało ze wzrostu zapotrzebowania na mieszanki głównie dla drobiu, a w ostatnich latach również

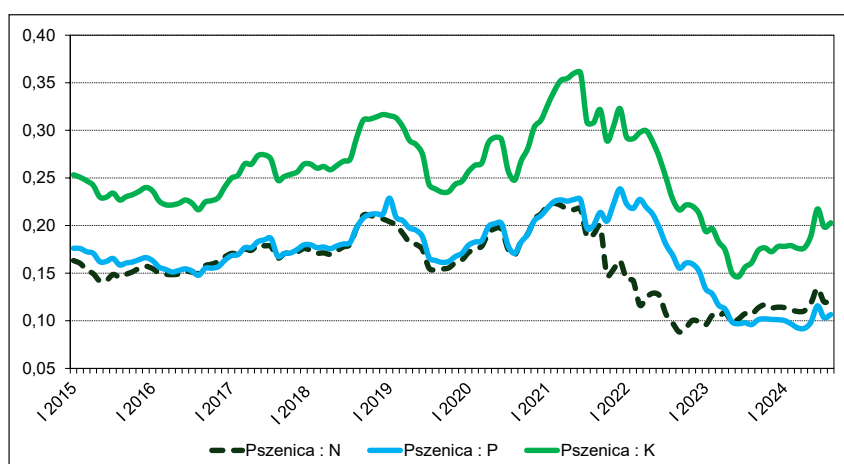
Wykres 15. Plony zbóż (t/ha)

* prognoza

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 10 października 2024 z <https://stat.gov.pl/>; szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Wykres 16. Relacja cen pszenicy : nawozy (1 kg pszenicy = ... kg N, P, K)

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 11 czerwca 2024 z <https://stat.gov.pl/>

dla trzody i bydła. Sprzyjały temu zjawisku procesy koncentracji chowu i produkcji żywca wieprzowego. Zużycie na pasze w gospodarstwach, wynikające ze wzrostu produkcji zwierzęcej, jest w dużej części rekompensowane poprawą efektywności chowu i zmniejszaniem ilości zużytej paszy na 1 kg przyrostu żywca.

W sezonie 2023/24 nastąpiło czasowe odwrócenie tendencji zużycia zbóż w formie nieprzetworzonej, które zwiększyło się w porównaniu z sezonem poprzednim o blisko 3%. Również w zużyciu zbóż do produkcji pasz przemysłowych ponownie notowano wzrost (o ok. 2%). Zużycie zbóż paszowych w sezonie 2023/24 jest szacowane na 15,1 mln t, w tym zużycie

w przemyśle paszowym 7,1 mln t, a spasanie w formie pasz gospodarskich na 8,0 mln t. Wzrosło też wykorzystanie otrąb.

W sezonie 2023/24 zmalała konkurencyjność cenowa pasz przemysłowych względem zbóż skarmianych w formie pasz gospodarskich. Zmiany strukturalne w produkcji zwierzęcej (koncentracja produkcji) oraz związane z tym zmiany systemów utrzymania zwierząt i tuczu wspierają, niezależnie od koniunktury, ograniczenie zużycia zbóż w formie pasz gospodarskich i wzrost zużycia mieszanek przemysłowych. Natomiast w sezonie 2024/25 konkurencyjność pasz przemysłowych względem zbóż przypuszczalnie się poprawi.

¹⁷ Opracowanie IERiGŻ PIB na podstawie: GUS. (2014). Środki produkcji w rolnictwie w roku gospodarczym 2012/2013. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/rolnictwo/srodki-produkcji-w-rolnictwie-w-roku-gospodarczym-20122013.6.10.html>; GUS. (2021). Środki produkcji w rolnictwie w roku gospodarczym 2019/2020. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/rolnictwo/srodki-produkcji-w-rolnictwie-w-roku-gospodarczym-20192020.6.17.html>; oraz danych IFA. Pobrane 30 marca 2024 z <https://www.ifastat.org/databases/plant-nutrition>

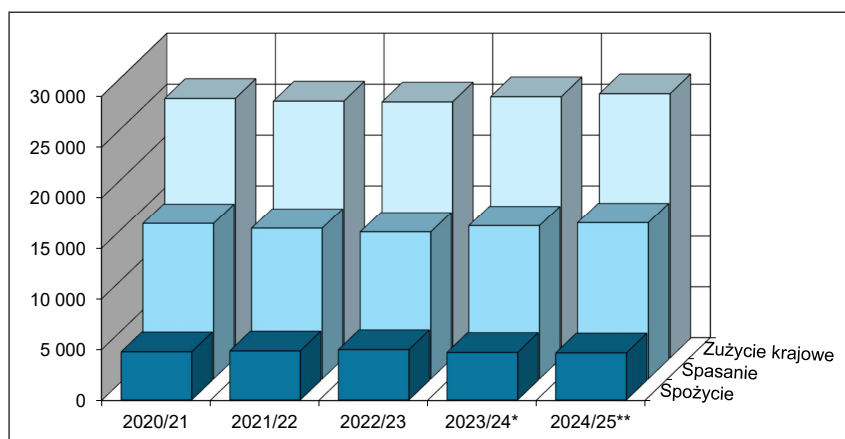
Pierwsze miesiące 2023 r. przyniosły spadek cen komponentów paszowych: śrut oleistych, zbóż oraz innych materiałów paszowych, związany ze zmniejszeniem światowego zapotrzebowania oraz wzrostu produkcji. Ceny większości z nich w pierwszym półroczu 2023 r. spadły do poziomów nawet niższych niż przed wybuchem wojny, a jesienią ubiegłego roku skala spadków cen względem szczytów była już dwucyfrowa. Spadek cen komponentów paszowych znalazł odzwierciedlenie w obniżce cen zbytu produkowanych pasz przemysłowych, a w ślad za tym zmniejszyły się również i ceny detaliczne, chociaż w niewielkiej skali. Temu spadkowi, przynajmniej w początkowym okresie, towarzyszył wzrost cen skupu trzody chlewnej, w wyniku czego poprawiła się opłacalność chowu, co jednak tylko w niewielkim stopniu zahamowało dalszy spadek pogłowia świń.

Uwarunkowania te nie zdołały początkowo zatrzymać spadku pogłowia trzody chlewnej, chociaż go mocno wyhamowały. Według stanu z czerwca 2023 r.¹⁸, w porównaniu z czerwcem 2022 r., pogłowie świń zmniejszyło się o 1,8%, a w porównaniu z grudniem 2022 r. o 2,0%, podczas gdy w analogicznych okresach poprzedniego roku spadki te były kilkunastoprocentowe. Spis pogłowia z grudnia 2023 r.¹⁹ ujawnił odwrócenie spadkowej tendencji. Pogłowie trzody w tym okresie wyniosło 9770 tys. szt. i było większe niż w grudniu 2022 r. o 1,5%, a w porównaniu z liczebnością stada świń w czerwcu 2023 r. – wzrost wyniósł 3,5%. Wzrost pogłowia (w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku) wystąpił we wszystkich grupach świń (z wyjątkiem tuczników na ubój), w tym stado loch na chów o 11,9%. W związku z tym można było oczekiwać, że w 2024 r. będzie miał miejsce dalszy wzrost pogłowia i produkcji żywca, uzupełniany coraz wyższym importem prosiąt. Oczekiwania te potwierdziły wstępne dane GUS-u, według

¹⁸ GUS. (2023). *Pogłowie świń według stanu w czerwcu 2023 r.* <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/produkcja-zwierzeza-zwierzeta-gospodarskie/poglowie-swin-wedlug-stanu-w-czerwcu-2023-roku,10,7.html>

¹⁹ GUS. (2023). *Pogłowie świń według stanu w grudniu 2022 r.* <https://new.stat.gov.pl/publikacje/poglowie-swin-wedlug-stanu-w-grudniu-2022-roku>

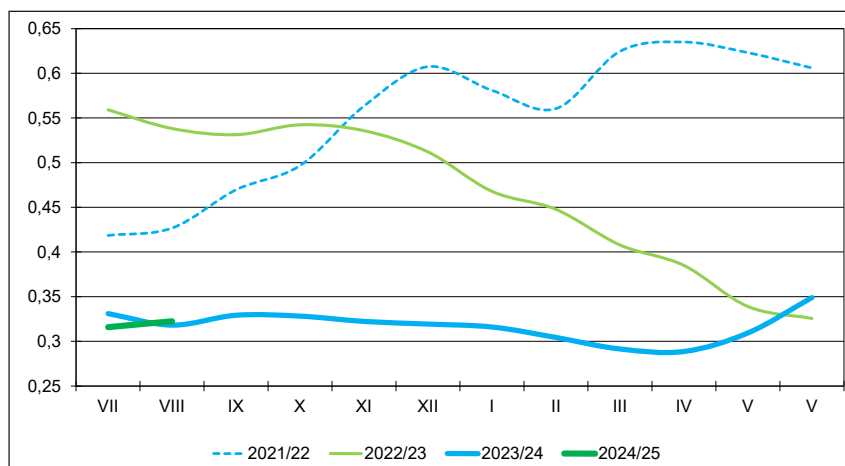
Wykres 17. Krajowe zużycie zbóż (tys. t)

* szacunek, ** prognoza

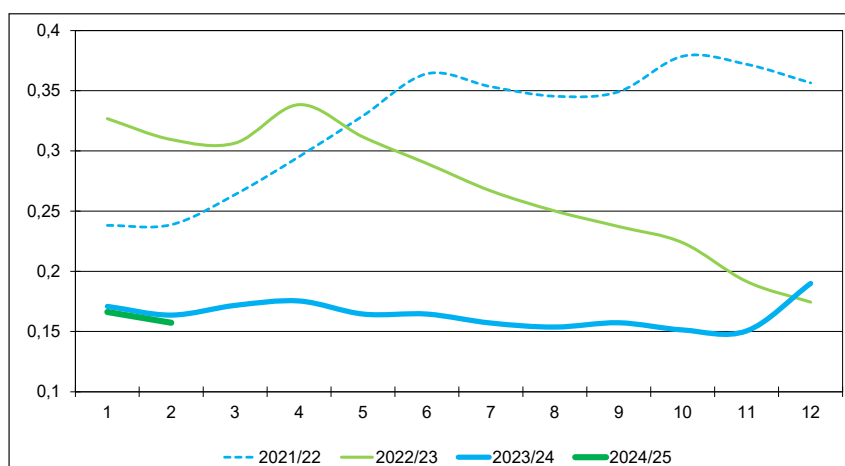
Źródło: dane GUS-u. Pobrane 10 października 2024 z <https://stat.gov.pl/>; szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Wykres 18. Relacja cen pszenica : mieszanka DKA Starter (1 kg pszenicy = ... kg mieszanki DKA Starter)

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 11 czerwca 2024 z <https://stat.gov.pl/>

Wykres 19. Relacja cen żyto : koncentrat PROVIT (1 kg żyta = ... kg koncentratu)

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 11 czerwca 2024 z <https://stat.gov.pl/>

których produkcja żywca wieprzowego w I półroczu 2024 r. wyniosła 1097 tys. t i była wyższa niż w pierwszym półroczu 2023 r. aż o 10,9%. Natomiast produkcja

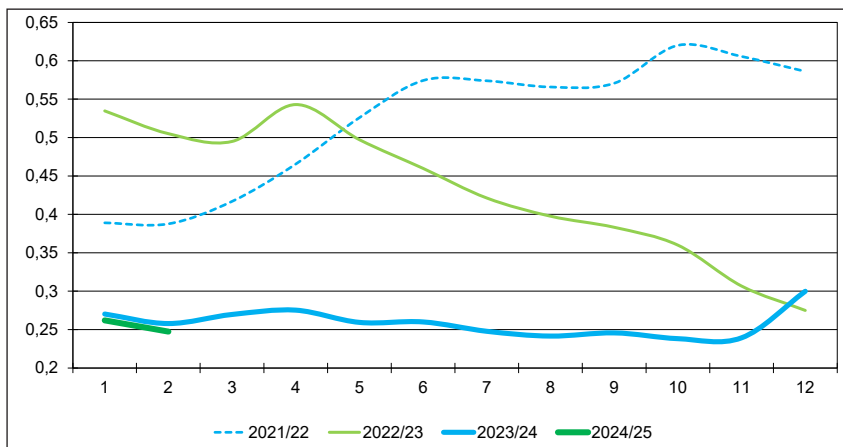
żywca wieprzowego w sezonie 2023/24 wyniosła 2186 tys. t. wobec 2025 tys. t w sezonie poprzednim, co stanowiło wzrost o 7,9%,

Wyniki spisu pogłowia świń według stanu w czerwcu 2024 r. nie potwierdziły rosnącej dynamiki, gdyż liczebność trzody chlewnej spadła w porównaniu z grudniem o 6,5%, a w porównaniu z czerwcem 2023 r. o 3,2%²⁰. Optymistyczne jest to, że wyraźnie zwiększyła się liczebność loch, o 15,6% w porównaniu z grudniem 2023 r., w tym prośnych o 10,9%. W związku z tym można założyć, że produkcja żywca wieprzowego w sezonie 2024/25 co najwyżej zostanie utrzymana na poziomie sezonu 2023/24.

Produkcja żywca drobiowego w sezonie 2023/24 wyniosła 3756 tys. t i była większa o 1,8% niż w poprzednim sezonie, co wynikało ze wzrostu w I półroczu 2024 r., bowiem w drugiej połowie 2023 r. zanotowano minimalny spadek produkcji (w porównaniu z II półroczem 2022 r.). Poprawiła się opłacalność produkcji kurcząt i indyków. Średnia roczna cena przemysłowej mieszanki pełnoporcjowej dla brojlerów kurzych w 2023 r. była niższa niż rok wcześniej o 20,7%, podczas gdy średnia cena skupu kurcząt obniżyła się o 4,3%. Pierwsze miesiące 2024 r. przyniosły wzrost cen pasz i stagnację cen skupu drobiu, ale od kwietnia brojlery kurze znów zaczęły drożeć, zwiększając tym samym opłacalność ich produkcji. Wyższa opłacalność produkcji wynika przede wszystkim z niskich cen pasz, które nadal z nawiązką kompensują obniżające się ceny skupu drobiu. Wysoka opłacalność zachęca producentów do zwiększania swoich mocy produkcyjnych i większych wstawień kurcząt. Jednocześnie w tym roku, jak dotychczas, nie doszło w Polsce do istotnych strat w związanych z występowaniem grypy ptaków. Niskie ceny cen zbóż i pasz oraz utrzymujące się ożywienie popytu wewnętrznego i zagranicznego (z powodu relatywnego potania mięsa drobiowego względem czerwonego) będzie stymulować dalszy rozwój tej produkcji, która w II półroczu 2024 r. może wzrosnąć o ok. 2,5%, a w I połowie 2025 r. o 1,5%, co przełoży się na wzrost produkcji w sezonie 2024/25 o ok. 2%.

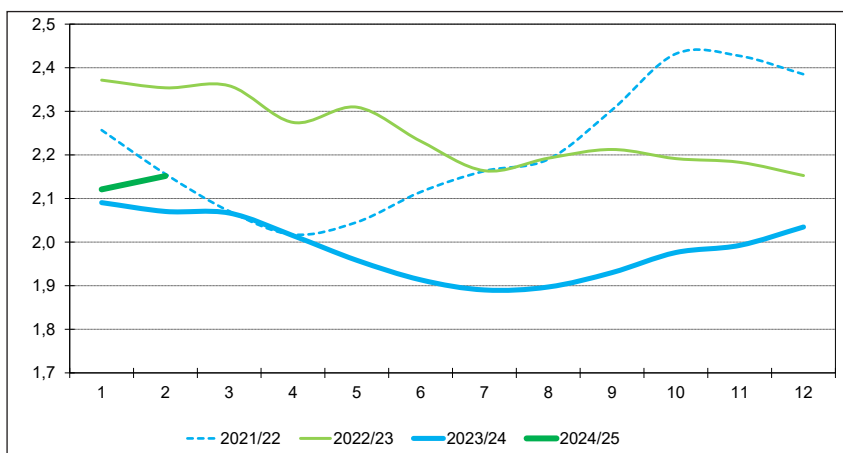
²⁰ GUS. (2024). *Pogłowia świń według stanu w czerwcu 2024 r.* <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rolnictwo-lesnictwo/produkcja-zwierzeza-zwierzeta-gospodarskie/poglowie-swin-wedlug-stanu-w-czerwcu-2024-roku,10,8.html>

**Wykres 20. Relacja cen żyto : mieszanka T-2
(1 kg żyta = ... kg mieszanki T-2)**

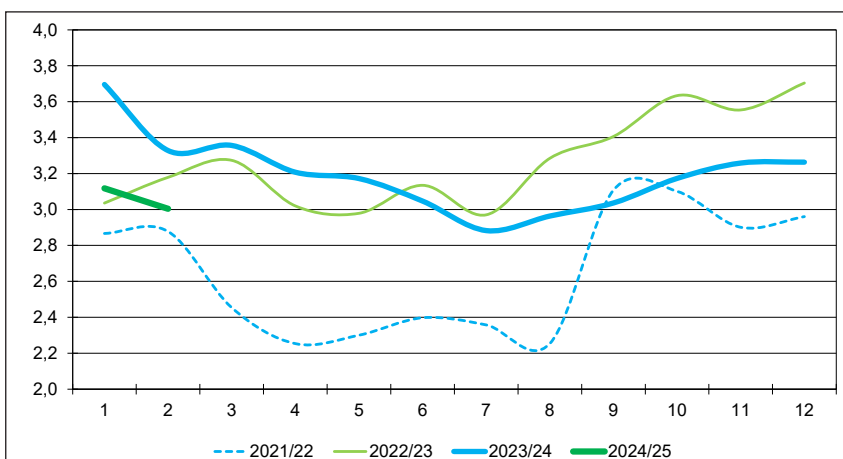
Źródło: dane GUS-u. Pobrane 11 czerwca 2024 z <https://stat.gov.pl/>

**Wykres 21. Relacja cen drób : mieszanka DKA Starter
(1 kg żywca = ... kg mieszanki DKA Starter)**

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 11 czerwca 2024 z <https://stat.gov.pl/>

**Wykres 22. Relacja cen trzoda : mieszanka T-2
(1 kg żywca = ... kg mieszanki T-2)**

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 11 czerwca 2024 z <https://stat.gov.pl/>

Coraz większe ilości pasz treściwych (zboża paszowe, otręby wysokobiałkowe, pasze przemysłowe) wykorzystuje się w żywieniu bydła, w tym zwłaszcza

krów mlecznych. Jest to konsekwencją postępującej koncentracji chowu i dążenia do wzrostu wydajności mlecznej oraz związanej z tym zmianą systemu żywienia

(konieczność uzupełniania niedoborów białka i energii, które w paszach objętościowych są w niewystarczającej ilości w stosunku do zapotrzebowania krów wysokomlecznych). Ponadto w ostatnich latach rośnie pogłowie bydła, co również jest czynnikiem jednoznacznie sprzyjającym zwiększonemu zużyciu pasz treściwych w ich żywieniu. Rosnąca produkcja mleka i żywca wołowego generuje zapotrzebowanie na pasze treściwe, w tym głównie na zboża, nawet niezależnie od koniunktury na rynku mleka. Ponadto wzrost zapotrzebowania na pasze treściwe, w tym zboża, wzrasta w latach ograniczonej produkcji pasz objętościowych, jak to ma miejsce w 2024 roku.

W sezonie 2024/25 zużycie paszowe zbóż będzie determinowane możliwym wzrostem produkcji trzody chlewnej, wspieranym przez duży import warchlaków do tuczu oraz niewielkim wzrostem produkcji drobiarskiej. Zwiększy się zużycie zbóż w chowie bydła (głównie w postaci zwiększonego ich wykorzystania bezpośrednio w gospodarstwach, ale i formie zwiększonego skarmiania mieszanek przemysłowych). W związku z tym przewiduje się wzrost zużycia zbożowych surowców paszowych o 2,7% do 16,6 mln t, przy czym wykorzystanie zbóż w przemyśle paszowym wzrośnie o 2,8% do 7,3 mln t, natomiast spasanie zbóż nieprzetworzonych w formie pasz gospodarskich zwiększy się o 1,3% do 8,1 mln t. Do 1,2 mln t wzrośnie wykorzystanie otrąb.

2.2. Spożycie i ceny przetworów zbożowych

W sezonie 2023/24 powróciła tendencja spadkowa w spożyciu zbóż. Na cele konsumpcyjne przetworzono 4,7 mln t ziarna (4,9 mln t w sezonie 2022/23), w tym 3,7 mln t pszenicy, blisko 0,8 mln t żyta i około 200 tys. ton pozostałych zbóż.

W ujęciu bilansowym w sezonie 2023/24 spożycie produktów zbożowych wyniosło 94,2 kg na mieszkańca w ekwiwalencie mąki (lub 124 kg w przeliczeniu na ziarno) wobec 99,6 kg na osobę w sezonie poprzednim. Popyt w skali kraju w sezonie 2023/24 jest szacowany

Tabela 12. Zużycie paszowe zbóż (tys. t)

Wyszczególnienie	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Zboża (ziarno)	14850	14480	15100	15400	102,7
w tym: zużycie w produkcji mieszanek przemysłowych	6670	6870	7060	7260	102,8
nieprzetworzone	8180	7610	8040	8140	101,2

Źródło: obliczenia na podstawie niepublikowanych danych GUS-u, szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

na poziomie o blisko 6% niższym niż w poprzednim sezonie.

Wynika to przede wszystkim ze spadku liczby ludności. Jednocześnie wraz ze spadkiem stopy inflacji, malejącą dynamiką cen żywności, przy rosnących dochodach konsumentów, dynamika spożycia per capita produktów zbożowych się zmniejszyła.

Według prognoz IERiGŻ PIB w sezonie 2024/25 utrzyma się tendencja spadkowa w spożyciu produktów zbożowych. Będzie to wynikało przede wszystkim ze słabnącej dynamiki cen żywności, skutkującej stabilizacją lub tylko minimalnym wzrostem spożycia *per capita*, i w dalszym ciągu malejącego napływu emigrantów z Ukrainy. Pokrycie popytu będzie wymagało przemiatów zbóż na poziomie 4,6 mln t, w tym 3,7 mln t pszenicy i blisko 0,8 mln t żyta. W sezonie 2024/25 konsumpcja przetworów zbożowych w ekwiwalencie mąki na mieszkańca przewidywana jest na blisko 94 kg.

W 2023 r., po silnych wzrostach w okresie styczeń–marzec, dynamika cen detalicznych produktów zbożowych, pomimo niewielkiego wzrostu we wrześniu, wykazywała tendencję spadkową. Średni poziom cen pieczywa i produktów zbożowych w 2023 r. był o 17,1% wyższy niż w 2022 roku. Artykuły zbożowe podrożały w relacji do ogółu towarów żywnościowych i napojów bezalkoholowych, których ceny wzrosły w tym czasie o 15,1%. Najbardziej podrożały produkty o wyższym stopniu przetworzenia, w tym wyroby z grupy pozostałe produkty zbożowe (o 21,5%), płatki śniadaniowe (o 20,0%), pozostałe wyroby piekarskie (o 19,9%), pizze i inne półprodukty mączne (o 18,5%). Nieco mniejsza była dynamika wzrostu cen pieczywa i makaronów (wzrost cen odpowiednio o 14,8 i 15,7%). Inne produkty zbożowe podrożały od 7 do 12%.

W 2024 r. w porównaniu z poprzednim rokiem, dynamika cen produktów zbożowych była znacznie mniejsza. W pierwszym kwartale 2024 r., pomimo sporych wahań, dynamika cen detalicznych artykułów zbożowych była nieznacznie wyższa niż w końcu 2023 roku. Wyraźny wzrost zanotowano w kwietniu 2024 r. w odpowiedzi na ponowne wprowadzenie podatku VAT na produkty żywnościowe, kiedy w porównaniu z grudniem 2023 r. łączne ceny pieczywa i produktów zbożowych wzrosły średnio o 3,5%, przy wzroście cen żywności o 2,4% i stopie inflacji 2,0%. Najbardziej zareagowały na wprowadzenie VAT pozostałe wyroby piekarskie i pieczywo (wzrost cen odpowiednio o 4,4 i 4,1%). Ceny innych wyrobów przetworzonych i mąk innych niż pszenne wzrosły od 1,7 do 2,3%, ryżu o 0,6%, a ceny mąki pszennej oraz kasz i płatków praktycznie się nie zmieniły. Skala reakcji cen była w większości przypadków mniejsza niż się spodziewano, ale bardziej rozłożona w czasie, co było widoczne w stosunkowo wysokiej dynamice cen detalicznych w kolejnych miesiącach. Wzrost cen podtrzymywany był rosnącymi cenami energii i kosztów pracy.

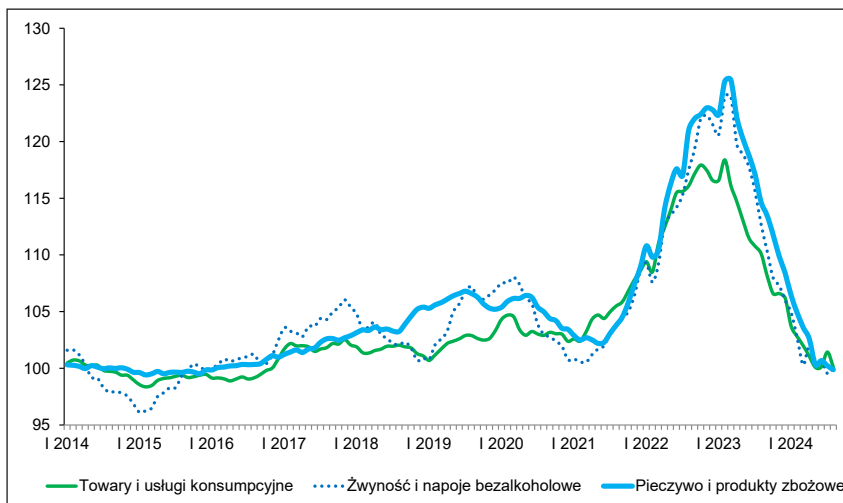
W sierpniu 2024 r., w porównaniu z grudniem 2023 r., ceny pieczywa i produktów zbożowych wzrosły średnio o 5,5%, przy wzroście cen żywności i napojów bezalkoholowych o 2,9% i stopie inflacji 3,8%. Ceny detaliczne mąki (z wyjątkiem innych niż pszenne) oraz kasz i płatków kształtowały się poniżej cen detalicznych z grudnia 2023 r. (spadek od 0,4 do 0,6%), a ceny ryżu pozostały bez zmian. Najbardziej podrożały wyroby z kategorii pozostałe wyroby piekarskie, pieczywo oraz pizze i inne półprodukty mączne (wzrost cen odpowiednio o 7,5, 5,7 i 4,2%). Ceny pozostałych produktów zbożowych zwiększyły się od 2,1 do 3,5%.

W okresie styczeń–sierpień 2024 r. średni poziom cen pieczywa i produktów zbożowych był o 5,3% wyższy niż w analogicznym okresie 2023 r., przy wzroście cen całej żywności łącznie z napojami bezalkoholowymi o 2,6% i inflacji wynoszącej 3,1%. Potaniały produkty o mniejszym stopniu przetworzenia (mąki, kasze i grysiki) – spadek od 3,9 do 6,0%. Tańszy był również ryż (spadek cen o 4,2%). Natomiast wzrosły ceny produktów o wyższym stopniu przetworzenia, co zaważyło na średnim tempie wzrostu całej grupy produktów zbożowych. Towary w grup pozostałe wyroby piekarskie i pozostałe produkty zbożowe podrożały odpowiednio o 8,7 i 6,3%. Nieco mniejszy był wzrost cen płatków śniadaniowych i pieczywa (odpowiednio o 5,3 i 4,3%), a wyroby z grupy pizza i inne półprodukty mączne oraz makarony odpowiednio o 3,5 i 2,9%.

Przewiduje się, że w IV kwartale 2024 r. dynamika cen detalicznych artykułów zbożowych będzie nieznacznie malała, co będzie odzwierciedlało spadkowe stabilizację i/lub tendencję cen surowców na światowych rynkach oraz malejącą dynamikę popytu na krajowym rynku. W grudniu br. ceny detaliczne pieczywa i produktów zbożowych mogą być średnio o 4–6% wyższe niż w grudniu 2023 roku. Warunki pogodowe w okresie zbiorów w 2024 r. nie były korzystne i dlatego udział ziarna o parametrach konsumpcyjnych jest znacznie mniejszy niż rok wcześniej, co będzie ograniczało możliwości spadku cen zbóż konsumpcyjnych i cen detalicznych produktów zbożowych.

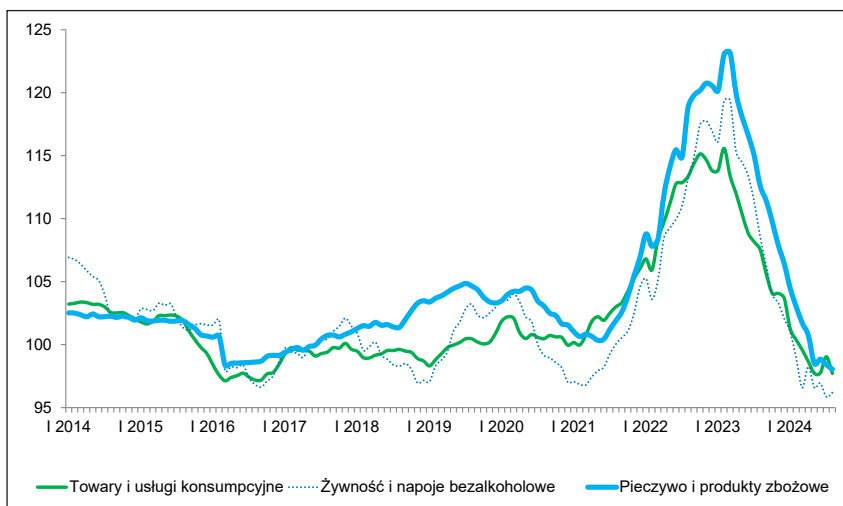
Wskutek spadku cen zbóż w sezonie 2023/24, podobnie jak w poprzednim sezonie, udział ceny skupu w cenach detalicznych produktów zbożowych konsekwentnie malał. Udział cen skupu zbóż w cenach detalicznych mąki poznańskiej i pieczywa zmalał odpowiednio z 35,7 do 25,1% i z 11,2 do 6,7%. Znacznie zwiększyła się marża młynarska (z 17,1 do 23,3%), a mające największy wpływ na cenę detaliczną pieczywa marża piekarnicza i handlowa nieznacznie zmalały odpowiednio z 57,1 do 56,6% i z 14,6 do 13,4%.

Wykres 23. Wskaźniki cen detalicznych (analogiczny miesiąc poprzedniego roku = 100)

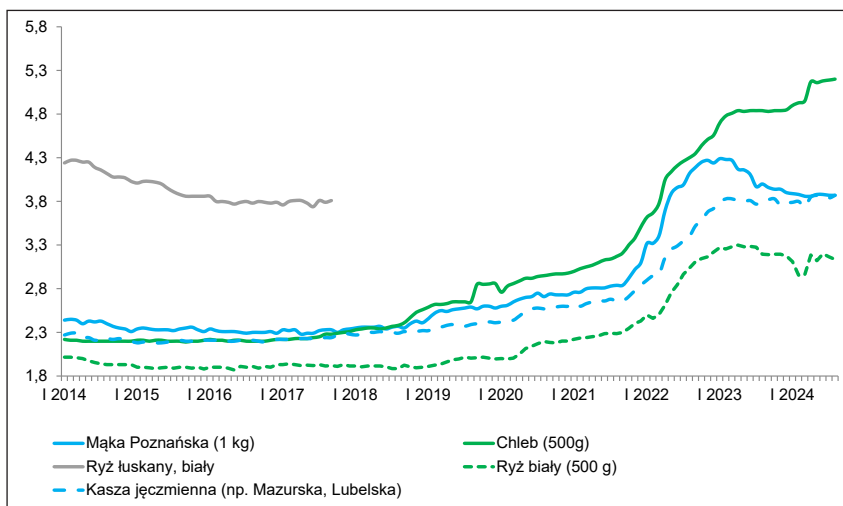
Źródło: dane GUS-u. Pobrane 11 czerwca 2024 z <https://stat.gov.pl/>

Wykres 24. Wskaźniki cen detalicznych (XII 2012 = 100)

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 11 czerwca 2024 z <https://stat.gov.pl/>

Wykres 25. Ceny detaliczne wybranego pieczywa i artykułów zbożowych (PLN)

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 11 czerwca 2024 z <https://stat.gov.pl/>

Tabela 13. Wskaźniki cen detalicznych towarów i usług konsumpcyjnych oraz wybranych produktów zbożowych

Wyszczególnienie	XII 2022 XII 2021 =100	I-XII 2022 I-XII 2021 =100	XII 2023 XII 2022 =100	I-XII 2023 I-XII 2022 =100	VIII 2024		I-VIII 2024 I-VIII 2023 =100
					VIII 2023 =100	XII 2023 =100	
Towary i usługi konsumpcyjne	116,6	114,4	106,2	111,4	104,3	103,8	103,1
Żywność i napoje bezalkoholowe	121,5	115,4	106,0	115,10	104,1	102,9	102,6
Pieczywo i produkty zbożowe	122,8	117,5	108,4	117,1	106,1	105,5	105,3
Ryż	128,2	119,2	98,9	113,2	98,4	100,0	95,8
Mąka i pozostałe zboża	137,0	132,6	96,0	110,2	97,3	99,6	95,0
Mąka pszenna	138,8	135,2	95,8	109,7	97,5	99,4	95,4
Pozostałe mąki	126,4	121,5	95,1	107,4	101,5	103,5	96,1
Kasze i ziarna zbóż	134,6	128,5	96,5	112,1	96,4	99,5	94,0
Pieczywo	127,0	125,5	105,9	114,8	106,3	105,7	104,3
Pozostałe wyroby piekarskie	118,7	111,3	112,7	119,9	108,7	107,5	108,7
Pizza i inne półprodukty mączne	119,1	110,9	107,8	118,5	103,6	104,2	103,5
Makarony i produkty makaronowe	120,5	113,2	106,2	115,7	102,8	102,1	102,9
Płatki śniadaniowe	116,1	110,2	113,5	120,0	103,9	102,8	105,3
Pozostałe produkty zbożowe	118,4	109,7	113,0	121,5	103,7	103,2	106,3

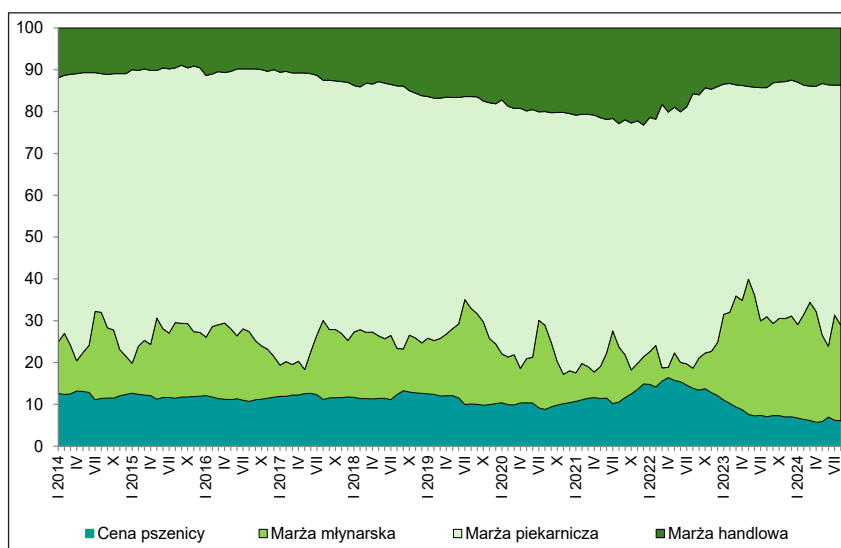
Źródło: dane GUS-u. Pobrano 27 września 2024 z <https://stat.gov.pl/>

W pierwszych miesiącach sezonu 2024/25 (lipiec–sierpień 2024 r.) udział ceny skupu pszenicy w cenie detalicznej mąki, w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego sezonu, wzrósł z 23,3 do 26,4%, ale w przypadku pieczywa zmalał z 7,2 do 6,1%. Udział marży młynów zwiększył się z 4,9 do 12,3%, podczas kiedy marża piekarnicza i detaliczna zmalały odpowiednio z 55,3 do 56,2% i z 14,3 do 13,7%.

W 2023 r. powróciła tendencja spadkowa w spożyciu pieczywa i przetworów zbożowych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Przeciętne miesięczne spożycie zbóż i przetworów zbożowych w gospodarstwach domowych wyniosło 4,99 kg na osobę i było o 3,9%²¹ mniejsze niż w 2022 roku. Zmalało spożycie wszystkich asortymentów przetworów, w tym najbardziej ryżu (spadek o 13,3% do 0,13 kg na osobę miesięcznie), makaronów (o 9,3% do 0,39 kg na osobę miesięcznie) oraz kasz i ziaren zbóż (spadek o 9,1% do 0,10 kg na osobę miesięcznie). Konsumpcja mąk i płatków śniadaniowych zmniejszyła się o 5–6% do odpowiednio 0,56 i 0,15 kg na osobę, a pieczywa tylko nieznacznie – spadek o 0,4% do 2,61 kg na osobę miesięcznie.

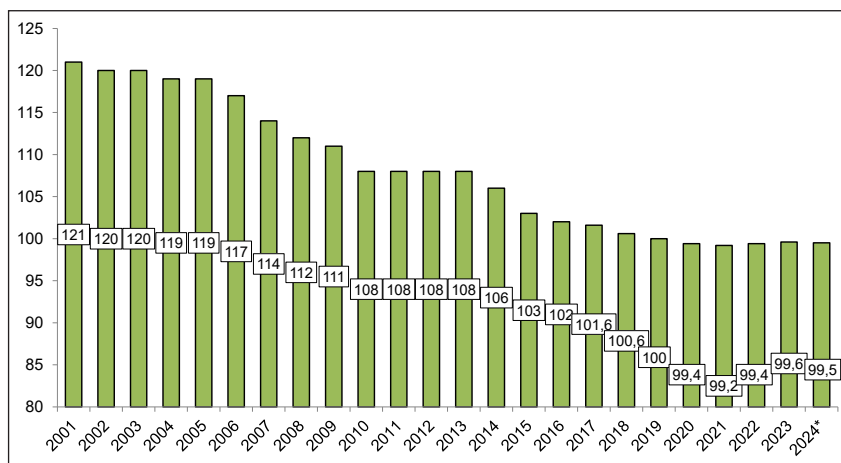
²¹ Obliczenia dotyczące spożycia i wydatków zostały przeprowadzone na danych liczbowych dokładniejszych niż zaprezentowane po zaokrągleniu w tabelach 14 i 15 i dlatego procentowe zmiany przedstawione w tekście mogą nie odpowiadać liczbom z ww. tabel.

Wykres 26. Struktura ceny detalicznej chleba mieszanego (%)

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 11 czerwca 2024 z <https://stat.gov.pl/>

Wykres 27. Spożycie zbóż i przetworów zbożowych (w ekwiwalencie mąki, kg/osobę)

* szacunek, ** prognoza

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 10 października 2024 z <https://stat.gov.pl/>; szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Tabela 14. Przeciętne miesięczne spożycie pieczywa i produktów zbożowych w gospodarstwach domowych (kg na osobę)^a

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe						
	ogółem	pracowników	rolników	pracujących na własny rachunek	emerytów i rencistów	emerytów	rencistów
2020							
Pieczywo i produkty zbożowe	5,31	4,90	5,81	4,63	6,71	6,71	6,68
2021							
Pieczywo i produkty zbożowe	5,17	4,83	5,55	4,48	6,44	6,42	6,59
2022							
Pieczywo	2,62	2,42	3,10	2,14	3,35	3,34	3,46
Pozostałe wyroby piekarskie	1,10	1,05	0,95	0,99	1,36	1,36	1,39
Mąka pszenna	0,59	0,53	0,75	0,52	0,79	0,78	0,82
Makarony i produkty makaronowe	0,43	0,41	0,37	0,41	0,49	0,49	0,55
Ryż	0,15	0,14	0,12	0,15	0,18	0,18	0,17
Kasze i ziarna zbóż	0,11	0,09	0,12	0,10	0,17	0,17	0,18
Płatki śniadaniowe	0,16	0,17	0,13	0,19	0,14	0,14	0,13
Pozostałe mąki	0,02	0,02	0,02	0,02	0,03	0,03	0,04
Pieczywo i produkty zbożowe	5,19	4,83	5,57	4,52	6,51	6,49	6,74
2023							
Pieczywo	2,61	2,45	2,96	2,12	3,19	3,18	3,38
Pozostałe wyroby piekarskie	1,04	0,98	0,99	0,91	1,27	1,27	1,27
Mąka pszenna	0,56	0,51	0,77	0,47	0,70	0,70	0,72
Makarony i produkty makaronowe	0,39	0,39	0,38	0,34	0,43	0,43	0,43
Ryż	0,13	0,13	0,10	0,12	0,15	0,15	0,15
Kasze i ziarna zbóż	0,10	0,09	0,08	0,09	0,13	0,13	0,13
Płatki śniadaniowe	0,15	0,15	0,12	0,16	0,13	0,13	0,16
Pozostałe mąki	0,02	0,01	0,03	0,01	0,02	0,02	0,05
Pieczywo i produkty zbożowe	4,99	4,71	5,43	4,23	6,02	6,00	6,29

^a z powodu zaokrągleń poszczególne pozycje mogą się nie sumować

Źródło: opracowano na podstawie niepublikowanych danych i szacunków GUS-u.

Podobnie jak w poprzednich latach, poziom spożycia produktów zbożowych i jego zmiany w poszczególnych grupach społeczno-zawodowych były zróżnicowane, ale różnice te zmalały. Najwięcej produktów zbożowych konsumowały gospodarstwa emerytów i rencistów – 6,02 kg miesięcznie w przeliczeniu na osobę, tj. o 20,6% więcej niż gospodarstwa ogółem (4,99 kg) oraz gospodarstwa domowe rolników – 5,43 kg, tj. o 8,8% więcej od średniej. W gospodarstwach pracowników konsumowano 4,71 kg, a w gospodarstwach osób, których podstawowym źródłem utrzymania jest praca na własny rachunek – 4,23 kg, tj. odpowiednio o 5,6 i 15,2% mniej od średniej.

Spożycie przetworów zbożowych najbardziej ograniczyły gospodarstwa domowe emerytów i rencistów (spadek o 7,5%) oraz pracujących na własny rachunek (spadek o 6,4%). Gospodarstwa pracownicze i gospodarstw rolników zmniejszyły konsumpcję tych produktów o 2,5%. Spożycie pieczywa zmalało w większości typów gospodarstw domowych, w tym

najbardziej w gospodarstwach domowych emerytów i rencistów oraz rolników (spadek odpowiednio o 4,8 i 4,5%). Wzrost spożycia pieczywa wystąpił jedynie w gospodarstwach domowych pracowników.

Spożycie mąk wzrosło tylko w gospodarstwach rolników (o 3,4%), a w pozostałych zmalało, w tym szczególnie u emerytów i rencistów oraz pracujących na rachunek własny (spadek odpowiednio o 12,2 i 11,1%). Większość typów gospodarstw domowych ograniczyła spożycie pozostałych produktów zbożowych. Jedynie w gospodarstwach rolników spożywano więcej makaronów (wzrost o 2,7%) i produktów z grupy pozostałe wyroby piekarskie (wzrost o 4,2%).

W 2023 r. w strukturze ilościowej spożycia artykułów zbożowych gospodarstw domowych ogółem dominowało pieczywo z udziałem 52,3% (50,5% w 2022 r.). Największą proporcję stanowiło w gospodarstwach domowych rolników (54,1%), a najmniejszą w gospodarstwach osób

pracujących na własny rachunek (50,1%). Udział pozostałych wyrobów piekarskich wzrósł z 21,2 do 20,8%, a mąk z 11,8 do 11,6%, przy spadku udziału mąk pszennych (z 11,4 do 11,2%). Zmalał również udział makaronów (z 8,3 do 7,8%). Zmiany udziałów pozostałych produktów zbożowych w spożyciu artykułów zbożowych były niewielkie.

Od 2016 r. obserwuje się wzrost wydatków na produkty zbożowe w ujęciu nominalnym. Po spadku w 2020 r. w kolejnych latach dynamika tego procesu ponownie wzrosła. W 2023 r. dynamika tego procesu zmalała, ale nadal był to duży wzrost. Przeciętne nominalne miesięczne wydatki na pieczywo i produkty zbożowe w przeliczeniu na jedną osobę w gospodarstwach domowych ogółem wyniosły 71,27 PLN i były o 10,6% większe niż w 2022 roku. W ujęciu realnym (skorygowanym o wskaźnik wzrostu cen przetworów zbożowych) wydatki na te produkty w gospodarstwach domowych ogółem wzrosły średnio o 6,5%. Najbardziej zwiększyły wydatki

na produkty zbożowe gospodarstwa domowe rolników (o 15,1%) oraz gospodarstwa pracownicze (o 11,5%). W gospodarstwach pracujących na własnych rachunek oraz gospodarstwach emerytów i rencistów wydatki na te produkty zwiększyły się odpowiednio o 8,6 i 7,4%.

Wydatki na artykuły zbożowe stanowiły średnio 4,4% całkowitych wydatków i 16,0% wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe. W porównaniu z 2022 r. ich udział w wydatkach ogółem wzrósł o 0,1 pkt. proc., a w wydatkach na żywność się nie zmienił. Najwięcej na pieczywo i produkty zbożowe wydali emeryci i renciści – 83,59 PLN miesięcznie w przeliczeniu na jedną osobę, czyli o 17,3% więcej niż średnio gospodarstwa ogółem, a najmniej gospodarstwa pracownicze – 68,27 PLN, tj. o 4,2% mniej od średniej. Zatem w porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszyły się różnice w poziomie wydatków pomiędzy poszczególnymi grupami ekonomiczno-społecznymi gospodarstw domowych.

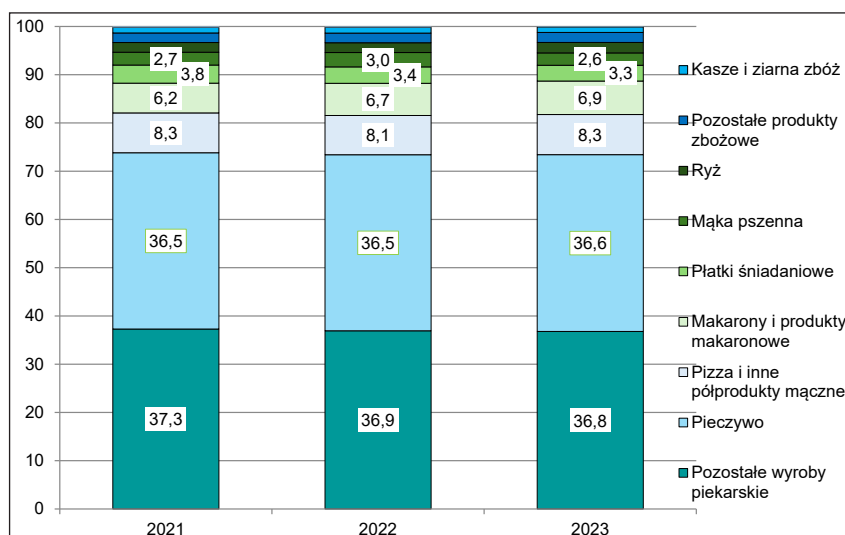
W strukturze wydatków na produkty zbożowe w 2023 r. nie było większych zmian w stosunku do poprzedniego roku, szczególnie w przypadku liczących się asortymentów. Zmalały wydatki na mąki (o 0,4 pkt proc.), a zwiększyły na makarony (o 0,3 pkt proc.), ryż (o 0,2 pkt proc.)

oraz pizze i pozostałe produkty mączne (o 0,2 pkt proc.).

W 2023 r. znaczenie czynników natury geopolitycznej było mniejsze niż w 2022 r., ale ich skutki nadal dawały o sobie znać w postaci ciągle dużej zmienności cen i tym samym niestabilności rynków żywnościowych oraz spowolnienia gospodarczego w wielu rejonach świata. Z kolei w 2024 r. malejąca inflacja i słabnąca dynamika cen żywności, w tym produktów zbożowych, wspierane rosnącymi wynagrodzeniami, przełożyły się na wzrost siły nabywczej konsumentów.

Mając na uwadze powyższe, przewiduje się, że obserwowane w 2023 r. w gospodarstwach domowych ogólne tendencje spożycia artykułów zbożowych będą kontynuowane w 2024 r., ale ich nasilenie będzie mniejsze. Przesądzi o tym malejąca dynamika cen innych grup produktów żywnościowych i rezygnacja z relatywnie tańszych produktów zbożowych na rzecz produktów białkowych. W strukturze konsumpcji produktów zbożowych również może dojść do przesunięć na rzecz wyrobów droższych. Oprócz tego mniejsze spożycie w skali kraju będzie wynikało również z malejącego napływu uchodźców.

Wykres 28. Struktura przeciętnych miesięcznych wydatków na produkty zbożowe na osobę w gospodarstwach domowych (%)

Źródło: opracowano na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Tabela 15. Przeciętne miesięczne wydatki na pieczywo i produkty zbożowe oraz ich udział w wydatkach ogółem i wydatkach na żywność według typów gospodarstw domowych (PLN, %)

Wyszczególnienie	Gospodarstwa domowe						
	ogółem	pracowników	rolników	pracujących na własny rachunek	emerytów i rencistów	emerytów	rencistów
Pieczywo i produkty zbożowe (PLN)							
2020	50,48	47,67	45,51	49,11	61,03	61,29	59,03
2021	53,88	51,45	46,74	51,57	64,76	64,89	63,61
2022	64,45	61,23	59,39	60,40	77,86	77,93	77,15
2023	71,27	68,27	68,35	65,58	83,59	83,53	84,30
Wydatki na pieczywo i produkty zbożowe w % wydatków ogółem							
2020	4,2	4,0	5,4	3,5	4,6	4,6	4,9
2021	4,1	4,0	5,0	3,5	4,5	4,4	4,9
2022	4,3	4,1	5,1	3,6	4,7	4,7	5,0
2023	4,4	4,3	5,5	3,6	4,8	4,7	5,2
Wydatki na pieczywo i produkty zbożowe w % wydatków na żywność i napoje bezalkoholowe							
2020	15,1	15,0	15,4	14,5	15,3	15,2	15,7
2021	15,5	15,6	15,3	14,7	15,6	15,6	16,1
2022	16,0	16,0	15,8	15,3	16,1	16,1	16,2
2023	16,0	16,0	17,2	15,0	16,3	16,2	16,4

Źródło: opracowano na podstawie niepublikowanych danych i szacunków GUS-u, obliczenia IERiGŻ PIB.

2.3. Przemysł zbożowo-młynarski i wtórne przetwórstwo zbóż

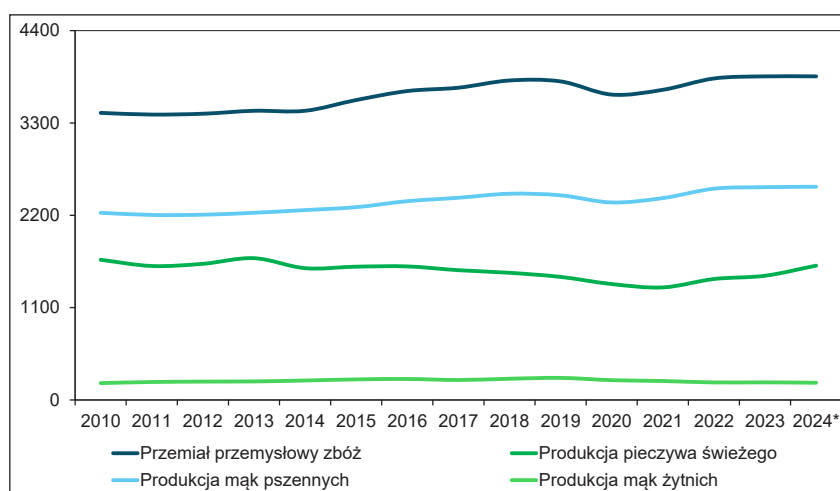
Przemysłowe przemiaty zbóż w Polsce od kilkunastu lat mają tendencję wzrostową (z wyjątkiem pojedynczych lat). W 2023 r. wzrosły, ale tylko o 0,7% w porównaniu z rokiem poprzednim i były o 12,7% większe niż w 2010 roku. Stanowiły ok. 78% krajowego spożycia zbóż. Wzrost przemysłowych przemiatów zbóż był rezultatem coraz większej produkcji mąk pszennych, która w 2023 r. zwiększyła się o 0,7%, oraz na ogół malejącej produkcji mąk żytnich, choć w 2023 r. była ona porównywalna z rokiem poprzednim. W 2023 r. ponownie zmalała produkcja makaronów aż o 14,6% i była najniższa od 2010 roku. Dane z dużych i średnich firm przemysłowych za siedem miesięcy 2024 r. pozwalają prognozować, że tegoroczna produkcja mąk pszennych będzie podobna do ubiegłorocznej, żytnich – zmaleje o 2–3%, a makaronów powróci do poziomu z lat wcześniejszych.

W 2023 r. zmniejszyła się dynamika przemysłowej produkcji pieczywa świeżego (z 7,4% w 2022 r. do 2,7% w 2023 r.) i osiągnęła poziom sprzed pandemii. Było to wynikiem splotu kilku czynni-

ków – ruchów migracyjnych ukraińskich uchodźców, racjonalizacji zakupów pieczywa itp. Po jednorocznym spadku produkcji wyrobów ciastkarskich w 2023 r. odnotowano przyrost o 7,4% do rekordowego poziomu. W 2023 r. wyjątkowo wysoka była również produkcja trwałego pieczywa cukierniczego, aczkolwiek jej wzrost w relacji do 2022 r. wyniósł tylko 1,4%. Znacząco zmalała produkcja kasz, płatków oraz przetworów spożywczych otrzymanych przez pęcznienie lub prażenie zbóż (odpowiednio o 16,5, 6,1 i 7,2% w stosunku do 2022 r.).

Producenci przetworów zbożowych z sukcesem dostosowują poziom i strukturę podaży do zmian w popycie wewnętrznym i eksportowym. Skala zmian produkcji przetworów zbożowych w 2023 r. częściowo była efektem wysokiej bazy z 2022 r., a prognozowane zmiany w 2024 r. są zależne w dużej mierze od siły nabywczej dochodów ludności. W większości działów przetwórstwa zbóż produkcja głównych wyrobów będzie podobna do ubiegłorocznej, a większy przyrost nastąpi w produkcji makaronu oraz pieczywa świeżego.

Wykres 29. Przemysłowy przemiał zbóż, produkcja mąk i pieczywa (tys. t)

* prognoza

Źródło: opracowano na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Tabela 16. Przemiaty^a zbóż i produkcja przetworów zbożowych (tys. t)

Rok	Przemiał zbóż	Produkcja					
		mąk pszennych	mąk żytnich	makaronu	kaszy i płatków ^b	pieczywa świeżego	trwałego pieczywa cukierniczego
2010	3420	2230	201	177,2	110,0	1670 ^c	396,1
2011	3400	2201	214	182,9	107,6	1596 ^c	390,1
2012	3410	2207	219	175,4	96,4	1622 ^c	402,1
2013	3445	2230	221	175,8	109,8	1689 ^c	402,2
2014	3506	2262	232	167,7	98,6	1570 ^c	461,0
2015	3573	2297	245	182,2	114,8	1588	487,9
2016	3680	2368	250	177,0	115,3	1591 ^c	475,2
2017	3720	2409	238	180,0	111,3	1546 ^d	540,2
2018	3806	2457	253	180,0	106,6	1514 ^d	578,8
2019	3795	2438	263	189,6	113,6	1466 ^d	707,9
2020	3638	2353	236	208,4	124,6	1381 ^d	740,6
2021	3695	2405 ^d	226	198,9 ^d	116,2	1342 ^d	742,8
2022	3830	2517 ^d	209 ^d	191,2	123,1	1441 ^d	851,8
2023	3855	2535	210	163,2	109,8	1480	863,8
2024 ^e	3855	2540	205	190,0	110,0	1600	870,0

^a dotyczy firm przemysłowych zatrudniających ponad dziewięć osób;

^b bez kaszy i grysków z pozostałych zbóż, tj. innych niż pszenica, gryka i jęczmień;

^c korekta GUS-u z lat 2016 i 2018; ^d korekta GUS-u z 2024 r.;

^e prognoza na podstawie wyników ze średnich i dużych firm przemysłowych za siedem miesięcy

Źródło: opracowanie własne na podstawie niepublikowanych danych GUS-u oraz szacunki własne.

Tabela 17. Inwestycje w przetwórstwie zbóż

Wyszczególnienie	Inwestycje (mln PLN)				I półrocze 2023 = 100	Stopa inwestowania ^a			
	2022	2023	I półrocze			2022	2023	I półrocze	
			2023	2024	2023			2024	
Przemiał zbóż	390,3	396,5	139,2	174,3	125,2	1,49	1,48	1,05	1,16
Produkcja makaronu	66,0	54,4	25,3	17,1	67,6	1,12	0,89	0,90	0,49
Produkcja pieczywa	869,4	729,5	366,9	448,4	122,3	1,32	1,09	1,14	1,24
Produkcja pieczywa cukierniczego	237,1	147,8	76,2	137,5	180,4	0,87	0,67	0,71	0,98
Produkcja pasz	1040,0	1784,7	530,9	586,6	110,5	1,67	2,74	1,68	1,63
Razem	2602,8	3112,9	1138,5	1363,9	119,8	1,39	1,66	1,25	1,30

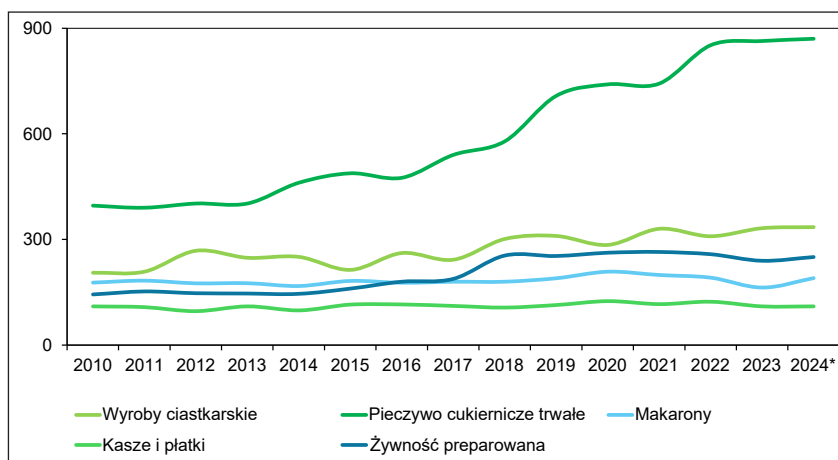
^a relacja nakładów inwestycyjnych do amortyzacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS. (2023). Wyniki finansowe przedsiębiorstw w 2022 roku. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/wyniki-finansowe-przedsiębiorstw-w-2022-roku.40.1.html>; GUS. (2023). Wyniki finansowe przedsiębiorstw w pierwszym półroczu 2023 roku. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/wyniki-finansowe-przedsiębiorstw-w-pierwszym-polroczu-2023-roku.40.3.html>; GUS. (2024). Wyniki finansowe przedsiębiorstw w 2023 roku. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/wyniki-finansowe-przedsiębiorstw-w-2023-roku.40.5.html>; oraz GUS. (2024). Wyniki finansowe przedsiębiorstw w 1 półroczu 2024 roku. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/wyniki-finansowe-przedsiębiorstw-w-1-polroczu-2024-roku.40.7.html>

Wyniki produkcyjne ze średnich i dużych firm przemysłowych za siedem miesięcy 2024 r. w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego wskazują na:

- duży wzrost produkcji makaronu, kasz oraz pieczywa świeżego;
- mniejszy przyrost produkcji żywności preparowanej otrzymanej przez spęcznienie i prażenie zbóż oraz wyrobów ciastkarskich;
- spadek produkcji płatków oraz mąki pszennej i żytniej;
- oraz względną stabilizację na poziomie z roku poprzedniego w produkcji trwałego pieczywa cukierniczego.

Wykres 30. Produkcja innych produktów przetwórstwa zbóż (tys. t)

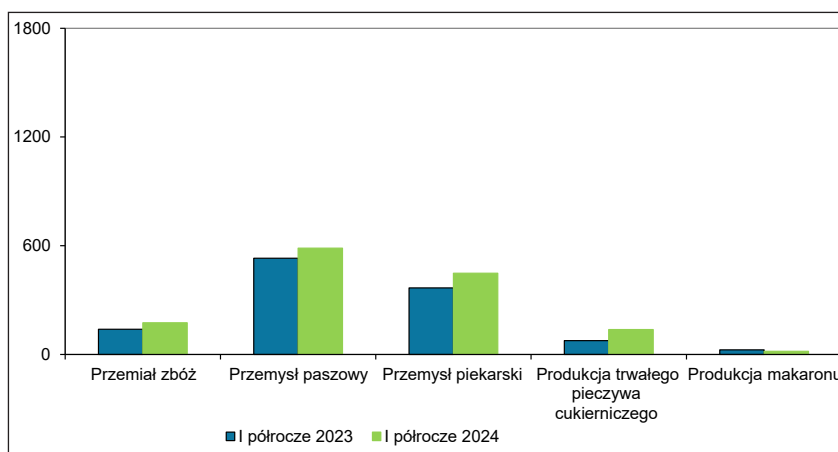

* prognoza

Źródło: opracowano na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Aktywność inwestycyjna w całym przetwórstwie zbóż w I półroczu 2024 r. była większa niż w analogicznym okresie roku poprzedniego. Wartość nakładów inwestycyjnych w cenach bieżących była o 19,8% większa niż przed rokiem, co po uwzględnieniu wskaźnika wzrostu cen nakładów inwestycyjnych oznacza realny wzrost inwestycji o około 12%. Nakłady na inwestycje były o 30% większe od kwoty amortyzacji. Następowo zatem nie tylko odtworzenie zużytego majątku produkcyjnego, ale również jego rozwój i modernizacja. W poszczególnych działach tego przetwórstwa sytuacja była jednak zróżnicowana. Największe ożywienie inwestycyjne odnotowano w produkcji trwałego pieczywa cukierniczego. Nakłady na inwestycje zwiększyły się o około 80%, ale nadal aktywność inwestycyjna tych producentów jest niewielka, bowiem były one jeszcze o 2% niższe od kwoty amortyzacji. Jest to zatem dział, w którym

Wykres 31. Nakłady inwestycyjne w przetwórstwie zbóż (mln PLN)

Źródło: opracowano na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

nadal producenci nie podejmują decyzji dotyczących większych przedsięwzięć inwestycyjnych, co jest efektem dużych i niekorzystnych zmian w otoczeniu makroekonomicznym.

Stosunkowo duży przyrost nakładów inwestycyjnych miał miejsce w przemyśle zbóż (o ponad 25%) oraz w produkcji pieczywa świeżego (o około 22%), co oznacza realny wzrost odpowiednio

o ok. 17 i 14%. Aktywność inwestycyjna w tych działach oceniana na podstawie uproszczonej stopy inwestowania wskazuje na zadowalającą. Następuje zatem rozwój i modernizacja trwałego majątku produkcyjnego. Ich inwestycje były na ogół o kilkadziesiąt procent większe od kwoty rocznej amortyzacji. Taka sytuacja była również w I półroczu 2024 roku. W młynarstwie od kilku lat notuje się niewielkie ożywienie inwestycyjne, a w piekarnictwie miały miejsce duże wahania aktywności inwestycyjnej w poszczególnych latach.

Ożywienie inwestycyjne wystąpiło również w branży paszowej. Nakłady na inwestycje w I półroczu 2024 r. wzrosły tylko o 10%, ale stopa inwestowania w tej branży od kilku lat jest wysoka i największa wśród poszczególnych działów przetwórstwa zbóż. Nakłady na zakup trwałego majątku produkcyjnego były o ponad 60% większe, a w 2023 r. nawet o 174% od kwoty rocznej amortyzacji. Takiego poziomu aktywności inwestycyjnej nie odnotowano w żadnym innym dziale tego przetwórstwa. Przedsiębiorstwa przemysłu paszowego są zatem doinwestowane i dysponują nowoczesnym potencjałem produkcyjnym.

Jedynym działem przetwórstwa zbóż, w którym nakłady inwestycyjne w I półroczu 2024 r. zmalały w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego,

jest produkcja makaronu. Nakłady te zmalały nominalnie o ok. 1/3 i stanowiły tylko niecałe 50% kwoty amortyzacji. Taki poziom inwestowania określa się jako bardzo niski, a sytuacja taka trwa od kilku lat. W 2023 r. inwestycje były o 11% niższe od kwoty rocznej amortyzacji. W latach wcześniejszych również majątek produkcyjny producentów makaronu nie był odtwarzany. Można zatem stwierdzić, że ten dział przetwórstwa zbóż był wrażliwy na zjawiska nadzwyczajne, czego wyrazem było ograniczenie aktywności inwestycyjnej. Długotrwałe utrzymywanie się tak niskiej aktywności może skutkować obniżeniem efektywności produkcji i zagrożeniem dla konkurencyjności tego przetwórstwa.

Podsumowując, można stwierdzić, że producenci pasz i młynarstwo mimo trudnej i niestabilnej sytuacji makroekonomicznej nadal utrzymują aktywność inwestycyjną na względnie dobrym poziomie, a najtrudniejsza sytuacja pod tym względem jest nadal w produkcji trwałego pieczywa cukierniczego oraz makaronu.

W I półroczu 2024 r. sytuacja ekonomiczno-finansowa zarówno pierwotnego, jak i wtórnego przetwórstwa zbóż była nadal dobra. Wynik finansowy netto w każdej branży tego przetwórstwa był dodatni, a uzyskane wskaźniki rentowności były wysokie. Najwyższą rentowność netto uzyskali producenci pieczywa świeżego,

która w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego wzrosła o ponad 1 pkt proc. i była ponad dwukrotnie wyższa niż średnia w przemyśle spożywczym. Wysoka była również nadwyżka przychodów operacyjnych nad kosztami operacyjnymi i stanowiła 19% przychodów netto. Mniejsze niż w roku poprzednim (o 0,5 pkt proc.) było obciążenie przychodów kosztami finansowymi i wyniosło 0,8%. Stan finansowy producentów pieczywa świeżego był bezpieczny, a wskaźnik bieżącej płynności finansowej wzrósł w porównaniu z I półroczem 2023 roku. Natomiast obciążenie zadłużeniem zarówno krótkoterminowym, jak i długoterminowym zmalało. Krótkoterminowe kredyty bankowe finansowały tylko 6% majątku obrotowego wobec 14% w połowie 2023 r., a obciążenie zobowiązaniami długoterminowymi było niższe o 6,3 pkt proc. Zjawiska takie wskazują, że firmy piekarskie swoją działalność gospodarczą w coraz większym stopniu opierają na środkach własnych, ograniczając finansowanie kapitałem obcym.

W I półroczu 2024 r. (tak jak i w 2023 r.) wysokie wskaźniki rentowności osiągnęli również producenci trwałego pieczywa cukierniczego oraz makaronu. W relacji do półrocza 2023 r. poprawiła się rentowność producentów trwałego pieczywa cukierniczego, a minimalnie zmalała w produkcji makaronu.

Tabela 18. Wyniki finansowe pierwotnego i wtórnego przetwórstwa zbóż

Mierniki	Przemiał zbóż		Produkcja								
			makaronu		pieczywa świeżego		trwałego pieczywa cukierniczego		pasz		
	I półrocze		I półrocze		I półrocze		I półrocze		I półrocze		
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	2023	2024	
1. Rentowność w % przychodów											
– zysk brutto	9,75	6,88	12,47	11,39	13,60	14,48	11,73	12,38	5,12	4,68	
– zysk netto	8,14	5,87	10,83	10,25	11,94	12,99	10,99	11,17	4,30	3,81	
– akumulacja	10,52	8,77	14,51	14,42	15,45	16,80	16,20	16,33	5,97	5,97	
– nadwyżka operacyjna	14,51	11,96	17,10	16,38	18,45	19,12	18,08	18,36	9,49	8,48	
2. Koszty finansowe w % przychodów	2,38	2,19	0,96	0,81	1,33	0,83	1,14	0,82	2,70	1,65	
3. Wskaźnik bieżącej płynności finansowej	1,39	1,41	1,50	1,78	1,49	1,83	1,07	1,24	1,81	1,96	
4. ROE (%)	29,8	15,69	20,27	19,11	34,86	31,48	21,88	18,02	16,28	11,35	

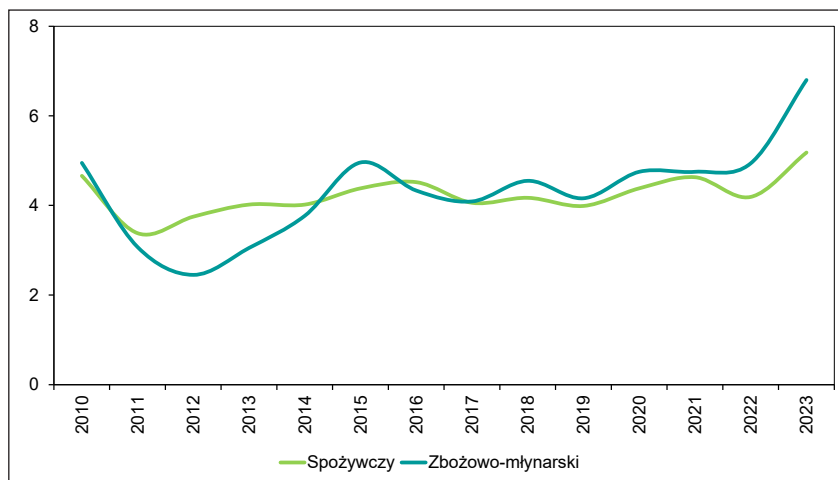
Źródło: opracowanie własne na podstawie: GUS. (2023). Wyniki finansowe przedsiębiorstw w pierwszym półroczu 2023 roku. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/wyniki-finansowe-przedsiębiorstw-w-pierwszym-półroczu-2023-roku.40.3.html>; oraz GUS. (2024). Wyniki finansowe przedsiębiorstw w 1 półroczu 2024 roku. <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-niefinansowe/wyniki-finansowe-przedsiębiorstw-w-1-półroczu-2024-roku.40.7.html>

Przychody w obu tych działach były w mniejszym stopniu obciążone kosztami finansowymi niż przed rokiem. Zmalał udział kredytów i pożyczek krótkoterminowych w finansowaniu bieżącej działalności gospodarczej zarówno w produkcji makaronu (z 30 do 17%), jak i trwałego pieczywa cukierniczego (z 6 do 5%). Natomiast wskaźnik zadłużenia długoterminowego obniżył się tylko w produkcji trwałego pieczywa cukierniczego (prawie o 7 pkt proc.), a w produkcji makaronu minimalnie wzrósł (o 0,6 pkt proc.). Stan finansowy w obu tych działach był bezpieczny, a udział środków własnych w finansowaniu bieżącej działalności gospodarczej wysoki, szczególnie w produkcji makaronu.

Wysoka i zbliżona do średniej w przemyśle spożywczym w I półroczu 2024 r. była rentowność przemiatu zbóż. W relacji do wskaźników z połowy 2023 r. odnotowano ich spadek o 2–3 pkt proc., ale nadal ich poziom był zadowalający. Nadwyżka przychodów nad kosztami operacyjnymi stanowiła prawie 12% przychodów netto. Bezpieczny pozostał stan finansowy młynarstwa. Wartość aktywów obrotowych była o 41% większa od kwoty zobowiązań krótkoterminowych, a udział własnych środków w finansowaniu bieżącej działalności gospodarczej znaczący (ok. 30%). Kredyty krótkoterminowe finansowały aktywa obrotowe w 23% wobec 29% przed rokiem. Mniejsze (aż o 10 pkt proc.) było również obciążenie zobowiązaniami długoterminowymi, aczkolwiek nadal przekraczało średnią w przemyśle spożywczym.

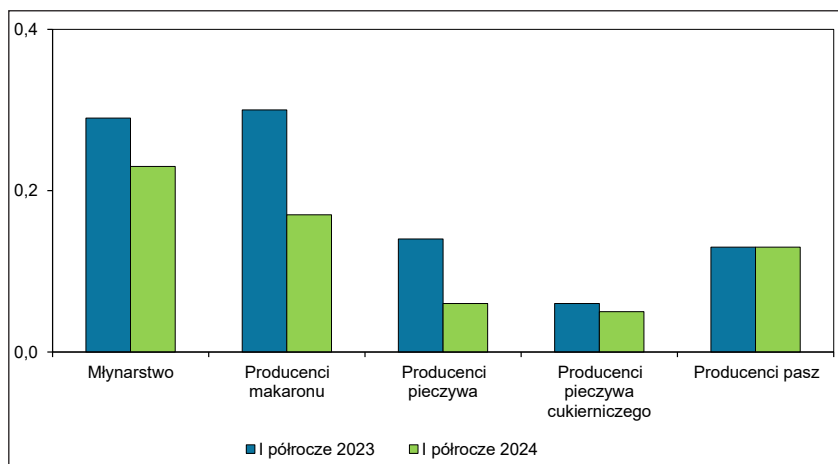
Najniższą rentowność spośród branż z zakresu przetwórstwa zbóż uzyskała branża paszowa. Ukształtowała się ona poniżej średniej w przemyśle spożywczym. Branża ta charakteryzuje się jednak dużą stabilnością osiąganych wyników, a poziom ich można określić jako dobry. Rentowność netto w I półroczu 2024 r. wyniosła 3,8% przychodów netto (tj. o 0,5 pkt proc. mniej), a nadwyżka operacyjna nad kosztami prawie 8,5%. Stan finansowy producentów pasz był bezpieczny, a udział środków własnych w finansowaniu bieżącej działalności gospodarczej duży. Udział kredytów

Wykres 32. Rentowność netto przemysłu zbożowo-młynarskiego i spożywczego (% przychodów netto)

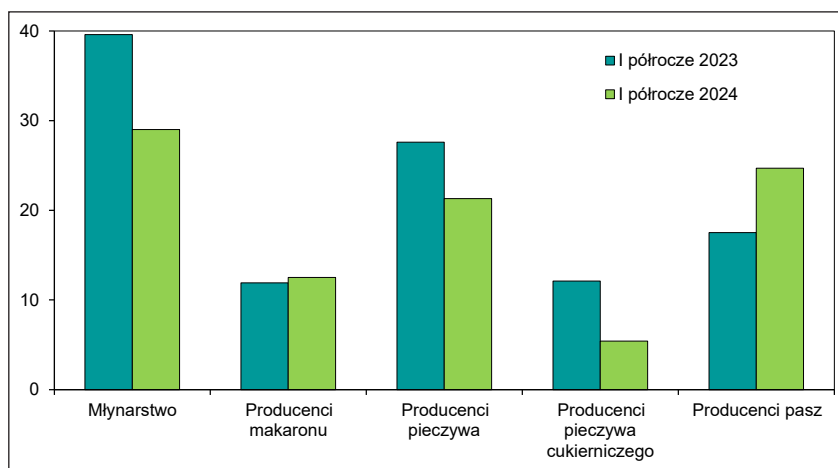
Źródło: opracowano na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Wykres 33. Zadłużenie krótkoterminowe, stan na 30 czerwca (relacja pożyczek i kredytów krótkoterminowych do wartości majątku obrotowego)

Źródło: opracowano na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Wykres 34. Zadłużenie długoterminowe, stan na 30 czerwca (relacja zadłużenia długoterminowego do wartości kapitału własnego, %)

Źródło: opracowano na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

krótkoterminowych w finansowaniu tej działalności pozostał na poziomie sprzed roku. Natomiast zwiększyło się obciążenie zobowiązaniami długoterminowymi (o 7,2 pkt proc. do prawie 25%).

Każda branża zarówno pierwotnego, jak i wtórnego przetwórstwa zbóż była konkurencyjna wobec innych bezpiecznych możliwości inwestowania środków w lokatach bankowych lub obligacjach skarbowych, gdyż rentowność kapitału własnego zaangażowanego w tym przetwórstwie według stanu na 30 czerwca 2024 r. wynosiła od ok. 11% w branży paszowej do ponad 31% w piekarniczej.

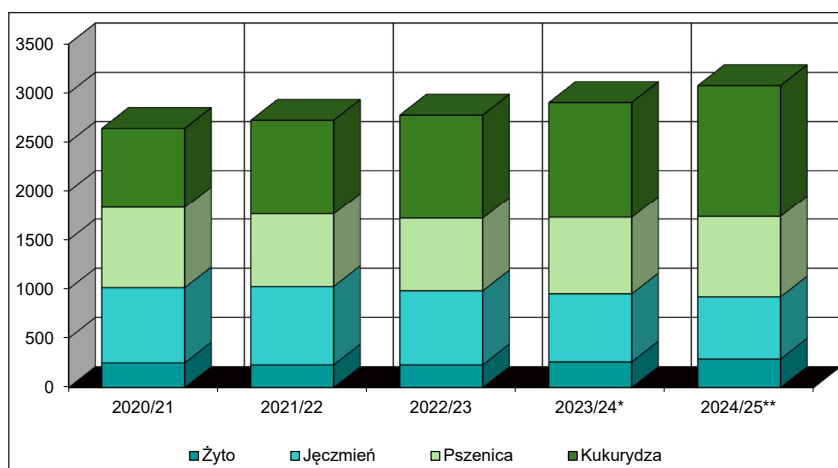
W poszczególnych działach z zakresu przetwórstwa zbóż firmy rentowne stanowiły od ok. 82% przedsiębiorstw w branży paszowej i w młynarstwie do 95–96% w produkcji trwałego pieczywa cukierniczego oraz makaronu. Większy był natomiast udział tych firm w przychodach poszczególnych działów, gdyż ich obroty stanowiły 95–99% w produkcji makaronu, trwałego pieczywa cukierniczego i świeżego do 88% w produkcji pasz oraz w przemiale zbóż. Dane te wskazują, że mniejsze podmioty gospodarcze słabiej sobie radziły w sytuacjach nadzwyczajnych, ale ogólnie producenci przetworów zbożowych osiągnęli dość wysokie marże przetwórcze.

Obecnie barierą w utrzymaniu takich marż mogą okazać się wysokie koszty materiałów, energii i płac, co może utrudnić realizację przedsięwzięć inwestycyjnych zgodnych z założeniami bieżącej polityki środowiskowej i klimatycznej.

2.4. Przetwórstwo zbóż w przemyśle piwowarskim, spirytusowym i skrobiowym

W sezonie 2023/24 przemysłowe zużycie zbóż oszacowano na 3,17 mln t, tj. o 11,3% więcej niż w sezonie poprzednim. Wzrost ten wynikał ze zwiększonego wykorzystania zbóż w gorzelnictwie do produkcji etanolu (głównie biopaliw), w niewielkim stopniu w przemyśle skrobiowym. Zmniejszył się natomiast przerób zbóż przy produkcji siodu, w związku ze spadkiem produkcji i konsumpcji piwa.

Wykres 35. Zużycie przemysłowe zbóż (tys. t)

* szacunek, ** prognoza

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 10 października 2024 z <https://stat.gov.pl/>; szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Szacuje się, że w minionym sezonie w produkcji etanolu wykorzystano 1601 tys. t zbóż wobec 1335 tys. t w sezonie 2022/23, co stanowiło wzrost o 19,9%. W produkcji etanolu rośnie przede wszystkim zużycie kukurydzy. Jej wykorzystanie w sezonie 2023/24 wyniosło 954 tys. t wobec 825 tys. t w sezonie poprzednim (wzrost o 15,6%). W I połowie sezonu, tj. w drugim półroczu 2023 r., produkcja etanolu z kukurydzy wzrosła w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego sezonu o ponad 8%, a w I półroczu 2024 r. dynamika jej wykorzystania w gorzelnictwie zwiększyła się do 24,6%. Wzrosło również wykorzystanie w gorzelnictwie pozostałych zbóż: żyta o 13% (z 230 do 260 tys. t), pszenicy o 17% (ze 116 do 137 tys. t) i pszenżyta aż o 52% (ze 164 do 250 tys. t). Produkcja etanolu ze zbóż w 2023 r., według miesięcznych meldunków GUS-u, wzrosła o 4,7% do 4770 tys. hl. Etanol wyprodukowany ze zbóż stanowił 96,7% jego wytworzonego wolumenu ogółem. W strukturze rozdysponowania zasobów etanolu najwięcej, bo ok. 53,8% w 2023 r. stanowiło wykorzystanie na paliwa, 25,3% na cele żywnościowe (w tym napoje alkoholowe) i 20,9% na cele przemysłowe i inne.

W sezonie 2023/24 w przemyśle skrobiowym zostało przerobione ok. 863 tys. t (w tym 643 tys. t pszenicy i 220 tys. t kukurydzy), wobec 853 tys. ton w sezonie 2022/23, co stanowiło wzrost o 1,2%.

Zapotrzebowanie krajowe na skrobie i produkty skrobiowe, w tym zwłaszcza na syropy glukozowo-fruktozowe spełniające rolę środków słodzących (wykorzystywanych m.in. do produkcji: napojów, lodów, mrożonych deserów, słodczy, produktów mlecznych, dżemów, owoców kandyzowanych), w ostatnich latach nieznacznie zmalało. W związku z tym zwiększona ich produkcja jest zagospodarowywana przez wzrost eksportu, któremu towarzyszy jednocześnie spadek importu. W sezonie 2023/204 eksport skrobi nieprzetworzonych (bez ziemniaczanej) i syropów skrobiowych wyniósł 181 tys. t wobec 139 tys. t w sezonie 2022/23, a ich import w tym okresie zmalał odpowiednio ze 338 do 317 tys. t.

Mniejsze (o 8,1%) niż w poprzednim sezonie było zapotrzebowanie na zboża do produkcji piwa, które wyniosło ok. 691 tys. t. W sezonie 2023/24 (lipiec–czerwiec) produkcja piwa w zakładach zatrudniających 50 osób i więcej (według danych meldunkowych GUS-u) wyniosła 37 605 hl²² i była o 4,0% mniejsza niż w poprzednim sezonie. Spadek ten miał miejsce w II półroczu 2023 r., gdyż w pierwszej połowie 2024 r., w porównaniu z analogicznym okresem poprzedniego roku, był nawet niewielki jej wzrost (o 0,8%).

W sezonie 2023/24 w przemyśle spirytusowym, słodowniczym i skrobiowym

²² Łącznie z piwem bezalkoholowym o zawartości alkoholu poniżej 0,5% (ABV).

łącznie przetworzono ok. 1174 tys. t kukurydzy, 780 tys. t pszenicy, 691 tys. t jęczmienia, 260 tys. t żyta, 250 tys. t pszenżyta i ok. 10 tys. t pozostałych zbóż.

W sezonie 2024/25, przy prognozowanych relatywnie niskich cenach zbóż, mimo rosnących kosztów pracy, energii, paliw i możliwości wystąpienia spowolnienia gospodarczego, tendencje wzrostowe w przemyśle rolno-spożywczym będą utrzymane. W związku z tym wstępnie przewiduje się, że przetwórstwo przemysłowe zbóż powinno wyraźnie (o ok. 6%) wzrosnąć i wyniesie ok. 3,37 mln t. Prognozuje się wzrost przetwórstwa zbóż w przemyśle skrobiowym o 11,5% (do 962 tys. t) i w gorzelnictwie o 10% (do 1764 tys. t). Natomiast z powodu kontynuacji spadku popytu ponownie może obniżyć się (o prawie 9% do 630 tys. t) wykorzystanie jęczmienia w przemyśle słodowym i w browarnictwie. Łączne zużycie kukurydzy może zwiększyć się o 13,9% i wyniesie 1337 tys. t, a pszenicy o 5,1% do 820 tys. t. Przemysłowe zużycie żyta może wzrosnąć w porównaniu z poprzednim sezonem o 11,5% do 290 tys. t, a pszenżyta zwiększy się 12,0% do 280 tys. t.

3. Handel zagraniczny zbożami i produktami zbożowymi

W sezonie 2023/24 wyniki polskiego handlu zagranicznego ziarnem zbóż poprawiły się zarówno pod względem wolumenu, jak i wartościowo, przy czym dynamika wzrostu wartości była znacznie mniejsza niż ilości. Dodatkowo saldo obrotów wzrosło o 37,5% do 11,7 mln t i o 1,9% do 5,2 mld EUR. Złożyły się na to kilka decydujących czynników, zarówno o charakterze krajowym, jak i międzynarodowym. Po pierwsze, zbiory były nieco wyższe w relacji rocznej, co zwiększyło podaż eksportową. Po drugie, Polska stała się jednym z głównych szlaków wywozu dla ukraińskiego zboża, ale od 2 maja do 15 września 2023 r. z beczłowego importu do UE został wyłączony przywóz pszenicy, kukurydzy, rzepaku i słonecznika do Polski, Węgier, Bułgarii, Słowacji i Rumunii.

Tabela 19. Saldo handlu zagranicznego zbożami i przetworami (mln EUR)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 S	2024/25 P
Eksport	4424,2	5351,4	7504,5	7024,5	6400,0
Import	1256,7	1667,5	2396,4	1818,2	1770,0
Saldo	3167,5	3683,9	5108,1	5206,3	4630,0
w tym: ziarno zbóż	1436,3	1688,4	2645,0	2445,6	2030,0
produkty przetworzone	-1,4	21,1	41,3	62,4	50,0
produkty przetworzone	1732,6	1974,4	2421,8	2698,3	2550,0

S – szacunek IERIGŻ PIB

P – prognoza IERIGŻ PIB

Źródło: obliczenia IERIGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych MF.

Po tym terminie Polska wprowadziła jednostronne ograniczenie przywozu z Ukrainy. Po trzeciej, mimo okresowych wahań w 2023 r. złotówka umocniła się w relacji do euro i dolara amerykańskiego, co mogło hamować wywóz i wspierać przywóz. Po czwartej, na światowym i krajowym rynku obserwowano w 2023 r. wyraźną przecenę zbóż za sprawą większej podaży, w pierwszej połowie 2024 r. tempo przecen wyraźnie osłabło.

W 2024 r. zbiory zbóż w Polsce były wyraźnie mniejsze o ok. 5%, przy czym dynamika spadku zbiorów pszenicy była niższa niż kukurydzy. W efekcie możliwości eksportowe Polski w sezonie 2024/25 będą mniejsze. Ze względu na ograniczenie możliwości wywozu i nieco mniejsze zużycie należy oczekiwać, że do zbilansowania krajowego popytu będzie potrzebna mniej zbóż z importu.

Oprócz mniejszej podaży rodzimego ziarna na wyniki handlu polskimi zbożami w sezonie 2024/25 kluczowy wpływ będą miały globalna sytuacja podaży-popytu, unijne embargo na rosyjskie i białoruskie towary i możliwość administracyjnego ograniczenia eksportu z Rosji, a także ukraiński eksport i jego uwarunkowania prawno-logistyczne oraz umacniająca się złotówka, która będzie ograniczać wywóz i wspierać zakupy. Oczekiwany spadek zbiorów w Rosji może skutkować wprowadzeniem kwoty eksportowej dla zbóż (od 15 lutego do 30 czerwca 2025 r.). Z kolei w Turcji oczekiwane jest zniesienie zakazu importu pszenicy, który wprowadzono w czerwcu 2024 r., żeby chronić lokalnych producentów. W połowie października 2024 r. ma odbyć się spotkanie branży z władzami –

oczekuje się, że zakaz zostanie zniesiony ze względu na wzrost zapasów, ale trudno obecnie ocenić, kiedy import znów ruszy – wśród możliwych terminów wymienia się koniec 2024 roku. Natomiast mniejsza produkcja zbóż w Europie Zachodniej i Południowej może wesprzeć polski eksport w tym kierunku.

Trzeba podkreślić, że UE wprowadziła od 1 lipca 2024 r. zaporowe cła na import zbóż i nasion oleistych oraz ich przetworów (kody CN 10, 12, 14, 15 i 23) z Rosji i Białorusi²³. Zboża mają być objęte cłem w wysokości 95 EUR/t. Cłami nie zostaną objęte transporty, które są jedynie tranzytowe do krajów trzecich przez UE. Decyzja związana jest z wojną w Ukrainie. Rosjanie eksportują ukraińskie zboże z terenów, które zajęli. Unia Europejska chce pozbawić agresora (i jego sojusznika) takiej możliwości zarabiania. Może to wygenerować zwiększony popyt na polskie zboże w UE. Z danych KE wynika, że w sezonie 2023/24 z Rosji sprowadzono do UE 1,452 mln t zbóż, w tym 821 tys. t pszenicy (z czego 58% to pszenica durum) i 370 tys. t kukurydzy. Import z Białorusi był śladowy.

Ocenia się, że w sezonie 2024/25 dodatnie saldo obrotów może wynieść 4,6 mld EUR wobec 5,2 mld EUR w poprzednim sezonie. Dodatni wynik obrotów ziarnem i produktami wtórnego przetwórstwa wyniesie odpowiednio 2,0 i 2,5 mld EUR, a w obrotach produktami pierwotnego przerobu może utrzymać się niewielka nadwyżka.

²³ Rozporządzenie Rady (UE) 2024/1652 z dnia 30 maja 2024 r. zmieniające załącznik I do rozporządzenia (EWG) nr 2658/87 w sprawie nomenklatury taryfowej i statystycznej oraz w sprawie Wspólnej Taryfy Celnej (Dz.U. UE L 2024/1652). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX%3A32024R1652>

3.1. Eksport

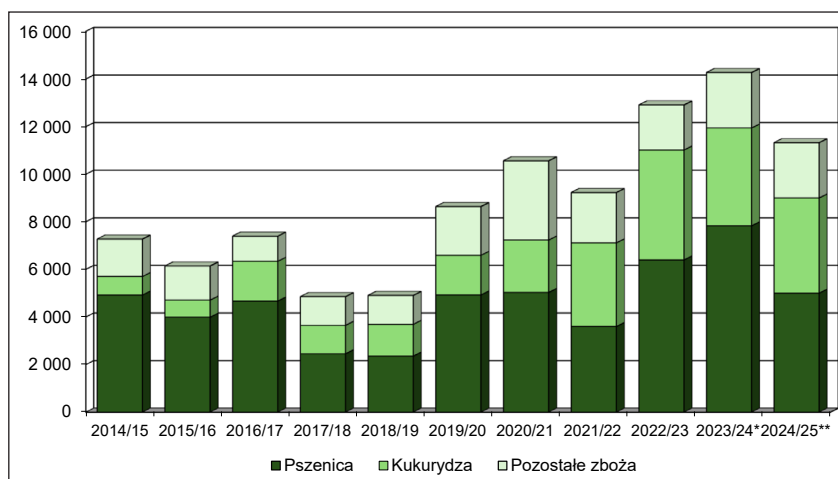
W sezonie 2023/24 wywóz zbóż i produktów zbożowych wyniósł rekordowe 14,6 mln t w masie produktu (14,3 mln t w przeliczeniu na ziarno) i w porównaniu z sezonem 2022/23 był o 6,7% wyższy. Wartość wzrosła w zbliżonym tempie, o 6,4% do 7,0 mld EUR. W strukturze wartościowej eksportu udział ziarna zmniejszył się o 8,1 pkt. proc. do 40,6%, produktów pierwotnego był niższy o 0,2 pkt. proc. (spadając do 4,6%), a wtórnego przerobu wzrósł o 8,2 pkt. proc. do 54,7%.

Eksport ziarna zbóż wzrósł w sezonie 2023/24 o 7,6% do rekordowych 12,7 mln t. Tradycyjnie dominowała w nim pszenica (54,8% udział, więcej o 5,4 pkt. proc.), której sprzedano 6,8 mln t (+18,2%). Na drugim miejscu w strukturze towarowej uplasowała się kukurydza (28,9%, mniej o 7,9 pkt. proc.), z wysytką sięgającą 3,8 mln t (mniej o 12,7%). Wartość eksportu pszenicy spadła w sezonie 2023/24 o 13,4% do 1563,1 mln EUR, a kukurydzy zmniejszyła się aż o 38,7% do 824,9 mln EUR.

W przypadku pozostałych gatunków (za wyjątkiem pszenżyta) odnotowano wyraźne wzrosty wywozu. Eksport żyta wzrósł o 59,7% do 809,8 tys. t, jęczmienia o 43,9% do 455,9 tys. t, a owsa o 47,3% do 171,3 tys. t. Natomiast pszenżyta spadł o 12,2% do 671,0 tys. t. Wartość eksportu zbóż ogółem wyniosła 2,8 mld EUR i była niższa

o 22,0% w relacji rocznej. Zdecydował o tym dynamiczny spadek średnich cen transakcyjnych (-27,5% do 225 EUR/t). W sezonie 2023/24 za eksportowaną pszenicę i kukurydzę otrzymywano średnio odpowiednio 230 i 218 EUR/t (314 i 310 EUR/t w poprzednim sezonie), a za żyto i pszenżyto odpowiednio 202 i 236 EUR/t (276 i 313 EUR/t).

Wykres 36. Eksport zbóż (tys. t)

* szacunek, ** prognoza

Źródło: opracowano na podstawie niepublikowanych danych MF.

Tabela 20. Eksport ziarna zbóż i produktów ich przetwórstwa^a

Kod CN	Wyszczególnienie	2022/23		2023/24		VII 2023	VII 2024
		tys. t	mln EUR	tys. t	mln EUR	tys. t	
1001	Pszenica	5 751,9	1 806,0	6 796,4	1 563,1	651,5	290,4
1002	Żyto	507,2	140,1	809,8	163,5	35,7	51,8
1003	Jęczmień	316,8	91,2	455,9	97,6	129,1	61,5
1004	Owies	116,3	35,2	171,3	45,9	7,5	9,1
1005	Kukurydza	4 340,0	1 345,7	3 787,3	824,8	258,6	70,3
1008	Pszenżyto ^b	746,1	238,9	671,0	158,6	50,7	69,2
Razem ziarno zbóż^c		11 796,3	3 657,0	12 691,7	2 853,7	1 133,0	552,3
1101	Mąka pszenna	112,4	57,2	128,1	53,6	10,0	8,3
1102	Mąki pozostałe	24,9	15,0	25,0	14,3	1,7	2,6
1103	Kasze, grysiki, granulki	58,5	43,5	73,8	47,4	11,5	6,0
1104	Ziarno obrobione inaczej	60,1	46,7	68,6	52,4	5,0	5,4
1107	Ślód	127,8	84,5	118,1	76,3	5,8	7,6
2302	Otręby ^d	443,8	110,9	394,9	82,5	36,4	28,5
Razem produkty przemiału^a		827,5	357,4	808,5	326,6	70,4	58,5
1902	Ciasto makaronowe	58,5	176,7	54,9	169,9	3,9	4,0
1904	Wyroby spożywcze ^e	157,3	507,4	162,0	553,8	13,8	14,4
1905	Pieczywo	824,1	2 805,9	859,5	3 120,5	67,2	64,2
190520	w tym pieczywo cukiernicze	292,9	1 338,4	288,0	1 476,4	20,3	20,5
190531							
190532							
Razem produkty wtórnego przetwórstwa^a		1 039,3	3 490,0	1 076,5	3 844,3	84,9	82,7
Ogółem eksport		13 663,1	7 504,5	14 576,7	7 024,5	1 288,4	693,6
1006	Ryż	42,6	56,0	49,8	65,2	2,9	3,7
1109	Gluten pszenny	36,3	84,8	25,9	57,6	2,4	3,5
110811	Skrobia zbożowa	52,5	44,8	79,9	36,5	3,7	3,5
110812							

^a produkty zbożowe w masie towarowej; ^b pszenżyto razem z gryką i prosem; ^c ziarno zbóż razem z sorgo, ale bez ryżu, produkty zbożowe w masie towarowej; ^d razem z otrębami z przemiału nasion strączkowych (kod 230250); ^e uzyskane przez spęcznianie lub prażenie ziarna zbóż

Źródło: niepublikowane dane MF.

W strukturze geograficznej eksportu ziarna zbóż zmniejszyła się dominacja UE. Na unijny rynek trafiło 57,7% całego wywozu ziarna zbóż wobec 65,0% w poprzednim sezonie. Kraje rozwijające się są drugim co do wielkości rynkiem zbytu polskich zbóż. W sezonie 2023/24 udział tych rynków zbytu w polskim eksporcie zbóż wzrósł o 4,3 pkt. proc. do 28,8%. Wśród tych państw głównymi odbiorcami były Nigeria (1,332 mln t) i w mniejszym stopniu Kamerun, Angola, Maroko oraz Kongo, które kupowały prawie wyłącznie pszenicę. Niewielkie ilości zbóż trafiały do pozostałych krajów rozwiniętych (RPA) i do krajów EFTA (Norwegia). O ile do UE eksportowane są zboża paszowe (kukurydza, pszenżyto i żyto), to na rynki krajów rozwijających się (głównie Bliski Wschód i Afryka Północna) pszenica konsumpcyjna. W sezonie 2023/24 obserwowano jednak zmianę struktury eksportu do UE: wzrósł udział pszenicy (z 24,6 do 29,1%), spadł kukurydzy (z 53,9 do 45,8%). Unijni partnerzy chętniej kupowali także polskie żyto (którego udział wzrósł z 6,4 do 9,7%).

Należy zauważyć, że rośnie udział znaczenia eksportu w rozdysponowaniu krajowych zbiorów. W sezonie 2022/23 udział ten dla zbóż ogółem wyniósł 36,5%, a dla paszowych mniej – 29,7%. Natomiast w przypadku pszenicy eksport stanowił aż 47,5% zbiorów, a kukurydzy aż 54,5%. W sezonie 2023/24 wzrosło znaczenia wywozu w zagospodarowaniu zbiorów do 40,0% dla zbóż ogółem, przy niewielkim spadku do 28,6% dla paszowych, a dla dominujących w wywozie: pszenicy wyniosło 59,4% i 44,9% dla kukurydzy. Ze względu na oczekiwane wyższe tempo spadku wywozu niż zbiorów udział ten w sezonie 2024/25 zmniejszy się, ale pozostanie wysoki: dla zbóż ogółem może wynieść 33,5%, dla paszowych 29,4%, pszenicy 40,5% i dla kukurydzy 47,2%.

Eksport produktów przemiału zmniejszył się o 2,3%, do 808,5 tys. t, a jego wartość spadła o 8,6%, do 326,5 mln EUR. W strukturze ilościowej dominowały otręby (48,8% wobec 53,6% w poprzednim sezonie), ślód (14,6% wobec 15,4%) oraz mąka pszenna (15,8% wobec 13,6%).

Wywóz otrąb wyniósł 394,9 tys. t i był o 11,0% wyższy niż w poprzednim sezonie. Jego wartość spadła o 25,6%, do 82,5 mln EUR. Eksport mąki pszennej wzrósł o 14,0% do 128,1 tys. t o wartości 53,6 mln EUR (spadek o 6,2%). Natomiast eksport słodu zmniejszył się o 7,6% do 118,1 tys. t. Wzrosty wywozu odnotowano w przypadku kasz, grysików i granulek oraz mąk innych niż pszenna. Średnia cena eksportowa mąki pszennej w sezonie 2023/24 spadła w relacji rocznej o 17,7% do 419 EUR/t, a pozostałych mąk o 5,4% do 570 EUR/t (co częściowo można łączyć z niewielkim wzrostem wolumenu wywozu).

Wywóz produktów wtórnego przetwórstwa zbóż (1076,5 tys. t) był o 3,6% większy niż w poprzednim sezonie. W ich strukturze dominowało pieczywo (79,8%), którego wyeksportowano 859,5 tys. t (wzrost o 4,3%), o wartości 3,1 mld EUR (wzrost o 11,2%). Eksport wyrobów powstałych przez prażenie i spiecznianie ziarna wzrósł o 3,0% do 162,0 tys. t, a makaronów spadł o 5,1% do 54,9 tys. t. Ich wartość wyniosła odpowiednio 553,8 mln EUR (+9,1%) i 170,0 mln EUR (-3,8%).

Głównymi partnerami w eksporcie przetworów zbożowych były kraje UE, skupiające 84,6% obrotów produktami przemiału (82,9% w sezonie 2022/23) i 76,8% obrotów produktami przetworzonymi (76,8%). Niemcy kupowali przede wszystkim pieczywo i otręby. Pozostała część została wyeksportowana głównie do Wielkiej Brytanii i krajów rozwijających się (Brazylijczycy kupowali ślód) oraz WNP.

Przewiduje się, że eksport zbóż i ich przetworów w ekwiwalencie ziarna w sezonie 2024/25 wyraźnie zmniejszy się i może wynieść 11,3 mln t, w tym będzie 5,0 mln t pszenicy, 4,0 mln t kukurydzy, 900 tys. t żyta i 600 tys. t pszenżyta.

3.2. Import

W sezonie 2023/24 wartość importu zbóż i produktów ich przetwórstwa zmniejszyła się aż o 24,1% i osiągnęła 1,82 mld EUR, przy jeszcze bardziej dynamicznym spadku wolumenu o 58,1% do 1,8 mln t

(w masie produktu), o czym zdecydował spadek zakupów we wszystkich kategoriach, a zwłaszcza bardzo silne ograniczenie importu ziarna. Trzeba pamiętać, że tak duża dynamika spadku to częściowo efekt bazy – sezon wcześniej odnotowano dynamiczny wzrost importu ze względu na wojnę w Ukrainie, skąd zakupy zostały ustawowo zawieszane. W strukturze wartościowej importu dominują produkty wtórnego przetwórstwa (63,0% wobec 44,6% w poprzednim sezonie) i ziarno (22,4% wobec 42,2%). Produkty pierwotnego przetwórstwa stanowiły 14,5% wartości całego importu (13,2% w poprzednim sezonie).

Import ziarna zbóż w sezonie 2023/24 spadł o 71,2% do 993,2 tys. t, a jego wartość zmniejszyła się o 59,7% do 408,1 mln EUR. Tak wysokie spadki to częściowo efekt wysokiej bazy – sezon wcześniej import był dwukrotnie większy pod względem wolumenu (głównie za sprawą wzmoczonego przywozu z Ukrainy). Średnie ceny transakcyjne były o 39,9% wyższe niż przed rokiem. W imporcie dominowały pszenica i kukurydza, których sprowadzono odpowiednio 608,7 tys. t (-50,4%) i 157,4 tys. t (-92,0%). Mniej o 38,5% kupiono także jęczmienia (145,0 tys. t) i żyta (-28,0% do 7,3 tys. t). Większe zakupy odnotowano zaś w przypadku owsa, sorga i pszenżyta. Sprowadzana pszenica potaniała o 16,9% do średnio 212 EUR/t, a jęczmień o 20,4% do 237 EUR/t.

Trzeba podkreślić, że tak jak na intensyfikację importu zbóż, a zwłaszcza kukurydzy i pszenicy (w mniejszym stopniu sorgo), w sezonie 2023/24 kluczowy wpływ miał wybuch wojny w Ukrainie, tak w sezonie 2023/24 o ograniczeniu importu zdecydował dynamiczny spadek z tego kierunku: z Ukrainy sprowadzono zaledwie 84,8 tys. t zbóż wobec 2,76 mln t przed rokiem.

Głównymi dostawcami ziarna zbóż w sezonie 2023/24 ponownie były kraje UE, ich udział w strukturze towarowej bardzo wyraźnie zwiększył się z 17,8 do 84,6%. Powodem był przede wszystkim wspomniany bardzo dynamiczny spadek zakupów z Ukrainy, przy jednoczesnym

wzroście zakupów od unijnych partnerów. Z UE kupiono 840,3 tys. t zbóż, o 37,1% więcej niż w poprzednim sezonie. Z UE sprowadzono przede wszystkim pszenicę (71,6% unijnego przywozu) od południowych sąsiadów (Słowacji i Czech), a w mniejszym stopniu kukurydzę (11,9% udziału, głównym dostawcą była Rumunia). i jęczmień (11,3% udział), głównie z Danii.

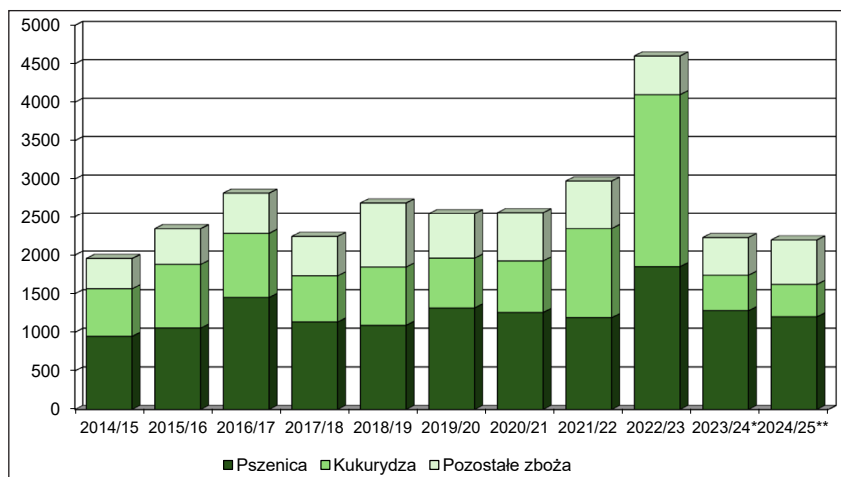
Import produktów przemiału zbóż zmniejszył się o 17,6% do 445,8 tys. t. Wydatki poniesione na ten cel spadły o 16,4% do 264,2 mln EUR. W tej grupie największy udział w ujęciu ilościowym miał stół (46,4%), którego import spadł o 14,4% do 206,9 tys. t, przy ograniczeniu wartości o 14,7% do 123,7 mln EUR. Dużą redukcję przywozu odnotowano w przypadku otrąb (mniej o 46,5% do 44,1 tys. t). Import innych produktów w tej kategorii, z wyłączeniem pozostałych mąk, także był niższy. Średnia cena przywozu mąki pszennej wzrosła nieznacznie, o 1,1% do 639 EUR/t, a pozostałych mąk 5,7% do 792 EUR/t.

Import produktów wtórnego przetwórstwa wyniósł 405,6 tys. t i był o 2,1% mniejszy niż w poprzednim sezonie, ale mimo tego jego wartość wzrosła o 7,3% do 1146,0 mln EUR. W strukturze ilościowej przywozu tej grupy towarowej dominowało pieczywo (64,9%) i makarony (27,7%). Import pieczywa zwiększył się o 1,7% do

263,3 tys. t, makaronu spadł o 10,9 do 112,4 tys. t, a ziarna prażonego i spęcznianego wzrósł o 1,8% do 29,9 tys. t.

Głównymi dostawcami przetworów zbożowych były kraje UE. Ich udział w imporcie produktów przemiatu zwiększył się wyraźnie do 90,0% (84,1% w poprzednim

Wykres 37. Import zbóż (tys. t)

* szacunek, ** prognoza

Źródło: opracowano na podstawie niepublikowanych danych MF.

Tabela 21. Import ziarna zbóż i produktów ich przetwórstwa^a

Kod CN	Wyszczególnienie	2022/23		2023/24		VII 2023	VII 2024
		tys. t	mln EUR	tys. t	mln EUR	tys. t	
1001	Pszenica	1227,3	312,2	608,7	128,7	47,4	60,2
1002	Żyto	11,8	4,3	7,3	3,5	0,4	1,0
1003	Jęczmień	201,3	59,9	145,1	34,4	30,0	10,6
1004	Owies	6,8	1,7	8,2	2,0	0,1	1,5
1005	Kukurydza	1956,4	613,9	157,4	218,8	7,8	4,1
1007	Sorgo	12,4	4,0	20,8	4,9	1,5	0,6
1008	Pszenżyto ^b	30,3	16,1	45,7	15,7	2,1	3,9
Razem ziarno zbóż^c		3446,5	1012,1	993,2	408,1	89,4	82,0
1101	Mąka pszenna	90,5	57,2	63,1	40,3	7,4	4,5
1102	Mąki pozostałe	34,1	25,6	34,9	27,6	3,2	3,1
1103	Kasze, grysiki, granulki	39,7	31,4	48,4	28,9	3,8	5,1
1104	Ziarno obrobione inaczej	52,0	37,9	48,4	32,0	3,9	4,0
1107	Stół	241,8	144,9	206,9	123,7	19,1	23,1
2302	Otręby ^d	82,6	19,0	44,1	11,7	3,4	4,6
Razem produkty przemiatu^a		540,8	316,1	445,8	264,2	40,7	44,4
1902	Ciasto makaronowe	112,4	207,1	112,4	197,6	7,8	10,9
1904	Wyroby spożywcze ^e	29,9	71,9	29,9	74,1	2,3	2,3
1905	Pieczywo	263,3	789,2	263,3	874,2	20,5	22,8
190520	w tym pieczywo cukiernicze	80,9	277,0	81,4	305,2	6,9	6,6
190531							
190532							
Razem prod. wtórnego przetwórstwa^a		414,2	1068,2	405,6	1146,0	30,6	36,0
Ogółem import		4401,5	2396,4	1844,6	1818,2	160,8	162,4
1006	Ryż	175,8	154,7	205,5	154,7	16,4	11,8
1109	Gluten pszenny	24,9	49,5	21,9	49,5	2,0	1,8
110811	Skrobia zbożowa	151,1	118,4	148,4	89,0	11,3	9,5
110812							

^a produkty zbożowe w masie towarowej; ^b pszenżyto razem z gryką i prosem; ^c ziarno zbóż razem z sorgo, ale bez ryżu, produkty zbożowe w masie towarowej; ^d razem z otrębami z przemiatu nasion strączkowych (kod 230250); ^e uzyskane przez spęcznianie lub prażenie ziarna zbóż

Źródło: niepublikowane dane MF.

sezonie), a produktów przetworzonych wyniósł 84,1% (88,7% przed rokiem). W przypadku produktów przemiatu głównym powodem wzrostu znaczenia UE w strukturze towarowej przywozu był spadek zakupów z WNP, przede wszystkim z Ukrainy.

Przewiduje się, że import zbóż i ich przetworów w ekwiwalencie ziarna w sezonie 2024/25 zmniejszy się nieznacznie i może wynieść 2,2 mln t, w tym będzie 1,2 mln t pszenicy, 500 tys. t jęczmienia i 420 tys. t kukurydzy.

4. Ceny zbóż na krajowym rynku

W ostatnich latach sytuacja na rynkach artykułów rolno-spożywczych, a w szczególności na rynkach surowców rolnych była daleka od stabilizacji. W sezonie 2023/24 relacje podaży do popytu miały znacznie większy wpływ na kształtowanie się cen zbóż niż w poprzednim sezonie. W okresie żniw w 2023 r. na krajowym rynku wystąpił bardzo płytki i krótki sezonowy spadek cen skupu większości zbóż (z wyjątkiem jęczmienia, którego ceny w sierpniu 2024 r. wzrosły). Należy zaznaczyć, że wszystkie zboża były jednocześnie znacznie tańsze niż rok wcześniej. W porównaniu z notowaniami sprzed roku ceny zbóż podstawowych w III kwartale 2023 r. były o 34–46% niższe, a ceny kukurydzy o 36–41%. W dalszej części sezonu 2023/24, po przejściowym wzroście we wrześniu 2023 r., ceny zbóż w Polsce, w ślad za spadkiem cen na światowych rynkach, z miesiąca na miesiąc powoli malały. Inaczej przebiegały zmiany cen kukurydzy, które we wrześniu i październiku wskutek sezonowego wzrostu podaży gwałtownie z malały. Następnie do stycznia 2024 r. cechowała je tendencja wzrostowa. W dalszej kolejności do marca 2024 r. notowano spadek jej cen, a od kwietnia do czerwca 2024 r. ponowny umiarkowany wzrost. Jedynie ceny jęczmienia nie wykazywały tendencji wzrostowej.

W końcu sezonu (czerwiec 2024 r.) ceny pszenicy i jęczmienia były niższe od notowań sprzed roku odpowiednio o 1,5 i 15,1%, ale żyto i kukurydza podrożały odpowiednio o 1,5 i 2,8%. Warto nadmienić, że na przełomie pierwszego i drugiego kwartału 2024 r. polski rynek zbóż był daleki od płynności, na co wpływ miała z jednej strony, podobnie jak rok wcześniej, pasywna postawa oczekujących na wyższe ceny producentów zbóż. Wprowadzony w drugiej połowie sezonu skup z dopłatami spowodował zwiększenie obrotów rynkowych, ale o pełnej płynności nadal nie można było mówić. W przekroju całego sezonu 2023/24 średnie ważone²⁴ ceny zbóż były od 34% do 45% niższe niż w poprzednim sezonie.

W okresie żniw w 2024 r. wystąpił sezonowy spadek cen żyta i kukurydzy. Natomiast ceny pozostałych zbóż cechowała niewielka tendencja wzrostowa. Przesądził o tym wcześniejszy termin zbioru zbóż w krajach leżących na południe od Polski (Czechy, Słowacja, Rumunia, Węgry) oraz w Ukrainie. W stosunku do analogicznego okresu poprzedniego sezonu poziom cen w dalszym ciągu był niższy, ale różnice znacząco z malały. Średnie ceny²⁵ jęczmienia, pszenicy i żyta (odpowiednio 744, 823 i 605 PLN/t) były mniejsze od tych sprzed roku o 9,4, 8,2 i 7,7%. Znacznie mniejsza była skala spadku cen kukurydzy, które z malały odpowiednio o 1,2% do 878 PLN/t.

We wrześniu 2024 r. zaznaczyła się niewielka tendencja wzrostowa, ale dotyczyła przede wszystkim w pierwszej kolejności zbóż konsumpcyjnych. Ceny jęczmienia cechował brak wyraźnych tendencji. Nadal taniała kukurydza, której podaż, przy wcześniejszych niż zwykle zbiorach, wyraźnie rosła. Niekorzystne warunki pogodowe w okresie zbioru spowodowały, że udział ziarna pszenicy o parametrach paszowych jest znacznie większy niż rok wcześniej (ok. 60%), co hamuje ewentualny wzrost cen zbóż ty-

powo paszowych (kukurydza, jęczmień), również tych, którymi nie handluje się na dużą skalę na rynkach międzynarodowych (pszenżyto, mieszanki zbożowe).

Na początku sezonu 2024/25 nadal utrzymują się różnice w cenach pszenicy konsumpcyjnej, pomiędzy rynkiem polskim a rynkiem niemieckim z malały poniżej 10 EUR/t. W porównaniu z rynkiem francuskim i czeskim pszenica konsumpcyjna w Polsce była droższa o 18–20 EUR/t. Różnice w cenach pszenicy paszowej na niekorzyść polskiego ziarna były jeszcze większe i sięgały 30–40 EUR/t w stosunku do Węgier, Niemiec i Francji oraz 14–25 EUR/t w stosunku do Czech i Słowacji. Natomiast krajowe ceny zbóż paszowych kształtują się poniżej poziomu notowanego w Europie. Jęczmień paszowy w Polsce był tańszy niż we Francji i Niemczech o 25–26 EUR/t i o 5 EUR/t w stosunku do Węgier. Krajowa kukurydza była o 1–8 EUR/t tańsza niż na ważniejszych rynkach w UE.

Zakładając brak większych zmian sytuacji geopolitycznej na świecie, przy obecnym kursie wymiany złotego do euro i dolara, w kolejnych miesiącach sezonu 2024/25 należy się spodziewać powolnego sezonowego wzrostu cen, który może zakończyć się w I kwartale 2025 roku. W IV kwartale 2024 r. ceny zboża mogą być zbliżone lub niewiele niższe niż w analogicznym okresie 2023 r., przy czym mniejsze będą różnice w cenach zbóż konsumpcyjnych niż zbóż paszowych. W dalszej części sezonu różnice te powinny się nieznacznie zmniejszyć.

Średnie ceny pszenicy w IV kwartale 2024 r. mogą wynieść 850–950 PLN/t (pszenica paszowa – 750–850 PLN/t, konsumpcyjna – 950–1050 PLN/t), a żyta 630–730 PLN/t. Kukurydza może kosztować 700–800 PLN/t (sucha). W końcu sezonu (II kwartał 2024 r.) pszenica może kosztować średnio 880–980 PLN/t (paszowa 790–890 PLN/t, konsumpcyjna – 980–1080 PLN/t), a żyto 650–750 PLN/t. Ceny kukurydzy mogą być o 15–25% niższe od cen pszenicy paszowej.

²⁴ Według danych meldunkowych GUS-u.

²⁵ Tamże.

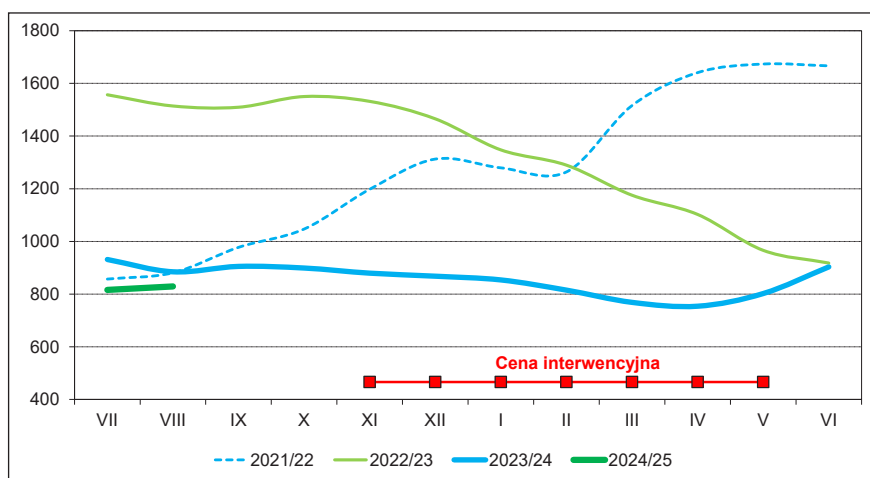
Tabela 22. Ceny skupu zbóż (PLN/t)

Wyszczególnienie	Pszenica		Żyto	Kukurydza	Jęczmień	
	ogółem	paszowa			ogółem	paszowy
Średnie ważone ceny w sezonach^a						
2021/22	1 242,5	1197,9	905,3	958,2	916,4	952,5
2022/23	1 295,0	1264,1	1 126,7	1 134,8	1 226,8	1139,9
2023/24	853,4	813,7	636,2	799,8	799,8	711,7
Zmiana %	-34,1	-35,6	-43,5	-41,7	-34,8	-37,6
Średnia cena w sierpniu 2024 r.						
VIII 2023 (PLN/t)	829,0	791,9	583,9	867,6	779,6	669,7
Zmiana miesięczna (%)	1,6	2,7	-5,8	-2,3	6,5	4,4
Zmiana roczna (%)	-6,3	-6,9	-9,9	-4,8	-14,9	-4,5
Średnie ważone ceny w okresie lipiec–sierpień^a						
VII 2021–VIII 2021 (PLN/t)	874,1	867,1	694,3	1011,3	717,1	709,2
VII 2022–VIII 2022 (PLN/t)	1528,7	1469,3	1223,0	1383,3	1296,2	1191,0
VII 2023–VIII 2023 (PLN/t)	896,7	862,6	654,8	889,1	821,3	704,0
VII 2024–VIII 2024 (PLN/t)	823,0	780,1	604,7	878,2	744,0	647,6
Zmiany średnich ważonych cen w okresie lipiec–sierpień (%)						
$\frac{VII\ 2022-VIII\ 2022}{VII\ 2021-VIII\ 2021}$	74,9	69,5	76,2	36,8	80,8	67,9
$\frac{VII\ 2023-VIII\ 2023}{VII\ 2022-VIII\ 2022}$	-41,3	-41,3	-46,5	-35,7	-36,6	-40,9
$\frac{VII\ 2024-VIII\ 2024}{VII\ 2023-VIII\ 2023}$	-8,2	-9,6	-7,7	-1,2	-9,4	-8,0

^a średnia ważona cena dla okresu lipiec–sierpień wg danych meldunkowych GUS-u

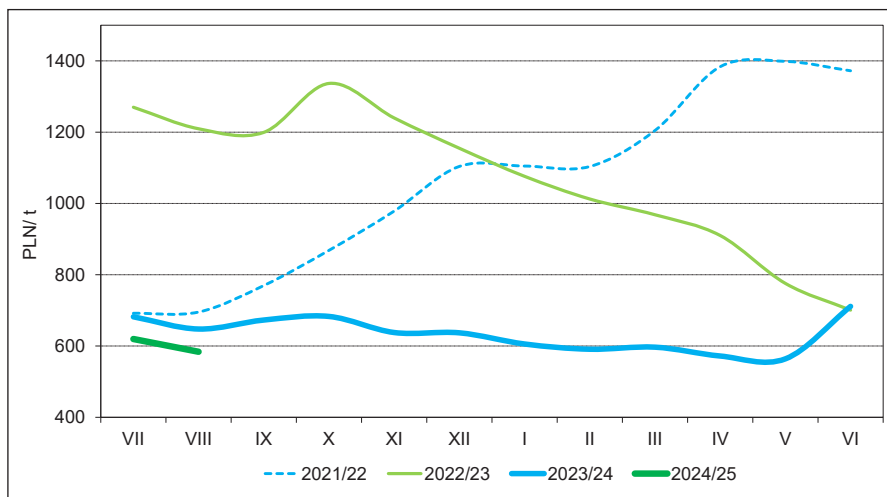
Źródło: dane GUS-u. Pobrane 4 października 2024 z <https://stat.gov.pl> oraz obliczenia IERiGŻ PIB.

Wykres 38. Ceny skupu i ceny interwencyjne pszenicy (PLN/t)

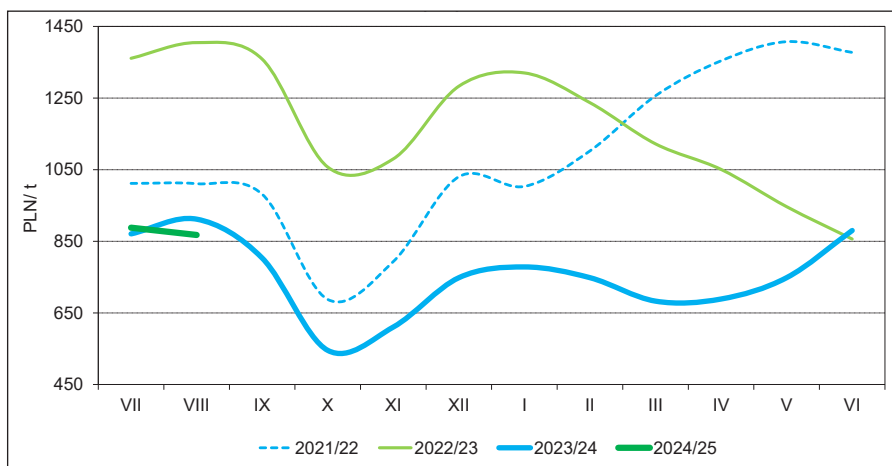
Źródło: dane GUS-u. Pobrane 11 czerwca 2024 z <https://stat.gov.pl/> oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Wykres 39. Ceny skupu żyta (PLN/t)

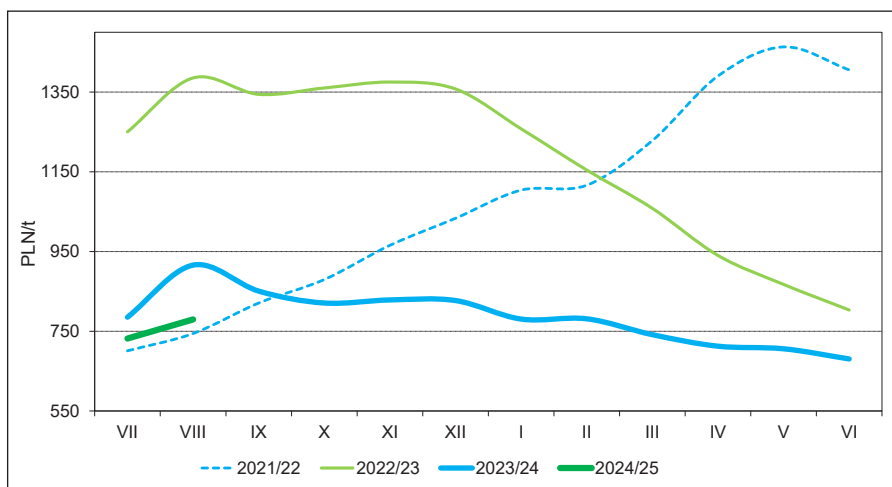
Źródło: dane GUS-u. Pobrane 11 czerwca 2024 z <https://stat.gov.pl/> oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Wykres 40. Ceny skupu kukurydzy (PLN/t)

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 11 czerwca 2024 z <https://stat.gov.pl/> oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Wykres 41. Ceny skupu jęczmienia (PLN/t)

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 11 czerwca 2024 z <https://stat.gov.pl/> oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Aneks 1. Tabela 1. Bilans zbóż ogółem^a (tys. t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	1 631	3 419	6 283	8 245	6 083	73,8
Areal uprawy	7 318	7 335	7 060	7 062	6 969	98,7
Plony	4,84	4,70	5,02	5,05	4,92	97,4
Produkcja	35 384	34 456	35 437	35 647	34 257	96,1
Import	2 560	2 973	4 697	2 227	2 195	98,6
Ogółem zasoby	39 575	40 848	46 418	46 119	42 535	92,2
Zużycie krajowe:	25 596	25 340	25 252	25 768	26 059	101,1
– spożycie	4 731	4 819	4 947	4 674	4 626	99,0
– wysiew	1 290	1 293	1 188	1 146	1 121	97,8
– zużycie przemysłowe	2 837	2 901	2 949	3 165	3 367	106,4
– spasanie	15 324	14 850	14 480	15 100	15 400	102,0
– straty i ubytki	1 414	1 476	1 688	1 683	1 545	91,8
Eksport ^b	10 560	9 225	12 921	14 268	11 320	79,3
Zapasy końcowe ^c	3 419	6 283	8 245	6 083	5 156	84,8
Zapas/zużycie (%)	13,4	24,8	32,6	23,6	19,8	x

^a łącznie z kukurydzą, ale z wyłączeniem gryki i prosa

^b łącznie z produktami zbożowymi w ekwiwalencie ziarna

^c łącznie z zapasami interwencyjnymi

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 7 października 2024 z <https://stat.gov.pl/> oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.
Aneks 1. Tabela 2. Bilans zbóż paszowych ogółem^a (tys. t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	863	2 765	4 360	5 984	4 847	81,0
Areal uprawy	4 945	4 944	4 542	4 614	4 585	99,4
Plony	4,59	4,52	4,84	4,87	4,78	98,1
Produkcja	22 715	22 337	21 982	22 472	21 908	97,5
Import	1 304	1 784	2 847	948	995	105,0
Ogółem zasoby	24 882	26 886	29 188	29 404	27 751	94,4
Zużycie krajowe:	16 589	16 901	16 681	18 119	17 699	97,7
– spożycie	902	919	947	934	926	99,1
– wysiew	809	813	696	686	673	98,1
– zużycie przemysłowe	2 017	2 161	2 209	2 385	2 547	106,8
– spasanie	12 035	12 090	11 830	13 100	12 600	96,2
– straty i ubytki	826	918	999	1 014	954	94,0
Eksport ^b	5 528	5 625	6 524	6 438	6 320	98,2
Zapasy końcowe ^c	2 765	4 360	5 984	4 847	3 731	77,0
Zapas/zużycie (%)	16,7	25,8	35,9	26,8	21,1	x

^a łącznie z kukurydzą, ale z wyłączeniem gryki i prosa

^b łącznie z produktami zbożowymi w ekwiwalencie ziarna

^c łącznie z zapasami interwencyjnymi

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 7 października 2024 z <https://stat.gov.pl/> oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Aneks 1. Tabela 3. Bilans pszenicy (tys. t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	768	654	1 924	2 261	1 235	54,6
Areal uprawy ^a	2 373	2 391	2 518	2 449	2 384	97,4
Plony (t/ha) ^a	5,34	5,07	5,34	5,38	5,18	96,3
Produkcja	12 669	12 119	13 456	13 175	12 348	93,7
Import	1 256	1 189	1 850	1 279	1 200	93,8
Ogółem zasoby	14 693	13 962	17 229	16 714	14 784	88,5
Zużycie krajowe:	9 007	8 438	8 571	7 649	8 360	109,3
– spożycie	3 829	3 900	4 000	3 740	3 700	98,9
– wysiew	481	480	492	460	448	97,4
– zużycie przemysłowe	820	740	740	780	820	105,1
– spasanie	3 289	2 760	2 650	2 000	2 800	140,0
– straty i ubytki	588	558	689	669	591	88,5
Eksport ^a	5 032	3 600	6 397	7 830	5 000	63,9
Zapasy końcowe ^b	654	1 924	2 261	1 235	1 424	115,3
Zapas/zużycie (%)	7,3	22,8	26,4	16,2	17,0	x

^a łącznie z produktami zbożowymi w ekwiwalencie ziarna

^b łącznie z zapasami interwencyjnymi

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 7 października 2024 z <https://stat.gov.pl/> oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Aneks 1. Tabela 4. Bilans żyta (tys. t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	166	212	640	1061	1119	105,4
Areal uprawy	844	762	662	728	691	95,0
Plony (t/ha)	3,51	3,31	3,59	3,55	3,56	100,4
Produkcja	2960	2520	2377	2580	2461	95,4
Import	31	58	24	17	15	88,2
Ogółem zasoby	3157	2790	3041	3659	3594	98,3
Zużycie krajowe:	1495	1470	1458	1693	1719	101,5
– spożycie	765	777	800	790	785	99,4
– wysiew	135	122	106	116	110	94,5
– zużycie przemysłowe	250	230	230	260	290	111,5
– spasanie	235	230	200	380	390	102,6
– straty i ubytki	110	112	122	146	144	98,3
Eksport ^a	1449	680	522	847	900	106,3
Zapasy końcowe	212	640	1061	1119	976	87,2
Zapas/zużycie (%)	14,2	43,5	72,8	66,1	56,8	x

^a łącznie z produktami zbożowymi w ekwiwalencie ziarna

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 7 października 2024 z <https://stat.gov.pl/> oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Aneks 1. Tabela 5. Bilans jęczmienia (tys. t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	161	196	328	373	310	83,3
Areał uprawy	675	721	639	648	680	105,0
Plony (t/ha)	4,44	4,18	4,44	4,49	4,33	96,6
Produkcja	3001	3018	2835	2906	2947	101,4
Import	545	508	511	408	500	122,5
Ogółem zasoby	3707	3722	3675	3687	3757	101,9
Zużycie krajowe:	2931	2820	2793	2722	2671	98,1
– spożycie	105	107	110	108	107	99,1
– wysiew	101	95	101	102	101	98,7
– zużycie przemysłowe	764	796	752	691	630	91,2
– spasanie	1850	1710	1720	1710	1720	100,6
– straty i ubytki	111	112	110	111	113	101,9
Eksport ^a	579	574	509	655	700	106,9
Zapasy końcowe	196	328	373	310	387	124,7
Zapas/zużycie (%)	6,7	11,6	13,3	11,4	14,5	x

^a łącznie z produktami zbożowymi w ekwiwalencie ziarna

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 7 października 2024 z <https://stat.gov.pl/> oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Aneks 1. Tabela 6. Bilans owsa i mieszanek zbożowych (tys. t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	187	253	733	422	243	57,5
Areał uprawy	1091	1181	812	782	788	100,8
Plony (t/ha)	3,43	3,29	3,35	3,14	3,21	102,17
Produkcja	3738	3887	2720	2453	2526	103,0
Import	54	61	56	57	55	96,5
Ogółem zasoby	3979	4201	3509	2932	2824	96,3
Zużycie krajowe:	3502	3276	2963	2509	2336	93,1
– spożycie	12	12	15	15	14	93,3
– wysiew	315	341	234	226	228	100,8
– zużycie przemysłowe	6	7	8	10	10	100,0
– spasanie	3050	2790	2600	2170	2000	92,2
– straty i ubytki	119	126	105	88	85	96,3
Eksport ^a	224	192	124	181	120	66,3
Zapasy końcowe	253	733	422	243	368	151,6
Zapas/zużycie (%)	7,2	22,4	14,3	9,7	15,7	x

^a łącznie z produktami zbożowymi w ekwiwalencie ziarna

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 7 października 2024 z <https://stat.gov.pl/> oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Aneks 1. Tabela 7. Bilans pszenżyta (tys. t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	178	940	1338	1748	1165	66,7
Areał uprawy	1389	1282	1233	1201	1156	96,2
Plony (t/ha)	4,46	4,25	4,50	4,48	4,40	98,2
Produkcja	6195	5451	5546	5382	5084	94,5
Import	6	3	5	6	5	83,3
Ogółem zasoby	6379	6394	6889	7136	6254	87,6
Zużycie krajowe:	4365	4391	4406	5327	5024	94,3
– spożycie	0	0	0	0	0	x
– wysiew	220	215	207	201	194	96,2
– zużycie przemysłowe	190	170	164	250	280	112,0
– spasanie	3700	3750	3760	4590	4300	93,7
– straty i ubytki	255	256	276	285	250	87,6
Eksport ^a	1074	665	735	644	600	93,2
Zapasy końcowe	940	1338	1748	1165	630	54,1
Zapas/zużycie (%)	21,5	30,5	39,7	21,9	12,5	x

^a łącznie z produktami zbożowymi w ekwiwalencie ziarna

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 7 października 2024 z <https://stat.gov.pl/> oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Aneks 1. Tabela 8. Bilans kukurydzy (tys. t)

Wyszczególnienie	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24 szacunek	2024/25 prognoza	2024/25 2023/24
Zapasy początkowe	171	1 164	1 320	2 380	2 010	84,5
Areał uprawy	946	998	1 196	1 255	1 270	101,2
Plony (t/ha)	7,21	7,47	7,11	7,29	7,00	96,04
Produkcja	6 822	7 461	8 504	9 150	8 890	97,2
Import	668	1 154	2 251	460	420	91,3
Ogółem zasoby	7 661	9 778	12 075	11 990	11 320	94,4
Zużycie krajowe:	4 295	4 944	5 061	5 869	5 950	101,4
– spożycie	20	23	22	21	20	95,2
– wysiew	38	40	48	40	40	101,2
– zużycie przemysłowe	807	958	1 055	1 174	1 337	113,9
– spasanie	3 200	3 610	3 550	4 250	4 190	98,6
– straty i ubytki	230	313	386	384	362	94,4
Eksport ^a	2 202	3 514	4 634	4 111	4 000	97,3
Zapasy końcowe	1 164	1 320	2 380	2 010	1 371	68,2
Zapas/zużycie (%)	27,1	26,7	47,0	34,3	23,0	x

^a łącznie z produktami zbożowymi w ekwiwalencie ziarna

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 7 października 2024 z <https://stat.gov.pl/> oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Aneks 2. Areal uprawy, plony i zbiory zbóż (tys. ha, t/ha, tys. t)^a

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024 prognoza	2024 2023
ZBIORY OGÓŁEM	35 522	34 634	35 644	35 839	34 443	96,1
– plony ^b	4,79	4,65	4,96	4,99	4,86	97,4
– areal ^b	7 409	7 448	7 193	7 184	7 089	98,7
OZIME – zbiory	22 726	20 759	22 052	22 248	21 074	94,7
– plony	4,77	4,57	4,88	4,88	4,73	96,8
– areal	4 763	4 539	4 517	4 557	4 457	97,8
JARE – zbiory	12 796	13 875	13 592	13 590	13 368	98,4
– plony	4,84	4,77	5,08	5,17	5,08	98,2
– areal	2 646	2 909	2 676	2 628	2 632	100,2
PODST. + MIESZ. – zbiory	28 562	26 995	26 934	26 497	25 367	95,7
– plony	4,48	4,26	4,59	4,56	4,45	97,5
– areal	6 372	6 336	5 864	5 807	5 699	98,1
Pszenica – zbiory	12 669	12 119	13 456	13 175	12 348	93,7
– ozima	12 021	11 259	12 593	12 514	11 658	93,2
– jara	648	860	862	660	690	104,5
Pszenica – plony	5,34	5,07	5,34	5,38	5,18	96,3
– ozima	5,42	5,18	5,44	5,48	5,26	96,1
– jara	4,17	3,96	4,24	4,04	4,09	101,3
Pszenica – areal	2 373	2 391	2 518	2 449	2 384	97,4
– ozima	2 218	2 173	2 315	2 285	2 216	96,9
– jara	155	217	203	163	169	103,2
Żyto – zbiory	2 960	2 520	2 377	2 580	2 461	95,4
Żyto – plony	3,51	3,31	3,59	3,55	3,56	100,4
Żyto – areal	844	762	662	728	691	95,0
Jęczmień – zbiory	3 001	3 018	2 835	2 906	2 947	101,4
– ozimy	1 373	1 407	1 526	1 786	1 894	106,0
– jary	1 628	1 611	1 309	1 120	1 053	94,0
Jęczmień – plony	4,44	4,18	4,44	4,49	4,33	96,6
– ozimy	5,11	4,77	4,96	5,07	4,68	92,3
– jary	4,00	3,78	3,95	3,79	3,83	101,0
Jęczmień – areal	675	721	639	648	680	105,0
– ozimy	269	295	308	353	405	114,9
– jary	407	426	332	295	275	93,1
Owies – zbiory	1 658	1 656	1 529	1 531	1 661	108,5
Owies – plony	3,32	3,14	3,28	3,08	3,17	102,9
Owies – areal	500	527	466	497	524	105,4
Miesz. zboż. – zbiory	2 080	2 232	1 191	922	866	93,9
Miesz. zboż. – plony	3,52	3,41	3,45	3,24	3,29	101,2
Miesz. zboż. – areal	591	654	345	284	263	92,7
Owies + miesz. – zbiory	3 738	3 887	2 720	2 453	2 526	103,0
Owies + miesz. – plony	3,43	3,29	3,35	3,14	3,21	102,2
Owies + miesz. – areal	1 091	1 181	812	782	788	100,8
Pszenżyto – zbiory	6 195	5 451	5 546	5 382	5 084	94,5
– ozime	5 944	5 201	5 320	5 190	4 892	94,3
– jare	251	250	225	193	192	99,6
Pszenżyto – plony	4,46	4,25	4,50	4,48	4,40	98,2
– ozime	4,50	4,31	4,55	4,54	4,45	98,0
– jare	3,64	3,37	3,56	3,33	3,43	103,0
Pszenżyto – areal	1 389	1 282	1 233	1 201	1 156	96,2
– ozime	1 320	1 208	1 169	1 143	1 100	96,2
– jare	69	74	63	58	56	96,7
Kukurydza – zbiory	6 822	7 461	8 504	9 150	8 890	97,2
Kukurydza – plony	7,21	7,47	7,11	7,29	7,00	96,0
Kukurydza – areal	946	998	1 196	1 255	1 270	101,2

^a łącznie z gryką i prosem bez pozostałych zbożowych

^b od 2020 r. dane nieporównywalne z danymi z lat 2011–2019

Źródło: dane GUS-u. Pobrane 7 października 2024 z <https://stat.gov.pl/> oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Aneks 3. Tabela 1. Skup i ceny skupu zbóż w układzie miesięcznym i rocznym (tys. t i PLN/t)^a

Miesiące	Pszenica		Żyto		Zboża ogółem
	Skup	Cena	Skup	Cena	Skup
VII	339,3	716,1	85,0	554,6	812,5
VIII	1145,3	684,0	240,5	511,5	1910,1
IX	577,8	731,8	116,3	562,1	911,3
X	480,2	764,2	105,6	602,4	728,7
XI	426,8	823,0	59,4	598,8	588,1
XII	466,6	841,5	68,5	631,6	653,8
I 2021	404,5	878,8	78,0	665,5	585,1
II	456,0	917,1	81,3	691,4	661,6
III	490,5	942,0	96,3	738,8	728,8
IV	274,2	945,8	50,2	764,0	422,5
V	259,3	959,3	34,1	771,8	386,3
VI	238,4	970,3	40,8	817,7	354,5
VII	328,0	857,0	60,3	691,9	734,7
VIII	845,2	880,8	143,6	695,3	1351,2
IX	657,2	977,4	101,4	769,7	970,4
X	423,5	1046,9	70,6	868,4	632,4
XI	307,6	1198,0	32,1	978,6	436,7
XII	326,7	1312,7	34,0	1103,9	451,6
I 2022	244,7	1279,4	27,8	1104,9	342,8
II	299,0	1263,8	30,6	1103,6	408,1
III	525,4	1515,9	22,6	1204,6	677,0
IV	363,9	1640,9	20,3	1383,6	487,4
V	483,7	1673,6	20,3	1398,6	616,5
VI	394,8	1666,6	26,1	1372,2	526,2
VII	429,6	1556,8	43,3	1269,9	796,7
VIII	832,6	1514,2	149,9	1209,5	1321,0
IX	480,3	1509,5	47,2	1199,4	729,8
X	389,7	1550,1	47,6	1336,7	571,0
XI	367,7	1531,8	32,8	1239,8	501,9
XII	314,1	1465,5	19,0	1154,8	410,4
I 2023	384,5	1347,5	26,0	1076,1	489,9
II	415,5	1289,5	19,6	1012,5	524,9
III	569,8	1175,4	31,8	968,3	729,9
IV	495,3	1102,4	20,1	910,1	610,2
V	777,1	966,1	33,4	775,7	982,6
VI	627,4	917,8	27,3	700,7	779,7
VII	390,6	931,3	32,6	682,0	791,9
VIII	1113,3	884,6	125,4	647,7	1623,8
IX	643,8	905,1	60,4	672,9	859,3
X	528,7	898,9	41,3	683,0	688,4
XI	453,0	879,4	30,8	637,9	572,3
XII	342,4	867,9	34,1	637,0	457,0
I 2024	426,7	853,7	27,2	605,7	538,8
II	504,0	815,0	26,8	591,0	628,5
III	481,6	768,5	27,5	596,8	612,5
IV	606,1	753,9	37,9	572,0	768,1
V	607,1	802,0	38,9	564,0	858,0
VI	251,5	903,2	15,9	711,2	365,0
VII	699,7	815,8	92,3	619,7	1170,8
VIII	829,0	829,0	66,9	583,9	817,4
2019/20	5639,1	714,3	745,7	576,1	8093,1
2020/21	5559,0	815,8	1055,9	620,5	8743,3
2021/22	5199,6	1242,5	589,8	905,3	7634,9
2022/23	6083,4	1295,0	498,1	1126,7	8448,0
2023/24	6348,7	853,4	498,8	636,2	8763,6
2022/23 VII–VIII ^b	1262,2	1528,7	193,2	1223,0	2847,4
2023/24 VII–VIII ^b	1503,9	896,7	158,0	654,8	3275,0
2024/25 VII–VIII ^b	1528,7	823,0	159,2	604,7	1988,2

^a według danych meldunkowych

^b dane w porównywalnych okresach (lipiec–sierpień)

Źródło: niepublikowane dane GUS-u.

Aneks 3. Tabela 2. Relacje cen targowiskowych zbóż do cen pasz przemysłowych

Miesiące	Ceny (PLN/t)		Relacje	Ceny (PLN/t)		Relacje	Cena (PLNzi/t)	Relacje
	Pszemica	DKA-Starter	Pszem./DKA	Żyto	Miesz. T-2	Żyto/T-2	PROWIT	Pszem./Prowit
VII	716,1	1902,6	0,376	554,6	1522,4	0,364	2598,6	0,276
VIII	684,0	1897,2	0,361	511,5	1524,8	0,335	2595,4	0,264
IX	731,8	1894,4	0,386	562,1	1526,7	0,368	2595,9	0,282
X	764,2	1893,9	0,404	602,4	1545,4	0,390	2597,9	0,294
XI	x	1897,5	x	x	1552,0	x	2616,6	x
XII	x	1901,3	x	x	1556,7	x	2635,1	x
I 2021	x	1913,0	x	x	1578,7	x	2683,7	x
II	x	1932,7	x	x	1598,3	x	2748,9	x
III	x	1956,6	x	x	1668,1	x	2810,0	x
IV	x	1979,0	x	x	1687,5	x	2840,2	x
V	x	2002,1	x	x	1722,0	x	2877,1	x
VI	x	2026,7	x	x	1741,8	x	2889,7	x
VII	857,0	2046,9	0,419	691,9	1778,6	0,389	2905,2	0,295
VIII	880,8	2063,7	0,427	695,3	1793,1	0,388	2911,5	0,303
IX	977,4	2081,0	0,470	769,7	1846,0	0,417	2917,4	0,335
X	1046,9	2108,0	0,497	868,4	1865,4	0,466	2940,4	0,356
XI	1198,0	2126,1	0,563	978,6	1860,6	0,526	2971,3	0,403
XII	1312,7	2161,3	0,607	1103,9	1922,0	0,574	3031,4	0,433
I 2022	1279,4	2202,4	0,581	1104,9	1925,0	0,574	3126,9	0,409
II	1263,8	2254,8	0,560	1103,6	1950,3	0,566	3194,3	0,396
III	1515,9	2427,0	0,625	1204,6	2110,3	0,571	3449,2	0,439
IV	1640,9	2584,1	0,635	1383,6	2231,2	0,620	3652,9	0,449
V	1673,6	2686,3	0,623	1398,6	2309,4	0,606	3759,8	0,445
VI	1666,6	2750,4	0,606	1372,2	2340,6	0,586	3847,5	0,433
VII	1556,8	2784,5	0,559	1269,9	2374,6	0,535	3885,5	0,401
VIII	1514,2	2813,2	0,538	1209,5	2394,3	0,505	3907,9	0,387
IX	1509,5	2841,4	0,531	1199,4	2422,9	0,495	3911,9	0,386
X	1550,1	2858,0	0,542	1336,7	2461,5	0,543	3949,4	0,392
XI	1531,8	2859,1	0,536	1239,8	2493,2	0,497	3978,6	0,385
XII	1465,5	2862,5	0,512	1154,8	2511,1	0,460	3987,8	0,367
I 2023	1347,5	2880,0	0,468	1076,1	2554,1	0,421	4032,5	0,334
II	1289,5	2880,2	0,448	1012,5	2546,2	0,398	4047,9	0,319
III	1175,4	2881,6	0,408	968,3	2527,0	0,383	4081,6	0,288
IV	1102,4	2863,9	0,385	910,1	2528,0	0,360	4066,9	0,271
V	966,1	2849,1	0,339	775,7	2529,1	0,307	4050,1	0,239
VI	917,8	2818,3	0,326	700,7	2547,7	0,275	4017,9	0,228
VII	931,3	2812,4	0,331	682,0	2524,1	0,270	3990,2	0,233
VIII	884,6	2779,5	0,318	647,7	2511,5	0,258	3955,5	0,224
IX	905,1	2748,4	0,329	672,9	2494,9	0,270	3917,5	0,231
X	898,9	2737,7	0,328	683,0	2481,2	0,275	3894,3	0,231
XI	879,4	2728,1	0,322	637,9	2459,3	0,259	3877,0	0,227
XII	867,9	2717,0	0,319	637,0	2449,9	0,260	3872,2	0,224
I 2024	853,7	2700,5	0,316	605,7	2443,9	0,248	3857,3	0,221
II	815,0	2677,6	0,304	591,0	2447,1	0,242	3844,2	0,212
III	768,5	2636,4	0,291	596,8	2428,1	0,246	3794,4	0,203
IV	753,9	2611,2	0,289	572,0	2401,1	0,238	3779,8	0,199
VI	802,0	2590,6	0,310	564,0	2357,5	0,239	3746,5	0,214
VII	903,2	2587,3	0,349	711,2	2371,0	0,300	3743,0	0,241
VIII	815,8	2582,2	0,316	619,7	2364,5	0,262	3726,7	0,219

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Aneks 3. Tabela 3. Relacje cen targowiskowych niektórych produktów zwierzęcych do cen zbóż

Miesiące	Trzoda/ żyto	Trzoda/ jęczmień	Bydło/ pszenica	Drób/ pszenica	Mleko/ pszenica	Pszenica/ żyto	Żyto/ ziemniaki
VII	7,50	6,20	5,74	5,74	4,08	1,31	0,82
VIII	7,60	6,30	5,92	5,92	4,17	1,29	0,96
IX	7,20	6,00	5,59	5,59	4,13	1,28	0,96
X	6,80	5,80	5,33	5,33	4,11	1,28	0,97
XI	x	x	x	x	x	x	x
XII	x	x	x	x	x	x	x
I 2021	x	x	x	x	x	x	x
II	x	x	x	x	x	x	x
III	x	x	x	x	x	x	x
IV	x	x	x	x	x	x	x
V	x	x	x	x	x	x	x
VI	x	x	x	x	x	x	x
VII	7,30	5,50	4,82	4,82	4,36	1,38	1,02
VIII	6,90	5,60	4,95	4,95	4,27	1,38	0,99
IX	5,50	4,80	4,19	4,19	3,98	1,32	1,04
X	4,80	4,30	3,78	3,78	3,82	1,30	1,07
XI	4,40	4,20	3,71	3,71	3,77	1,31	1,04
XII	4,50	4,10	3,63	3,63	3,60	1,31	1,06
I 2022	4,10	3,70	3,36	3,36	3,53	1,32	1,03
II	3,90	3,50	3,21	3,21	3,60	1,31	1,03
III	5,30	4,70	4,10	4,10	3,50	1,37	0,99
IV	5,00	4,50	3,95	3,95	3,58	1,38	1,01
V	4,60	4,30	3,72	3,72	3,62	1,36	1,02
VI	4,90	4,40	3,86	3,86	3,65	1,35	1,01
VII	5,80	4,70	4,14	4,14	3,79	1,34	1,01
VIII	5,50	5,10	4,46	4,46	3,88	1,32	1,01
IX	5,90	5,10	4,59	4,59	3,88	1,26	1,04
X	5,50	4,70	4,33	4,33	3,78	1,24	1,00
XI	5,40	4,70	4,31	4,31	3,84	1,24	1,00
XII	5,80	5,00	4,64	4,64	3,77	1,25	0,98
I 2023	5,70	4,90	4,58	4,58	3,76	1,25	0,95
II	6,50	5,60	5,26	5,26	3,97	1,23	0,95
III	7,00	6,00	5,59	5,59	4,14	1,25	0,94
IV	8,00	6,70	6,42	6,42	4,39	1,25	0,90
V	8,10	6,80	6,46	6,46	4,47	1,26	0,90
VI	9,00	7,50	7,04	7,04	4,53	1,28	0,90
VII	9,00	7,70	7,15	7,15	4,51	1,26	0,90
VIII	8,70	7,20	6,64	6,64	4,57	1,30	0,89
IX	8,80	7,50	6,94	6,94	4,71	1,27	0,90
X	8,60	7,30	6,74	6,74	4,67	1,27	0,91
XI	8,70	7,20	6,76	6,76	4,63	1,28	0,88
XII	8,60	7,00	6,57	6,57	4,58	1,31	0,84
I 2024	8,30	6,60	6,17	6,17	4,47	1,34	0,83
II	8,70	6,90	6,52	6,52	4,57	1,33	0,81
III	8,90	7,30	7,00	7,00	4,83	1,28	0,81
IV	9,60	7,50	7,24	7,24	4,90	1,32	0,78
V	9,60	7,60	7,30	7,30	4,91	1,32	0,80
VI	9,50	7,40	7,07	7,07	4,81	1,34	0,79
VII	9,20	7,30	6,84	6,84	5,08	1,34	0,81
VIII	8,80	7,00	6,59	6,59	5,14	1,33	0,81

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Aneks 3. Tabela 4. Relacje cen drobiu i trzody chlewnej do cen pasz przemysłowych

Miesiące	Ceny PLN/t		Relacje Drób/DKA	Ceny PLN/t		Relacje Trzoda/T-2	Cena PLN/t PROWIT	Relacja Trzoda/Prowit
	Drób	DKA-Starter		Trzoda	Miesz. T-2			
VII	3580	1903	1,88	5030	1522	3,30	2599	1,94
VIII	3540	1897	1,87	5030	1525	3,30	2595	1,94
IX	3505	1894	1,85	4742	1527	3,11	2596	1,83
X	3480	1894	1,84	4510	1545	2,92	2598	1,74
XI	3363	1898	1,77	4182	1552	2,69	2617	1,60
XII	3366	1901	1,77	3953	1557	2,54	2635	1,50
I 2021	3494	1913	1,83	3962	1579	2,51	2684	1,48
II	3798	1933	1,97	4358	1598	2,73	2749	1,59
III	3990	1957	2,04	5360	1668	3,21	2810	1,91
IV	4071	1979	2,06	5289	1688	3,13	2840	1,86
V	4206	2002	2,10	5422	1722	3,15	2877	1,88
VI	4490	2027	2,22	5420	1742	3,11	2890	1,88
VII	4619	2047	2,26	5099	1779	2,87	2905	1,76
VIII	4450	2064	2,16	5160	1793	2,88	2912	1,77
IX	4310	2081	2,07	4530	1846	2,45	2917	1,55
X	4253	2108	2,02	4204	1865	2,25	2940	1,43
XI	4350	2126	2,05	4280	1861	2,30	2971	1,44
XII	4571	2161	2,12	4608	1922	2,40	3031	1,52
I 2022	4764	2202	2,16	4538	1925	2,36	3127	1,45
II	4938	2255	2,19	4398	1950	2,25	3194	1,38
III	5590	2427	2,30	6560	2110	3,11	3449	1,90
IV	6285	2584	2,43	6921	2231	3,10	3653	1,89
V	6520	2686	2,43	6700	2309	2,90	3760	1,78
VI	6560	2750	2,39	6930	2341	2,96	3848	1,80
VII	6604	2785	2,37	7210	2375	3,04	3886	1,86
VIII	6622	2813	2,35	7612	2394	3,18	3908	1,95
IX	6702	2841	2,36	7933	2423	3,27	3912	2,03
X	6500	2858	2,27	7434	2462	3,02	3949	1,88
XI	6603	2859	2,31	7428	2493	2,98	3979	1,87
XII	6387	2863	2,23	7872	2511	3,13	3988	1,97
I 2023	6232	2880	2,16	7587	2554	2,97	4033	1,88
II	6315	2880	2,19	8366	2546	3,29	4048	2,07
III	6376	2882	2,21	8609	2527	3,41	4082	2,11
IV	6277	2864	2,19	9188	2528	3,63	4067	2,26
V	6220	2849	2,18	8990	2529	3,55	4050	2,22
VI	6067	2818	2,15	9437	2548	3,70	4018	2,35
VII	5880	2812	2,09	9330	2524	3,70	3990	2,34
VIII	5755	2780	2,07	8360	2512	3,33	3956	2,11
IX	5680	2748	2,07	8374	2495	3,36	3918	2,14
X	5516	2738	2,01	7959	2481	3,21	3894	2,04
XI	5343	2728	1,96	7802	2459	3,17	3877	2,01
XII	5199	2717	1,91	7464	2450	3,05	3872	1,93
I 2024	5105	2701	1,89	7046	2444	2,88	3857	1,83
II	5080	2678	1,90	7253	2447	2,96	3844	1,89
III	5089	2636	1,93	7374	2428	3,04	3794	1,94
IV	5160	2611	1,98	7620	2401	3,17	3780	2,02
V	5162	2591	1,99	7683	2358	3,26	3747	2,05
VI	5265	2587	2,03	7739	2371	3,26	3743	2,07
VII	5477	2582	2,12	7372	2365	3,12	3727	1,98
VIII	5530	2570	2,15	7091	2360	3,00	3712	1,91

Źródło: obliczenia IERiGŻ PIB na podstawie niepublikowanych danych GUS-u.

Aneks 4. Tabela 1. Eksportowe ceny zbóż (USD/t, na bazie fob)

Lata	Pszenica			Kukurydza	
	Stany Zjednoczone		Argentyna TRIGO PAN	US YC nr 2	Argent. nr 2
	HRW nr 2	SRW nr 2			
2009/10	320	301	314	261	261
2010/11	303	265	267	284	270
2011/12	315	272	279	289	280
2012/13	348	317	336	312	278
2013/14	317	275	336	226	218
2014/15	264	236	253	183	176
2015/16	211	204	206	173	169
2016/17	197	182	190	164	173
2017/18	230	200	204	169	166
2018/19	232	217	233	171	166
2019/20	220	229	231	169	163
2020/21	270	272	263	235	225
2021/22	400	360	350	302	275
2022/23	390	326	387	307	290
2023/24	293	248	274	210	211
2022/23 ^a	402	332	389	310	294
2023/24 ^a	327	249	273	211	213
2024/25 ^a	261	228	268	191	188

HRW nr 2 – ozima, czerwona twarda; SRW nr 2 – ozima, czerwona miękka

^a dane w porównywalnych okresach (lipiec–wrzesień)

Źródło: obliczenia własne na podstawie niepublikowanych danych IGC.

Aneks 4. Tabela 2. Światowe ceny eksportowe zbóż według miesięcy (USD/t)^a

Miesiące	Pszenica			Kukurydza	
	USA		Argentyna TRIGO PAN	US YC YC nr 2	Argentyna nr 2
	HRW nr 2	SRW nr 2			
VII	224	230	243	169	154
VIII	222	233	241	166	164
IX	249	251	247	189	186
X	274	274	255	219	218
XI	273	269	259	223	227
XII	271	271	268	221	233
I 2021	291	290	282	246	257
II	290	288	272	251	248
III	273	281	267	251	236
IV	283	291	266	273	256
V	297	302	279	307	269
VI	288	279	275	304	250
VII	295	268	276	284	234
VIII	323	288	285	265	239
IX	336	304	293	273	239
X	350	317	302	265	245
XI	375	349	315	266	252
XII	376	340	316	272	259
I 2022	377	337	305	286	273
II	406	367	333	309	294
III	479	455	407	355	331
IV	502	443	422	360	318
V	520	458	467	352	314
VI	460	394	481	341	300
VII	378	329	424	308	270
VIII	385	337	408	306	281
IX	442	401	421	337	306
X	438	393	424	353	307
XI	421	360	412	337	300
XII	387	338	394	313	313
I 2023	377	326	375	306	309
II	397	328	366	303	314
III	369	298	350	288	300
IV	376	282	345	293	286
V	364	256	365	267	253
VI	342	262	360	269	237
VII	347	266	334	241	229
VIII	316	243	321	218	220
IX	318	249	314	235	237
X	296	248	302	226	249
XI	286	250	260	213	214
XII	288	266	247	211	216
I 2024	283	257	246	205	208
II	279	253	231	191	189
III	273	228	222	192	189
IV	273	226	243	192	193
V	287	255	280	199	198
VI	264	235	286	197	193
VII	259	220	273	185	184
VIII	250	217	270	182	186
IX	273	246	261	206	194

^a ceny na bazie fob; pszenica bez gwarancji białka

Źródło: niepublikowane dane IGC.

Aneks 4. Tabela 3. Polski import zbóż (tys. t)

Lata	Zboża ogółem	Zboża podstawowe	Pszenvica	Żyto	Jęczmień	Owies	Kukurydza
2010/11	2183,9	1376,9	865,3	21,6	465,0	25,0	801,0
2011/12	2765,8	1922,8	1297,0	91,8	517,0	17,0	835,0
2012/13	1676,4	1077,4	679,0	18,4	361,0	19,0	594,0
2013/14	2134,5	1433,9	910,9	79,0	415,0	29,0	694,6
2014/15	1955,0	1332,4	947,0	15,4	332,0	38,0	616,0
2015/16	2341,5	1511,5	1054,0	15,0	403,0	39,5	824,0
2016/17	2815,6	1974,0	1451,0	24,0	474,0	25,0	830,6
2017/18	2241,8	1638,8	1133,0	36,8	435,0	34,0	598,0
2018/19	2687,0	1928,0	1090,0	58,0	774,0	6,0	755,0
2019/20	2547,0	1897,0	1315,0	21,0	512,0	49,0	645,0
2020/21	2560,0	1886,0	1256,0	31,0	545,0	54,0	668,0
2021/22	2973,0	1816,0	1189,0	58,0	508,0	61,0	1154,0
2022/23	4694,0	2441,0	1850,0	24,0	511,0	56,0	2248,0
2023/24 ^a	2227,0	1761,0	1279,0	17,0	408,0	57,0	460,0
2024/25 ^b	2195,0	1770,0	1200,0	15,0	500,0	55,0	420,0

^a szacunek^b prognoza.

Źródło: niepublikowane dane GUS-u oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

Aneks 4. Tabela 4. Polski eksport zbóż (tys. t)

Lata	Zboża ogółem	Pszenvica	Żyto	Jęczmień	Owies	Pszenvżyto	Kukurydza
2010/11	1 971,6	1 081,8	230,0	255,0	34,4	145,0	225,4
2011/12	2 196,1	1 055,6	99,0	323,0	28,5	68,0	622,0
2012/13	4 500,0	1 654,0	570,0	585,0	85,0	147,0	1 459,0
2013/14	5 697,0	2 901,4	1 054,9	268,5	34,4	261,5	1 176,3
2014/15	7 272,0	4 921,0	606,0	294,0	89,0	585,0	777,0
2015/16	6 140,0	3 991,0	528,0	281,0	91,0	531,0	718,0
2016/17	7 393,6	4 667,0	392,0	190,0	87,0	383,6	1 674,0
2017/18	4 854,0	2 453,0	445,0	223,0	118,0	421,0	1 194,0
2018/19	4 905,0	2 356,0	506,0	256,0	123,0	330,0	1 334,0
2019/20	8 637,0	4 925,0	812,0	458,0	99,0	677,0	1 666,0
2020/21	10 560,0	5 032,0	1 449,0	579,0	224,0	1 074,0	2 202,0
2021/22	9 225,0	3 600,0	680,0	574,0	192,0	665,0	3 514,0
2022/23	12 906,0	6 397,0	522,0	509,0	124,0	735,0	4 619,0
2023/24 ^a	14 268,0	7 830,0	847,0	655,0	181,0	644,0	4 111,0
2024/25 ^b	11 320,0	5 000,0	900,0	700,0	120,0	600,0	4 000,0

^a szacunek^b prognoza.

Źródło: niepublikowane dane GUS-u oraz szacunki i prognozy IERiGŻ PIB.

W serii **Analizy Rynkowe** w planie wydawniczym 2024 ukażą się następujące raporty:

Edycja wiosenna:

Rynek cukru
Rynek drobiu
Rynek mleka
Rynek owoców i warzyw
Rynek rzepaku
Rynek środków produkcji dla rolnictwa
Rynek zbóż

Edycja jesienna:

Rynek drobiu
Rynek mleka
Rynek owoców i warzyw
Rynek pasz
Rynek ryb
Rynek rzepaku
Rynek zbóż
Rynek ziemniaka

WARUNKI SPRZEDAŻY I PRENUMERATY

Pełna oferta wydawnicza dostępna na stronie: <https://ierigz-publikacje.pl>

Rabat 20% dla wszystkich uczelni obowiązuje do końca 2024 roku.

Zamówienia na prenumeratę i sprzedaż pojedynczych numerów można przesyłać:

- mailem na adres: dw@ierigz.waw.pl
- w sklepie internetowym: <https://ierigz-publikacje.pl>
- pocztą na adres:
Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Państwowy Instytut Badawczy,
Dział Informacji i Wydawnictw, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
- publikacje można również kupić w Dziale Informacji i Wydawnictw IERiGŻ PIB,
ul. Świętokrzyska 20 – wejście od ul. Szkolnej 2/4, parter, pok. 3,
sprzedaż od poniedziałku do piątku w godz. 9⁰⁰–15⁰⁰.

Istnieje możliwość zakupu archiwalnych edycji czasopism.

W związku z dofinansowaniem przez MRiRW **Analizy Rynkowe** wydane w II półroczu 2024 r. (tzw. edycji jesiennej) dostępne są bezpłatnie.

Kontakt:

Dział Informacji i Wydawnictw IERiGŻ PIB, ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa
tel. (22) 505 46 85, 505 45 26; e-mail: dw@ierigz.waw.pl

Usługi wydawnicze i poligraficzne

Ponad 40 lat doświadczenia,
profesjonalne doradztwo i obsługa,
szybkie realizacje zleceń.

Projektowanie graficzne, skład DTP,
profesjonalna korekta i redakcja tekstów.

Drukujemy: książki, broszury,
czasopisma, materiały szkoleniowe,
ulotki, wizytówki, papiery firmowe,
notesy, foldery reklamowe, zaproszenia,
dyplomy, certyfikaty itp.

Nowoczesne systemy druku cyfrowego:
Xerox PrimeLinkB125,
Xerox Versant 180 press.

Usługi introligatorskie: szycie,
bindowanie, uszlachetnianie,
klejenie, perforowanie itp.

Zapraszamy do współpracy

**INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ**
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

22 505 45 26
22 505 44 30

poligrafia@ierigz.waw.pl

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Państwowy Instytut Badawczy,
ul. Świętokrzyska 20, 00-002 Warszawa;
tel. (22) 505 45 18; e-mail: ierigz@ierigz.waw.pl
<http://www.ierigz.waw.pl>
